

N:o 2.

Ank. till Riksd. kansli den 23 april 1898, kl. 11 f. m.

Särskilda utskottets n:o 2 utlåtande, i anledning af dels Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag angående försäkring för beredande af pension eller lifränta och dels vissa inom Riksdagens Andra Kammare väckta motioner.

Till förberedande handläggning har utskottet fått emottaga:

1) Kongl. Maj:ts proposition n:o 55, i hvilken Kongl. Maj:t, under återopande af det vid propositionen fogade utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 21 februari 1898, föreslagit Riksdagen att antaga här nedan införda förslag till lag angående försäkring för beredande af pension eller lifränta;

2) åtta särskilda inom Riksdagens Andra Kammare väckta motioner, i hvilka yrkats:

i motionen n:o 178 af herr *J. Nilsson* i Sorröd:

»att Riksdagen ville besluta att i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om utarbetande af förslag till en allmän pensionering eller lifränta för alla Sveriges medborgare efter fyllda 50 lefnadsår, kapitaliseradt efter de belopp, som af staten och föräldrar eller kommun för barn af ett års ålder blifvit afsatte.»;

i motionen n:o 222 af herr *A. Norrman*:

»att Riksdagen måtte, under förutsättning, att Kongl. Maj:ts ifråga-

varande förslag antages, hemställa om följande ändringar uti detsamma, innan det som lag stadfästes, nemligen:

1:o) att åldersgränsen för försäkringspligt uppflyttas från 30 år till 40 år;

2:o) att åldersgränsen för pension eller lifränta likaledes nedflyttas från 65 till 60 år och för invalidpension till 40 år;

3:o) att gränsen för pensions- och lifränte-afgifts erläggande sättes till 55 år i stället för 50 för personer, som äro arbetsföra;

4:o) att bestämmelsen »kontant» utgår i § 1 och 5, och bestämmelsen 1,800 kronor uti § 1 mom. 2 utbytes mot 1,500 kronor, oberoende af det sätt, hvarpå aflöningen utgår (om kontant eller in natura eller båda delarna);

5:o) att uti 2 § 2 mom. måtte göras den ändring, att det kommer att heta »största delen af en kalendervecka» i stället för alla söckendagar i en kalendervecka.»;

i motionen n:o 226 af herr *D. Bergström, m. fl.:*

»att, i händelse en lag angående försäkring för beredande af pension eller lifränta i anslutning till det framlagda regeringsförslaget af Riksdagen antages, detta må ske med vidtagande af ändringar i nedan nämnda afseenden:

1) att den i § 14 förekommande åldersgränsen 50 år för rätt till pension vid varaktig oförmåga till arbete borttages;

2) att såsom ett tillägg till bestämmelserna i § 15 fastställes ett minimibelopp för pensionerna till de försäkringspligtige af respektive 100 kr., 75 kr. och 50 kr. i de olika pensionsklasserna;

3) att den i § 4 förekommande åldersgränsen 30 år för den nuvarande generationens medtagande i pensionsförsäkringen ändras till 40 år.»;

samt i motionen n:o 228 af herr *E. Lindblad:*

att Riksdagen behagade för sin del göra vissa tillägg till och ändringar uti det lagförslag, Kongl. Maj:t i propositionen n:o 55 framburit för Riksdagen.

Dessa tillägg och ändringar, angående hvilka utskottet i öfrigt tillåter sig hänvisa till motionen, gå hufvudsakligen derpå ut:

a) att ordet »kontant» må utgå ur 2 §;

b) att jemväl tillfällig sysselsättning, omfattande blott hel dags arbete, skall anses såsom med försäkringspligt förenad anställning;

c) att hustru till försäkrad man skall utan särskild afgift anses försäkrad, äfven om hon själf innehar med försäkringspligt förenad anställning.

d) att de försäkrade skola indelas i endast två pensionsklasser, bestående: den första klassen af män och den andra af kvinnor, och att

pensionsafgiften i den första klassen skall utgöra 20 öre och i den andra 10 öre;

e) att efterlemnadt oförsörjdt barn under 15 år eller äldre sådant, som af vanförhet eller lyte sig ej försörja kan, må erhålla de för fadern eller modern gjorda insatsernas summa utan ränta;

f) att högsta pensionsåldern sänkes till 60 år;

g) att pensionsbeloppet må beräknas till endast 1½ procent af inbetalda afgifter, derest den pensionsberättigade kan anses ega minst 800 kronors årsinkomst;

h) att hustruns rätt till pension utan särskild afgift m. m. äfven må i tillämpliga delar gälla i fråga om lifränteförsäkringen;

i) att fondens förvaltning skall ske efter föreskrifter, som derom efter Riksdagens hörande utfärdas;

k) att statens bidrag ej må ingå till fonden, utan tillskjutes i mån af behof till de utgående pensionerna eller lifräntorna; samt

l) att försäkringen utsträcker till dem, som vid dess början ej fyllt 40 år.

Vidare har yrkats i motionen n:o 229 af herr *Hj. Branting*:

att till § 15 fogas ett mom. 2 af innehåll, att pension, som tillerkännes på grund af invaliditet, skall höjas med ett tillskott lika stort som skillnaden mellan pensionens belopp, om den uttagits först vid 65 år, och dess belopp enligt i mom. 1 angifna regel;

att i § 14 undantagsbestämmelsen »dock ej förr än efter fyllda 50 år» strykes;

att antingen genom höjning af den föreslagna pensionsafgiften för den första pensionsklassen eller genom höjning af statsbidraget eller genom en kombination af dessa utvägar höja särskildt första klassens pensioner;

att ett tillägg till § 25 göres i syfte att vid sidan af pensionsstyrelsen upprättas ett arbetareförsäkringsråd, ungefär med det verksamhetsområde den första arbetareförsäkringskomitén förordade, nemligen att »med uppmärksamhet följa riks-försäkringsanstaltens verksamhet i dess olika rättningar, öfvervaka efterlefnaden af de för denna verksamhet utfärdade författningar samt föreslå åtgärder till afhjelpande af deri sig företeende brister äfvensom för en vidare utveckling af denna del af lagstiftningen och förvaltningen». Medlemmarne i detta råd borde utses dels af Konungen, dels af Riksdagens kamrar;

att efter § 26 inskjutes en ny paragraf, som stadgar, att pensionsnämnder distriktsvis skola tillsättas af och bland de försäkrade sjelfva genom val efter lika rösträtt, med uppgift att öfvervaka, det lagens stad-

ganden inom distriktet efterleivas, samt att samverka med tilläfvventyrs utsedde ombud;

att § 33 ändras derhän, att de hufvudsakliga föreskrifterna utöfver denna lag skola stadgas i lag, stiftad af Konung och Riksdag gemensamt; samt att den nuvarande generationen i största möjliga utsträckning upptages i försäkringen;

hvarjente i motionen n:o 230 herrar *P. O. Lundell* och *Elis Nilson* hemställt om vissa ändringar i Kongl. Maj:ts förslag. Dessa ändringar, angående hvilka utskottet i öfrigt tillåter sig hänvisa till motionen, gå bland annat ut på att åstadkomma likställighet mellan obligatorisk och frivillig försäkring samt, med afseende på de hufvudsakliga detaljerna:

a) att om försäkrad gift man med döden afgår och efterlemnar barn under 15 år samt för honom under försäkringstiden erlagts minst 7 kr. i medeltal för hvarje försäkringsår, till hvar och ett af dessa barn skall utgå ett uppfostringsbidrag af 30 kronor årligen, tills barnet uppnått 15 års ålder;

b) att till försäkringspligtige icke skola hänföras de, som, då lagen träder i kraft, fyllt 40 år, och till försäkringsberättigade icke de, som vid samma tidpunkt fyllt 55 år;

c) att för hvarje kalendermånad, under hvilken med försäkringspligt förenad anställning egt rum, pensionsavgift skall för arbetstagare, intill dess han fyllt 50 år, oberoende af arbetsdagarnes antal, erläggas med 65 öre för man och 45 öre för qvinna, såvida föregående tids försäkringspligt är fullgjord, men eljest med 75 öre för man och 50 öre för qvinna; att försäkringspligt skall anses fullgjord, derest årliga inbetalningarna från försäkringens början i medeltal uppgå till 7 kronor för man och 5 kronor för qvinna; samt att i händelse de sålunda verkställda inbetalningarna ej äro tillräckliga för att berättiga till full normalpension, som utgör 150 kronor för man och 100 kronor för qvinna, inbetalningen skall fortsättas tills detta inträffar, dock ej längre än till 55 års ålder;

d) att om försäkrad man dör och efterlemnar enka, hon skall vara berättigad att uppbära hälften så stor pension, som skolat tillfalla mannen, om han lefvat, dock icke öfver 100 kronor årligen;

e) att de i 6 § stadgade afgifter skola af arbetstagaren sjelf inbetalas för löpande månad eller annan längre tid efter önskan, men att arbetsgifvare, som antager försäkringspligtig arbetare, skall vara skyldig att i pensionsboken efterse, huruvida pensionsavgift för näst föregående månad blifvit erlagd, och i annat fall senast å tredje dagens aflöning innehålla en månads pensionsavgift och inom en månad derefter inbetala densamma;

f) att försäkrad må ega att på särskild begäran erhålla rätt till afkortad pension redan vid sextio års ålder till belopp, som bestämmes genom särskild uträkning, på sätt Konungen stadgar;

g) att pensionens belopp skall för hvarje för rätt till normalpension erlagd pensionsavgift utgöra två procent af avgiftens belopp för hvarje helt år, som förflutit från den dag, avgiften erlades, till den dag, från hvilken pensionen utgår; dock att belopp af pension, som utgår på grund af inbetalningar, gjorda mellan den försäkrades 45:e och 55:e år, beräknas efter särskilda, af Konungen fastställda grunder, och att äfven tilläggs-pension utgår efter beräkning, som af Konungen fastställles, och i mån af gjorda insatser;

h) att pension må lyftas för hvarje kalenderkvartal efter ingången af kvartalets tredje månad;

i) att de avgifter, som vare sig obligatoriskt eller frivilligt inbetalas, skola användas till bildande af dels normalpensioner, utgående med högst 150 kronor för man och högst 100 kronor för qvinna, dels tilläggs-pensioner, hvilka få utgå med högst 400 kronor så väl för man som för qvinna, och att endast de insatser, som gjorts utöfver det för normal-pensions bildande erforderliga beloppet, må användas till bildande af tilläggs-pension;

k) att kommun skall vara skyldig att utse sådana personer, som i 26 § 2 mom. af kongl. propositionen omförmälas;

l) att statens bidrag inskränkes till hälften af de för bildande af normalpensioner afsedda avgifter och till bestridande af enkepensionering och uppfostringsbidrag.

I motionen n:o 234 har herr *E. Sahlin* föreslagit,

»att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det tacktes Kongl. Maj:t för Riksdagen framlägga förslag till lag om ålderdomsunderstöd åt behöfvande genom samverkan mellan stat och kommun utan upp-tagande af personliga försäkringsavgifter».

Slutligen har greve *H. E. G. Hamilton* i motionen n:o 235 yrkat,

»att Riksdagen ville i det af Kongl. Maj:t framlagda lagförslaget göra den ändring, att man, som varit obligatoriskt försäkrad under tvåhundra-sextio veckor, må ega, äfven sedan han upphört att innehafva försäkrings-pligtig anställning, erlagga försäkringsavgifter med den verkan, att dessa anses erlagda jemväl för hans hustru, på sätt i förslaget angående obliga-torisk försäkring stadgas, och utan att inskränkning härigenom göres i hans rätt att deltaga i den frivilliga försäkringen.»

Angående föreliggande frågas uppkomst och föregående behandling tillåter sig utskottet här återgifva följande ur 1895 års Riksdags särskilda utskotts utlåtande n:o 2 hemtade korta redogörelse:

Frågan om arbetareförsäkringens ordnande i vårt land genom de lagstiftande magternas ingripande har först framkommit från Riksdagens sida.

Med anledning af en inom Riksdagen väckt motion anhöll nemligen Riksdagen uti underdånig skrifvelse den 11 maj 1884, att Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, om och i hvad mån åtgärder kunde finnas lämpliga för ordnandet af förhållandet mellan arbetsgifvare och arbetare beträffande möjliga olycksfall i arbetet, afvensom för beredande af ålderdomsförsäkring åt arbetare och med dem jemförliga personer samt derefter göra de framställningar till Riksdagen eller vidtaga de anordningar i öfrigt, till hvilka förhållandena kunde föranleda.

Sedan Kongl. Maj:t den 3 oktober nämnda år tillsatt en komité med uppdrag att verkställa den af Riksdagen sålunda begärda utredning samt derefter afgifva de förslag, hvartill utredningen gäfve anledning, aflemnade denna komité under loppet af åren 1888 och 1889 åtskilliga lagförslag, af hvilka tvenne föranledt till utfärdande af lagar, nemligen lagen om skydd mot yrkesfara af den 10 maj 1889 och lagen om sjukkassor af den 30 oktober 1891.

Ett tredje af komitén afgifvet förslag afsåg försäkring för olycksfall i arbetet. Enligt detta förslag skulle samtliga hos arbetsgifvare i vissa rörelser anstälde personer vara försäkrade för följderna af i arbetet inträffande olycksfall. Afgifterna för försäkringen skulle bekostas af vederbörande arbetsgifvare. Ersättning skulle utgå vid kroppsskada till den skadade med högst 60 procent af den skadades förutvarande årliga arbetsförtjenst samt vid dödsfall till efterlevande anhöriga med, förutom begrafningshjälp, högst 50 procent af den aflidnes årliga arbetsförtjenst.

Detta förslag blef af Kongl. Maj:t lagdt till hufvudsaklig grund för särskilda propositioner till Riksdagen dels år 1890 och dels år 1891. Framställningarna behandlades vid båda riksdagarna af särskilda utskott (se 1890 års särskilda utskotts utlåtande n:o 2 samt 1891 års särskilda utskotts utlåtande n:is 1 och 3). Vid intetdera tillfället vann framställningen bifall inom någon af kamrarna.

Ett fjerde af förenämnda komité afgifvet författningsförslag afsåg en lag om ålderdomsförsäkring. Enligt detta förslag skulle en hvar svensk undersåte, som vore i riket mantalsskrifven, vara pliktig att genom försäkring i en särskild anstalt, benämnd Riksförsäkringsanstalten, till hvars anordnande komitén afgaf ett särskildt förslag, bereda sig en årlig lifränta

för ålderdomen. Genom erläggande i försäkringsavgift af 25 öre för vecka eller 13 kronor för år från och med det kalenderår, då han fylde 19 år, till och med det, då han fylde 28 år, skulle en hvar ega att vid uppnådda 60 år från nämnda anstalt utbekomma en lifränta af 72 kronor. Genom frivilliga avgifter kunde lifränta till högre belopp eller vid tidigare ålder erhållas. För vissa personer skulle kommunerna erlægga avgift.

Sistnämnda förslag blef den 30 oktober 1891 för Kongl. Maj:t fördraget, dervid, med åberopande af anmärkningar, som mot förslaget från deröfver hörda myndigheter och andra framstälts, samt på i öfrigt anförda skäl, framhölls, att frågan om en lagstiftning rörande ålderdomsförsäkringen då ännu icke kunde anses hafva vunnit den utredning, att ett tillfredsställande förslag i ämnet kunde derpå grundas, samt att denna försäkring, likasom äfven olycksfallsförsäkringen, möjligen borde sättas i samband med och hufvudsakligen grundas på invaliditetsprincipen. Med anledning häraf uppdrog Kongl. Maj:t åt en, samma dag tillsatt, ny komité att, efter utredning af hithörande förhållanden, inkomma med underdånigt yttrande i ämnet och de lagförslag, hvartill en sådan utredning funnes böra föranleda. Denna komité aflemnade den 30 mars 1893 af motiv och utredningar åtföljdt förslag till lag angående försäkring för beredande af pension vid varaktig oförmåga till arbete.

Detta förslag, i vissa delar inom civildepartementet omarbetadt, lades till grund för Kongl. Maj:ts proposition till 1895 års Riksdag och var bygd på följande hufvudgrunder:

1:o) att pensionsförsäkringen med vissa undantag skulle omfatta alla hos arbetsgifvare anstälde arbetstagare, män och qvinnor, som fyllt 18 år och hvilkas aflöning ej öfverstege 1,800 kronor om året, men ej de egentligen lösa arbetarne;

2:o) att pensionsförsäkringen skulle vara obligatorisk;

3:o) att pension skulle för försäkrad person utgå vid hvarje fall af invaliditet, så framt stadgade avgifter för minst 260 veckor eller 5 år erlagts, och äfven utan sådant vilkor, då invaliditet förorsakats af olycksfall, samt sist vid 70 års ålder;

4:o) att avgifterna för de försäkrade, som indelats i tre klasser, skulle för hvarje vecka utgå med 40 öre i första, 25 öre i andra och 15 öre i tredje klassen, deraf arbetstagaren skulle bidra med omkring $\frac{2}{3}$ och arbetsgifvaren med omkring $\frac{1}{3}$, med rätt likväl för arbetsgifvare, hvars uppskattade inkomst vore synnerligen låg, att af statsmedel återbekomma sitt bidrag;

5:o) att avgift skulle på arbetsgifvarens föranstaltande erläggas genom

infästade af pensionsmärken i en för den försäkrade utfärdad pensionsbok;

6:o) att pensionerna skulle för år utgå med ett belopp af 50 kronor, med tillägg för hvarje vecka, för hvilken pensionsafgift erlagts, af 10 öre i första, 5 öre i andra och 2 öre i tredje pensionsklassen, hvarigenom medelpensionerna i de särskilda klasserna beräknades skola uppgå till resp. 250, 150 och 90 kronor;

7:o) att med berörda rätt till pension för de försäkrade i vissa fall jemväl följde rätt till pension för hustru och uppfostringshjälp för minderåriga barn;

8:o) att förvaltningen skulle uppdragas åt en för hela riket gemensam pensionsstyrelse och särskilda pensionsnämnder i orterna;

9:o) att kostnaden för dessa nämnder skulle bestridas af vederbörande kommuner, men förvaltningen i öfrigt bekostas af staten;

10:o) att af statsmedel ytterligare skulle bestridas, utom hvad som skulle till förut omnämnda lågt beskattade arbetsgifvare återbetalas, kostnaden ej mindre för ofvanberörda hustrupensioner och uppfostringshjälp än äfven för de en gång försäkrades kvarstående i försäkringen, oaktadt de lemnat försäkringspliktig anställning, samt hvad som beräknats åtgå för att kunna medgifva den vid lagens trädande i kraft lefvande generation, som ej fyllt 40 år, att på samma vilkor som öfrige försäkringspliktige ingå i försäkringen;

11:o) att, derest, vid tid efter annan anställd undersökning af pensionsfondens ställning, en på vetenskapliga grunder gjord sannolikhetsberäkning skulle visa, att fonden ej försloge till fullgörande af fondens förbindelser, beräknad brist skulle af statsmedel fyllas; samt

12:o) att, i sammanhang med den obligatoriska försäkringen, efter särskilda grunder föreslagits en för hvarje svensk man och kvinna, som fyllt 15 år, öppen stående frivillig försäkring till beredande af lifränta vid invaliditet eller vid uppnådd ålder af 70 år.

Årliga totalkostnaden för den obligatoriska försäkringen, bortsedt från kommunernas bidrag, beräknades sålunda:

vid försäkringens början:

arbetarnes bidrag	3,414,000 kr.
arbetsgifvarnes d:o	1,813,000 »
statens d:o	3,390,000 »

Summa 8,617,000 kr.

efter 30 år och derefter till 80 år:

arbetarnes bidrag	4,927,000 kr.
arbetsgifvarnes d:o	2,631,000 »
statens d:o	4,398,000 »
	<hr/>
	Summa 11,956,000 kr.

efter 80 år:

arbetarnes bidrag	4,927,000 kr.
arbetsgifvarnes d:o	2,631,000 »
statens d:o	3,015,000 »
	<hr/>
	Summa 10,573,000 kr.

Folkmängdens sannolika ökning hade vid dessa beräkningar ej tagits i betraktande.

Fondbildningen antogs efter 80 år uppgå till 570 millioner, och hade till grund för kostnadsberäkningarne lagts en räntefot af $3\frac{1}{2}$ procent.

Vid detta förslags behandling af 1895 års särskilda utskott n:o 2 ansåg utskottet sig böra föreslå, att Riksdagen, med förklarande, att propositionen i dess då föreliggande form icke kunde af Riksdagen bifallas, måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t behagade låta föranstalta om ny utredning rörande lämpligaste sättet att bereda arbetare och med dem jemförliga personer understöd vid ålderdom, skada genom olycksfall eller eljest inträffande varaktig oförmåga till arbete samt till Riksdagen afgifva det förslag, som deraf kunde föranledas.

För sin del ansåg utskottet sig böra förorda, att vid utarbetande af nytt lagförslag i ämnet afvikelser från grunderna till 1895 års förslag skulle göras i så måtto:

att lagen komme att omfatta, utöfver de i förslaget upptagne arbetarne, äfven s. k. lösa arbetare, betings- och styckarbetare, jordtorpare samt mindre sjelfförsörjare, såsom handverkare med flere;

att vid meddelande af bestämmelser rörande uppfostringshjelp åt minderåriga barn afscende fästes äfven vid de oäkta barnen i de fall, der sådant läte sig göra;

att såsom en fyllnad till de genom lagen tillförsäkrade invaliditetsunderstöden och i så nära samband med dessa som möjligt anordnades en frivillig försäkring, som vore för arbetarne mera fördelaktig än den uti lagförslaget ifrågasatta; samt

att vid de matematiska beräkningarnas utförande en lägre räntefot begagnades än den vid ifrågavarande lagförslags uppgörande använda.

Hvad utskottet sålunda hemställt och anfört blef emellertid ej af någondera kammaren godkändt, utan anhöll Riksdagen i skrifvelse den 10 maj 1895, med anmälan att propositionen icke kunnat af Riksdagen bifallas, att Kongl. Maj:t behagade taga frågan under förnyad pröfning samt, efter vidtagande af erforderlig utredning, för Riksdagen framlägga det förslag, Kongl. Maj:t kunde finna påkalladt.

Med anledning häraf har nu, såsom af det till förevarande proposition fogade statsrådsprotokoll af den 21 februari 1898 framgår, enligt Kongl. Maj:ts den 5 november 1897 meddelade nådiga föreskrift, upprättats det nya förslag till lag angående försäkring för beredande af pension eller lifränta, som i propositionen meddelas.

De hufvudpunkter, i hvilka detta nya förslag skiljer sig från det äldre förslaget af år 1895, finnas utförligt angifna i Kongl. Maj:ts proposition, men torde här i största korthet böra återgifvas.

Skiljaktigheterna mellan de båda förslagen bestå hufvudsakligen deruti:

1) att den enligt det äldre förslaget flertalet arbetsgifvare ålagda skyldighet att bidraga till den obligatoriska försäkringen borttagits och blifvit ersatt med motsvarande bidrag af statsmedel, som fixerats till hälften af de försäkrades egna afgifter;

2) att de försäkrades inom första pensionsklassen afgifter nedsatts med en femtedel eller från tjugufem till tjugu öre;

3) att för att tillgodose ej mindre de obligatoriskt försäkrades behof af större pensioner än äfven det inom andra klasser af befolkningen befintliga behofvet af försäkring, föreslagits en för hvar och en tillgänglig frivillig lifränteförsäkring efter enahanda grunder som den obligatoriska;

4) att statens bidrag till den obligatoriska försäkringen utöfver ofvan i 1) nämnda bidrag och förvaltningskostnadens bestridande, hvilka förmåner skulle tillkomma jemväl den frivilliga försäkringen, inskränkes till erläggande af de afgifter, som erfordras till försäkring inom tredje pensionsklassen af hustrur till försäkrade män (den s. k. hustrupensioneringen);

5) att under det att pension enligt det äldre förslaget skulle utgå vid inträffad arbetsoförmåga och senast vid fyllda 70 år, denna åldersgräns nu bestämts till 65 år, men med den inskränkning, att pension ej utgår före fyllda 50 års ålder;

6) att pensionsavgifterna, som enligt det äldre förslaget skulle erläggas till dess pension erhöles, enligt det nya förslaget ej skola erläggas längre än till 50 års ålder;

7) att beloppet af den pension (och vid den frivilliga försäkringen af den lifränta), som för de erlagda afgifterna erhålles, beräknas efter en för alla fall gemensam regel, så att hvar och en erhåller hvad som enligt försäkringstekniska grunder honom tillkommer i förhållande till såväl antalet och beloppet af erlagda afgifter som ock den tid, som förflutit sedan desamma erlades; för den, som mellan 18—50 år erlagt stadgade afgifter, blifver vid 65 års ålder pensionsbeloppet för andra och tredje pensionsklassen ungefär detsamma som medelpensionsbeloppet enligt det äldre förslaget eller resp. 150 och 100 kronor; för den första pensionsklassen uppgår motsvarande pensionsbelopp, i följd af den obligatoriska afgiftens minskning, till endast 200 kronor; vid tidigare erhållande af pension på grund af invaliditet blifva deremot pensionerna lägre enligt det nya förslaget än enligt det äldre; genom frivilliga insatser kan pensionsbeloppet ökas med högst 234 kronor;

8) att i följd af de förändringar, som vidtagits i fråga om de tekniska grunderna för försäkringen, det äfven blifvit möjligt att införa vissa förenklingar i förvaltningen, såsom borttagande af det s. k. märkessystemet för afgifternas erläggande och afskaffande af pensionsnämnderna; enligt det nya förslaget skulle nemligen inbetalningen af afgifterna komma att ske på liknande sätt som insättningarna i postsparbanken, och i stället för pensionsnämnderna hafva dels de äfven i 1895 års förslag föreskrifna pensionsstyrelsens ombud bibehållits, dels jemväl stadgats rätt för kommunerna att genom af dem utsedda personer ytterligare öfvervaka lagens efterlefnad;

9) att af den vid försäkringens trädande i kraft lefvande generationen nu endast skulle i den obligatoriska försäkringen medtagas de, som vid nämnda tidpunkt ännu icke fyllt 30 år.

De kostnader, som antagandet af detta nya förslag skulle komma att medföra, hafva beräknats sålunda:

under första året:

arbetarnes bidrag	2,033,000 kr.
statens »	1,927,000 »
	<hr/>
	Summa 3,960,000 kr.

under det 21:sta året och derefter:

arbetarnes bidrag	3,668,000 kr.
statens »	3,234,000 »
	<hr/>
	Summa 6,902,000 kr.

Beräkningarna, som äfven nu hänföra sig till 1890 års befolkningsförhållanden, hafva denna gång utförts efter en räntefot af $3\frac{1}{4}$ procent. Fondens slutliga belopp beräknas blifva omkring 370 millioner kronor eller 200 millioner kronor mindre än enligt det äldre förslaget.

Innan utskottet öfvergår till granskning af Kongl. Maj:ts förslag och de motioner, hvilka afse förändringar i detsamma, anser sig utskottet böra angifva sin ställning till herr J. Nilssons och herr E. Sahlins motioner, enär dessa båda motioner förordade tillämpningen af principer, som äro grundväsentligt skilda från dem, på hvilka Kongl. Maj:ts förslag hvilar.

Herr J. Nilsson, som motionerat om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående förslag till allmän pensionering af hela befolkningen, har ansett en dylik pensionering kunna åstadkommas genom insättning till visst belopp för hvarje barn, som uppnått ett års ålder, och föreslår, att staten för sådant ändamål skall för hvarje barn afsätta en summa af 25 kronor samt att föräldrarne skola bidra med en insats af 10 kronor. Härigenom skulle på vanligt sätt genom ränte- och arfsvinster en fond bildas, af hvars ränteafkastning jemte de årliga insatserna pensioneringen, som föreslås skola börja vid uppnådda 50 års ålder, skulle bestridas.

Antager man nu, för att visa, hvarthän ett dylikt förslag skulle leda, att folkmängden i riket vore konstant, så att hvarje år samma antal barn föddes, så skulle mot 100,000 årligen födda barn svara ett antal pensionärer, som i olika fall, allt efter som pensionsåldern vore 50, 55, 60 eller 65 år, skulle i rundt tal utgöra:

antal kvarlevande öfver 50 år	1,395,000
» » » 55 »	1,104,000
» » » 60 »	832,000
» » » 65 »	587,000,

allt under förutsättning, att dödligheten vore densamma som efter statistiska byråns dödlighetstabell för hela riket under årtiondet 1881—90. Insättes nu för hvarje barn af ett års ålder jemnt 100 kronor, så erhålles härför, enligt en räntefot af $3\frac{1}{2}$ procent — denna räntefot har i följande exempel blifvit vald, emedan för detta fall nödiga hjälptabeller äro att tillgå; efter en räntefot af $3\frac{1}{4}$ procent skulle resultatet icke blifvit väsentligt annorlunda — vid sagda pensionsåldrar en pension af ungefär följande belopp:

<i>Pensionsålder.</i>	<i>Pensionsbelopp.</i>
50 år	54 kr.
55 »	77 »
60 »	116 »
65 »	187 »

Då hela pensioneringen trädt i full verksamhet, skulle således den totala årliga pensionsutgiften blifva:

<i>Pensionsålder.</i>	<i>Pensionsutgift.</i>
50 år	75 $\frac{1}{3}$ millioner kronor
55 »	85 » »
60 »	96 $\frac{1}{2}$ » »
65 »	109 $\frac{3}{4}$ » »

Då vidare af 100,000 årligen födda barn, enligt samma dödlighetstabell, 88,950 uppnå ett års ålder, och insatsen för hvarje sådant barn antogs utgöra 100 kronor, så skulle den härigenom uppkommande årsinkomsten utgöra 8,895,000 kronor, och således återstoden af pensionsutgiften för hvarje år blifva resp. i runda tal:

66 $\frac{1}{2}$, 76, 87 $\frac{2}{3}$ och 101 millioner kronor.

Dessa summor skulle därför utgöra ränteinkomsten af den samlade fonden, hvilkens belopp, efter en räntefot af 3 $\frac{1}{2}$ procent, således i de olika fallen skulle komma att uppgå till resp.

1,900, 2,170, 2,500 och 2,880

millioner kronor.

De nu anförda siffrorna gälla för ett antal af 100,000 årligen födda barn. Vid tiden omkring år 1890 var emellertid antalet årligen födda barn omkring en tredjedel större. Om således en dylik försäkring vid sagda tidpunkt påbörjats, skulle motsvarande siffror för detta fall hafva blifvit ungefär följande:

<i>Pensionsålder.</i>	<i>Pensionens storlek.</i>	<i>Framtida pensionsutgift.</i>	<i>Slutlig fond.</i>
50 år	54 kr.	100 millioner	2,530 millioner
55 »	77 »	113 »	2,890 »
60 »	116 »	129 »	3,330 »
65 »	187 »	146 »	3,840 »

och fonden således blifva 7 à 8 gånger så stor som för den obligatoriska försäkringen enligt Kongl. Maj:ts förslag.

Utgår man från de i motionen angifna förutsättningar, nemligen att insatsen för hvarje barn skulle utgöra 35 kronor och pensionen utfalla från fyllda 50 år, erhållas följande siffror:

Årliga insatser, omkring	4,150,000 kronor
Slutlig fond, omkring	885 millioner kronor
Pensionens årliga belopp	19 kronor.

Redan det nu anförda torde vara tillräckligt för att visa de enorma svårigheter, som skulle uppstå, om man enligt dylika principer ville genomföra en s. k. allmän pensionering. I hvarje fall erhöles en fond af för våra förhållanden oerhörd storlek, i följd hvaraf äfven vexlingarna i räntefoten skulle få en genomgripande betydelse. Härtill komma vidare de olägenheter, som alltid åtfölja en ren ålderdomsförsäkring, d. v. s. en sådan pensionsförsäkring, i hvilken pensionens undfående är bundet vid uppnåendet af en viss lefnadsålder; sättes pensionsåldern lågt, t. ex. till 50 eller 55 år, blifva pensionerna relativt små; tages åter en högre pensionsålder, t. ex. 60 eller 65 år, blifva visserligen pensionsbeloppen större i förhållande till de gjorda insatserna än i förra fallet, men antalet af dem, som komma i åtnjutande af pension, blifver vida mindre och försäkringen i följd häraf mindre effektiv. Slutligen må äfven påpekas den långa tid, som skulle förflyta, innan någon pension komme att utbetalas, och som skulle utgöra 50—65 år, under hvilken tidrymd försäkringsinstitutionens hela verksamhet skulle bestå endast i att upptaga och fruktbar göra de inflytande medlen.

Herr E. Sahlins motion ställer sig på en i flera afseenden alldeles motsatt ståndpunkt. Motionären söker till en början uppvisa, att den af Kongl. Maj:t föreslagna obligatoriska försäkringen i följd af dess i flera afseenden begränsade omfattning icke skulle blifva tillräckligt effektiv, att denna olägenhet icke torde komma att undanröddjas genom införande af den föreslagna frivilliga lifränteförsäkringen, att vidare den omständighet, att statens bidrag till den obligatoriska försäkringen skulle blifva betydligt större än till den frivilliga, innebure en orättvisa, samt att slutligen den i förslaget förutsatta fondbildningen både skulle medföra relativt dryga kostnader för den nu lefvande generationen och i finansielt hänseende blifva betänklig. Efter denna kritik af Kongl. Maj:ts proposition öfvergår motionären till positiva förslag och hänvisar i sådant syfte till den danska ålderdomsförsörjningslagen af år 1891, hvars principer han i hufvudsak godkänner, om också sjelfva lagen efter hans förmenande icke omedelbart eller utan revision af detaljerna torde böra öfverflyttas till vårt land.

Hufvudbestämmelserna i denna danska lag äro följande:

1) (§§ 1 och 2). Berättigad att erhålla understöd enligt lagens bestämmelser är den, som efter att hafva fyllt 60 år blifver ur stånd att förskaffa sig sjelf eller dem, till hvilka han har full försörjningspligt, hvad nödigt är till underhåll eller till sjukvård, förutsatt

a) att vederbörande ej är genom dom befunnen skyldig till en i juridisk mening vanärande handling, för hvilken han icke erhållit »Æresoprejsning»;

b) att behovet icke har sin grund i handlingar, genom hvilka han till förmån för barn eller andra har afhändt sig sjelf medlen till sitt underhåll, eller i oordentligt och slösaktigt lefverne eller är på annat liknande sätt sjelfförvålladt;

c) att han under de 10 år, som förflutit närmast före ingifvandet af ansökan om ålderdomsunderstöd, har varit bofast i landet och inom samma tid icke har mottagit fattigvårdshjelp eller är befunnen skyldig till lösdrifveri eller betlande.

2) (§ 5). Understödet bör utgöra hvad som vid hvarje tid behöfves för den understöddes och hans familjs nödvändiga underhåll eller, i händelse af sjukdom, för sjukvård, men kan för öfrigt bestå så väl i penningar som i understöd in natura och, der omständigheterna tala därför, i intagande på särskilda dertill inrättade asylor eller liknande anstalter.

3) (§ 6). Så vida den understöddes behof icke har haft sin grund i tillfälliga orsaker, såsom öfvergående sjukdom, arbetslöshet och dylikt, behåller han det honom en gång beviljade understödet, så länge hans förhållanden förblifva oförändrade.

Skulle han begå handlingar, som skulle utestängt honom från rätt att erhålla ålderdomsunderstöd, eller skulle han förslösa hvad han erhåller i understöd, bortfaller detta.

4). Af kommunernas utgifter för ålderdomsunderstöd tillskjuter statskassan hälften, dock icke mer än 2 millioner kronor om året.

Utan att nu ingå på en belysning af de punkter, som af motionären i hans kritik af Kongl. Maj:ts förslag blifvit berörda, och till hvilka utskottet vid sin behandling af samma förslag återkommer, vill utskottet här endast angifva sin uppfattning af den danska lagens betydelse och motionärens derpå grundade förslag.

Det vill då synas utskottet, som om nämnda lag sjelf ej skulle göra anspråk på att utgöra något för mer än ett slags utvidgning af den vanliga fattigvården. Bortser man från åldersvilkoret, torde någon annan verklig skilnad mellan innebörden af den danska lagens första paragraf och motsvarande paragraf i den svenska fattigvårdsförordningen icke förefinnas, än att den danska lagen förutsätter endast, att den behöfvande sjelf är urståndsatt att förskaffa sig och de sina nödigt underhåll, under det att den svenska förordningen äfven fordrar, att den behöfvande saknar underhåll och vård af andra. Men äfven denna skilnad förlorar påtagligen en del af sin betydelse genom de inskränkningar, som innehållas i den danska

lagens § 2, enligt hvilken såsom vilkor för erhållande af understöd bland annat stadgas, att den behöfvande under de 10 närmast föregående åren icke får hafva mottagit fattigvårdshjelp.

Härtill kommer vidare, att understödet hvarken till sitt belopp eller till sin beskaffenhet är genom lagen bestämdt, utan att detta afgöres för hvarje särskildt fall (§ 5). Understödet kan således, liksom vid den vanliga fattigvården, allt efter kommunens bestämmande, utgå i penningar eller i understöd in natura och till och med bestå i personens »intagande på särskilda dertill inrättade asylor eller liknande anstalter». Huru man under sådana förhållanden, i likhet med motionären, kan anse, att den gamles frihet och sjelfbestämningsrätt ej inskränkes, förefaller anmärkningsvärdt.

Motionärens åsigt, att bestämmelserna i den danska lagens § 6 innebära, att den, som en gång fått understöd, skulle vara skyddad mot godtycklig nedsättning af understödets belopp, så att detsamma finge karakteren af en lifstidspension, synes ej stämma öfverens med den bestämmelsen, att den understödde behåller det en gång beviljade understödet endast »så länge hans förhållanden förblifva oförändrade», eller att understödet bortfaller, derest »han skulle förslösa hvad han erhåller i understöd».

De beviljade understöden synas ej heller till sina belopp vara större, utan snarare mindre än de, som hos oss motsvara s. k. full fattigförsörjning. Under år 1896, det sista år, för hvilket statistiska data varit för utskottet tillgängliga, uppgick ålderdomsunderstödet för hvarje individ i medeltal till omkring 76 kronor, medan beloppet för hvarje särskildt fall, således familjeförsörjningen inräknad, uppgick till 136 kronor för städerna och 92 kronor för landsbygden, eller till nästan precis samma belopp, som den svenska fattigvården i medeltal består såsom fattigförsörjning för hvarje fullt försörjd individ.

Att man med den danska lagen hittills icke ernått och ännu mindre torde komma att i framtiden ernå någon väsentligare utvidgning af fattigvården, så att derigenom en verklig arbetareförsäkring skulle blifva behöflig, synes jemväl framgå af den hittills vunna erfarenheten i fråga om de uppoffringar, som kommunerna för ändamålet åtagit sig. Såsom motionären sjelf med siffror angifver, hafva sålunda landtkommunerna, hittills åtminstone, icke åtagit sig större utgifter för denna ålderdomsförsörjning, än hvad ungefär svarat mot den deraf följande minskningen i fattigvårdskostnaden. Man måste därför, hvad dessa kommuner beträffar, skrifva allt, som hittills vunnits, på statsbidragets räkning. I fråga om stadskommunerna torde förhållandet hafva varit något annorlunda, i det att dessa kommuners totalutgifter för fattig- och ålderdomsförsörjning synas hafva vuxit något hastigare, än om ifrågavarande lag icke funnits.

I hufvudsak synes sålunda det, som hittills gjorts för den s. k. ålderdomsförsörjningen i Danmark, hafva åstadkommits genom statsbidraget. Detta bidrag har emellertid redan vid slutet af år 1896 uppnått sitt stadgade maximibelopp af två millioner kronor, och det torde därför vara ganska troligt, att lagen hädanefter kommer att blifva ännu mindre effektiv än under de första åren af dess tillvaro.

Slutligen har motionären äfven sökt framhålla, att den danska lagen skulle »verka enligt principen om hjälp till sjelfhjelp», nemligen derigenom, att vilkoret om att den behöfvande under de 10 nästföregående åren icke mottagit fattigvårdshjelp eller befunnits skyldig till betlande, skulle kraftigt egga till »ansträngning att under denna tid hjälpa sig sjelf». »I många fall», säger motionären vidare, »kräfvess nog en ganska betydlig sjelfhjelp genom denna föreskrift.» »Man kan också», yttrar han vidare, »i någon mån påräkna hjälp af barnen under denna tid och af den enskilda välörenheten.»

Bortsedt från beskaffenheten af denna något egendomliga form för sjelfhjelp, vill det synas utskottet, som om lagen i allmänhet snarare skulle vara egnad att motverka sjelfhjelp än tvärtom. Och lagen är sjelf icke blind för denna fara, då den i § 2 mom. b) stadgar såsom vilkor för understöds erhållande, att behovet icke må hafva sin grund i handlingar, genom hvilka den behöfvande till förmån för barn eller andra arhändt sig sjelf medlen till sitt underhåll. Den rätt till understöd, som lagen erbjuder den behöfvande gamle, kan nemligen åtminstone icke öka vederbörandes intresse att göra egna besparingar, då ju hans utsigt att få sådant understöd blifver så mycket mindre, ju större tillgångar han sjelf eger, medan å andra sidan lagen för den, som gjort dylika besparingar, medför frestelse att afhända sig dessa till förmån för anförvandter, för att sjelf komma i åtnjutande af understödet.

Af hvad nu blifvit anfördt torde framgå, att utskottet för sin del icke kan finna annat, än att motionären tillagt den danska ålderdomsförsörjningslagen en vida större betydelse, än den sjelf gör anspråk på, och att denna lag i sjelfva verket endast åsyftar att i fråga om ålderstigna behöfvande möjliggöra tillämpningen af en i vissa afseenden liberalare och mindre tryckande uppfattning än den vanliga fattigvården, men att lagen deremot icke gör anspråk på att fylla det behof, som en verklig s. k. arbetareförsäkring söker afhjelpa.

Då utskottet nu öfvergår till granskning af Kongl. Maj:ts förslag, vill utskottet till en början framhålla, att utskottet ansett sig böra ansluta sig till de båda hufvudprinciper, på hvilka förslaget hvilat, nemligen:

1), att vissa klasser af befolkningen genom lag om obligatorisk försäkring åläggas att under sin arbetskraftigaste tid afsätta en ringa del — 1 à 2 procent — af sin arbetsförtjenst för att bereda sig ett nödtorftigt uppehälle under äldre dagar, och att det allmänna härtill bidrager med ett efter vissa grunder afpassadt belopp; samt

2) att genom en verksamt understödd, frivillig försäkring tillfälle lemnas en hvar att bereda sig liknande fördelar.

Att den obligatoriska försäkringen, åtminstone till en början, icke omfattar hela befolkningen, utan endast vissa klasser af densamma, synes vara välbetäckt både ur praktisk och principiell synpunkt. Af hvad utskottet ofvan, i fråga om herr J. Nilssons motion, anför, kan man beräkna, att beredandet af en pension å 100 kronor åt hvarje person öfver 50, 55 eller 60 år i framtiden skulle leda till en årlig utgift af resp. 186, 147 och 111 millioner kronor. Och vare sig man ville åstadkomma dessa medel genom samlandet af en för vårt lands förhållanden oerhördt stor fond eller genom direkt uttaxering eller beskattning eller ock genom att kombinera dessa båda utvägar, skulle man stöta på så godt som öfvervinneliga finansiella svårigheter.

Å andra sidan kan ej bestridas, att såsom den s. k. nya arbetareförsäkringskomitén (Betänk. I, pag. 45) framhåller, »behovet af en försäkring, som afser att skydda mot nöd och elände, är mycket olika inom samhällets olika klasser». »Visserligen», säger komitén vidare, »är statistiken i detta afseende mycket bristfällig, och för närvarande finnes ej annat att tillgå än 1884 års komités undersökning angående fullt försörjda fattighjon, men man erhåller dock med stöd af de siffror, denna undersökning lemnat, en ganska tydlig föreställning om förhållandena härutinnan. Emot 10,000 fullvuxna personer, tillhörande någon af nedannämnda yrkesgrupper, svarade nemligen följande antal fullt försörjda fattighjon, hvilka tillhört dessa yrken:

jordegare (män)	31	fattighjon,
inhyses- och backstuguhjon (män)	37	»
jordtorpare (män)	145	»
manliga tjenstehjon och arbetare	250	»
qvinliga tjenstehjon	225	»

»I fråga om de öfriga yrkena äro motsvarande siffror betydligt mindre tillförlitliga, men visa i hufvudsak samma resultat, nemligen att antalet fattighjon, som tillhört tjenstehjonens eller arbetarnes klasser, är mångdubbelt — 8 till 10 gånger — större än antalet af dem, som förut tillhört de sjelfständiga yrkesidkarnes klass, allt i förhållande till totalantalet inom hvarje klass. Den låga siffran för de s. k. inhyses- och backstuguhjonen visar, såsom 1884 års komité framhållit, att äfven i den ringaste lefnadsställning bofastheten gifver ett visst skydd emot nöden. Jordtorparne intaga en mellanställning emellan tjenstehjon och arbetare, å den ena sidan, samt de sjelfständiga yrkesidkarne, å den andra.»

Från dessa synpunkter sedd synes den obligatoriska försäkringens begränsning, på sätt i förslaget skett, vara i hufvudsak tillfredsställande och dessutom gjord med den försigtighet, som i fråga om ett ännu så opröfvadt område som det ifrågavarande till en början måste iakttagas. De klasser af befolkningen, som skulle komma att af försäkringen omfattas, äro nemligen hufvudsakligen sådana, inom hvilka å ena sidan både faran för den enskilde att en gång falla den allmänna eller enskilda välgöreheten till last är synnerligen stor, och derjemte förmåga att göra mindre besparingar för ålderdomen icke saknas, medan å andra sidan den omständighet, att samtliga de försäkrade skola vara hos arbetsgifvare anstälde arbetstagare, gör det möjligt att åstadkomma en enkel organisation af försäkringen.

Utskottet biträder jemväl den i det kongl. förslaget uttalade grundsatsen, att rätt till pension skall förvärfvas genom erläggande af vissa afgifter, och att pensionen alltså icke, såsom enligt den danska ålderdomsförsörjningslagen, lemnas under formen af ett efter den försäkrades ekonomiska vilkor afpassadt understöd af allmänna medel.

Utskottet anser sig nemligen böra framhålla, att lagförslaget icke har till syfte att så småningom fullständigt afskaffa fattigvårdsförsörjningen af alla ålderstigna behöfvande personer. En förändring af nuvarande förhållanden i detta syfte skulle i sjelfva verket förutsätta en fullständig omgestaltning af hela den grund, på hvilken sagda försörjning hvilar, och skulle för öfrigt, om den konsekvent genomfördes, komma att medföra vida större uppoffringar för stat eller kommun, än som ifrågasättas för genomförandet af den obligatoriska försäkring, som afses i Kongl. Maj:ts förslag.

Detta utesluter dock ingalunda, att den ifrågasatta obligatoriska försäkringen är anordnad jemväl med särskild hänsyn till fattigvårdsförhållandena. Dess närmaste uppgift är nemligen just att söka skydda dem, som skulle af försäkringen omfattas, mot faran att på äldre dagar nödgas anlita den för

så många förhatliga fattigvården. Men förslaget vill åstadkomma detta genom att för de klasser af befolkningen, om hvilka här är fråga, införa vissa förpligtelser i ändamål att skydda både dem sjelfva mot att på äldre dagar falla fattigvården till last och samhället mot att nödgas försörja jemväl alla dem, som under sin arbetskraftiga ålder väl kunnat, men försummat att göra några besparingar. I fråga åter om dem, som äfven under nuvarande förhållanden på allt sätt spara för att bereda sig och de sina en tryggare existens, åsyftar försäkringen att på ett för dem fördelaktigare sätt, än i regel eljest kunnat ske, omsätta en del af dessa besparingar till en om ock ringa utkomst under den tid, då arbetskraften tryter.

De afgifter, som sålunda åläggas de af den obligatoriska försäkringen omfattade samhällsklasserna, komma närmast dem sjelfva till godo. Men å andra sidan kommer jemväl det allmänna att häraf draga en icke obetydlig vinst genom den minskning af fattigvårdsbördan, som deraf blifver en följd. Denna omständighet synes i högre grad än allt annat, som i sådant afseende anförts, motivera den skyldighet att verksamt understödja och bidraga till försäkringen, som man ansett böra åligga det allmänna, och hvilken skyldighet Kongl. Maj:ts förslag så godt som helt och hållet vill ålägga staten. Huru stor den vinst bör skattas, som uppstår för det allmänna genom fattigvårdsbördans minskning, låter sig naturligtvis ej afgöra, då ju icke ens den fullständigaste statistik öfver hittillsvarande förhållanden skulle göra det möjligt att draga tillförlitliga slutsatser med afseende å framtiden. Men äfven om det, derest försäkringen genomföres, skulle visa sig, att det bidrag, som staten enligt förslaget lemnar försäkringen, komme att blifva något större än den beräknade vinsten, torde, enligt utskottets förmenande, de socialpolitiska fördelarne af försäkringens genomförande mer än väl uppväga den öfriga kostnaden.

Vid sidan af den obligatoriska försäkringen föreslår Kongl. Maj:t äfven föreskrifter angående anordnandet af en frivillig lifränteförsäkring. Angående denna del af förslaget yttrar departementschefen i det vid propositionen fogade statsrådsprotokoll bland annat följande:

»Emellertid är det tydligt, att de pensionsbelopp, som kunna erhållas på grund af den obligatoriska försäkringen, icke blifva större, än att de nått och jemt kunna anses tillräckliga för att skydda arbetaren för att på sin ålderdom nödgas anlita den allmänna fattigvården. Och då jag icke i fråga om samhällsklasser, som äro i ekonomiskt afseende så svagt ställda som de, om hvilka det här handlar, vågat föreslå större obligatoriska afgifter, än som ofvan anförts, torde det blifva nödvändigt att genom införande af en verksamt understödd frivillig försäkring bereda tillfälle

till erhållande af ökning i ålderdomsunderstödet. Härtill kommer jemväl det förhållandet, att äfven bland andra klasser af befolkningen, såsom jordtorpare, mindre jordbrukare och handverkare och dylika, om också i mindre grad än i fråga om de egentliga arbetarne och tjenarne, ett allmänt erkänt behof af ålderdomsförsäkring af liknande beskaffenhet förefinnes, och att det således äfven för dessa samhällsklasser skulle vara af största betydelse att kunna komma i åtnjutande af en dylik försäkrings förmåner. Jag har därför jemväl ansett mig böra på det lifligaste tillstyrka genomförandet af den frivilliga försäkring, hvarom det nya förslaget innehåller nödiga bestämmelser.»

»Enligt detta förslag skulle tillfälle till sådan frivillig försäkring, hvilken till skilnad från den obligatoriska pensionsförsäkringen blifvit benämnd lifränteförsäkring, stå öppet för hvarje svensk man eller qvinna mellan 18 och 50 år, således i den arbetskraftigaste åldern, då förmågan att göra besparingar bör kunna förutsättas vara störst, och med samma åldersgränser, som gälla för pensionsförsäkringen. Till de frivilliga insättningarna eller lifränteaftgifterna skulle staten bidra i samma proportion som till de obligatoriska aftgifterna, d. v. s. med 50 procent. I följd häraf skulle jemväl bestämmelserna angående tidpunkten för lifräntas erhållande och sättet för beräkningen af lifräntans belopp blifva alldeles desamma som vid pensionsförsäkringen. Men då denna frivilliga försäkring egentligen är afsedd att komma de mindre bemedlade, arbetande klasserna till godo, så har jag, för att söka förhindra, att de bemedlade klasserna i någon högre grad skulle tillgodogöra sig det bidrag, staten skulle lemna till aftgifterna, varit betänkt på att föreslå vissa inskränkningar och i sådant syfte i det nya förslaget begränsat insättningarnas belopp till högst 12 kronor om året, motsvarande vid 65 års ålder en lifränta af omkring 235 kronor. För enkelhetens skull har derjemte föreslagits, att lifränteaftgiftens belopp ej skulle få understiga en krona och endast utgå i helt antal kronor. I öfrigt kunna lifränteaftgifterna erläggas på hvilka tider och till hvilka belopp som helst.»

»Man finner häraf, att hvad som skiljer den obligatoriska försäkringen från den frivilliga med afseende å de förmåner, som genom den erbjudas, är den s. k. hustrupensioneringen, som bekostas af staten för de obligatoriskt försäkrade människors hustrur.»

Äfven utskottet finner anordnandet af en dylik frivillig försäkring vara nödvändigt för att söka fylla de behof, som genom den obligatoriska försäkringen antingen endast ofullständigt eller ock alldeles icke tillfredsställas.

Visserligen har man ofta uttalat tvifvel derom, huruvida den frivilliga försäkringen skulle leda till något afsevärdt resultat, och dervid hänvisat till den erfarenhet, som i andra länder vunnits i detta afseende. Särskildt hafva de försök till åstadkommande af effektiv alderdomsförsäkring på rivillighetens grund, som gjorts i Frankrike, England och Tyskland, icke edt till önskad resultat i fråga om de arbetande klassernas deltagande i försäkringen.

Äfven utskottet håller före, att frivillig lifränteförsäkring under den form, som vanligen förekommit, nemligen med utbetalning af lifräntorna från en på förhand bestämd ålder och utan effektivare understöd från det allmänna, ofta äfven med bestämda terminer för premiernas inbetalande och komplicerade tabeller för lifräntornas beräkning, i allmänhet icke torde vara lämplig för de mindre bemedlade klasserna eller komma att af dem i vidsträcktare mån användas.

Den i Kongl. Maj:ts proposition föreslagna formen för dylik försäkring förefaller emellertid vida mer ändamålsenlig, dels i följd af den möjlighet, som derigenom beredes den försäkrade att erhålla en reducerad lifränta, i händelse oförmåga till arbete inträdt före uppnåendet af den eljest fastställda pensionsåldern, dels ock deri, att afgifterna kunna erläggas när som helst och — inom de föreskrifna gränserna — till hvilka belopp som helst för hvarje gång, hvartill kommer, att lifräntans belopp beräknas efter en för alla fall gemensam regel, och att afgifterna kunna inbetalas på hvilket postsparbankskontor som helst.

Redan dessa nu anförda omständigheter gifva vid handen, att den föreslagna försäkringen är vida lämpligare och bekvämare samt i högre grad tillgodoser just de behof, den afser att fylla, än någon af de institutioner, hvilka hittills veterligen blifvit för liknande ändamål inrättade. Då härtill kommer, att denna frivilliga försäkring icke skulle fungera ensamt för sig, utan i samband med en obligatorisk försäkring, byggd på väsentligen samma grunder som den frivilliga, torde man vara berättigad att hoppas, det försäkringens idé skall blifva allmännare spridd och erkänd.

En motionär — herr E. Sahlin — har i fråga om statens bidrag till den frivilliga försäkringen anmärkt, »att gåfvan icke vore synnerligen mycket värd, då man i ett enskildt bolag (Skandia) för 12 kronors premie, erlagd under tiden från 18 års ålder till 50, kan vid 65 års ålder erhålla en större lifränta, än man genom inbetalning skulle erhålla enligt Kongl. Maj:ts förslag, ehuru staten der till samma premie årligen betalar ett tillskott af 6 kronor». Utskottet vill med anledning af denna anmärkning och efter inhemtade upplysningar anföra följande.

Det af motionären åsyftade bolaget har på hans begäran meddelat, att årspremien mellan 18—50 år för en lifränta af 100 kronor från 65 års ålder skulle utgöra

för män	5 kronor	7 öre
» kvinnor	5	» 35 »

och således i medeltal för båda könen — hvilka i Kongl. Maj:ts förslag blifvit likställda — 5 kronor 21 öre. För en årspremie af 12 kronor skulle sålunda i medeltal erhållas en lifränta af i rundt tal 230 kronor. Enligt det kongl. förslaget skulle för samma årsafgift från den försäkrades sida vid 65 års ålder erhållas en lifränta af 234 kronor, således — såsom ock i statsrådsprotokollet framhålles — ungefär samma belopp.

Härvid bör dock till en början erinras, att bolaget icke medgifvit rätt för den försäkrade att i händelse af invaliditet erhålla en till beloppet reducerad lifränta vid tidigare ålder. Derest bolaget, i likhet med Kongl. Maj:ts förslag, äfven velat medgifva denna förmån, skulle bolaget icke kunnat bevilja högre pension vid 65 års ålder än icke fullt 190 kronor eller omkring $\frac{1}{5}$ mindre än i förra fallet. Att detta belopp ändock öfverskjuter hvad enligt det kongl. förslaget, med hänsyn till statsbidraget, för lika stora inbetalningar erhålles, förklaras mer än väl deraf, att bolaget beräknat premien efter en vida högre räntefot (4 procent), än hvad det kongl. förslaget förutsätter ($3\frac{1}{4}$ procent). Hade bolaget använt samma beräkningsgrunder som de vid uppgörande af Kongl. Maj:ts förslag valda, skulle den försäkrade för sin premie af 12 kronor vid 65 års ålder af bolaget naturligtvis erhålla en lifränta till ett belopp af endast två tredjedelar af motsvarande belopp enligt Kongl. Maj:ts förslag, d. v. s. omkring 156 kronor.

Med hvad nu anförts har utskottet icke velat fälla något som helst omdöme om lämpligheten af de premier, som lifförsäkringsbolagen i vårt land i allmänhet fordra för sina lifränteförsäkringar. Det torde nemligen vara allmänt bekant, och dessa bolag lära utan tvifvel vara de första att erkänna rättigheten häraf, att lifränterörelsen af bolagen numera endast drifves i mycket ringa utsträckning, och att, om detta icke vore fallet, utan denna rörelse skulle blifva af någon större omfattning, de nu gällande premierna skulle tariffva en betydlig förhöjning. Så som förhållandena för närvarande ligga, leder i alla händelser, på sätt ofvan anförts, jmförelsen till det resultat, att man för 12 kronors premie enligt det kongl. förslaget vid 65 år får en lifränta af 234 kronor, men dessförinnan, i händelse af invaliditet, en mindre lifränta, under det att det enskilda bolaget —

med nuvarande beräkningsgrunder — under förutsättning af samma möjlighet af tidigare pension, vid 65 års ålder endast skulle lemna en pension af knappt 190 kronor eller omkring $\frac{1}{3}$ mindre än i föregående fall.

Såsom ofvan framhållits, har utskottet anslutit sig till de grundprinciper, på hvilka Kongl. Maj:ts förslag hvilat. Med afseende å detaljerna har utskottet emellertid ansett sig böra föreslå vissa ändringar i och tilllägg till förslaget i syfte att öka försäkringens effektivitet och att underlätta lagens tillämpning. De viktigaste bland dessa förändringar och tilllägg, för hvilka längre ned utförligare redogöres, äro följande:

1) att åldersgränsen för dem, som vid försäkringens början skulle i densamma medtagas, utsträcker från 30 till 40 år, och att för dessa äldre personer såväl pension som lifränta beräknas efter en särskild, förmånligare regel än eljest (4 § och öfvergångsbestämmelsen);

2) att de båda första pensionsklasserna sammanslås till en, så att man får endast tvenne grupper, män och kvinnor, hvarvid veckoafgiften bestämmes för män till 20 öre och för kvinnor till 10 öre (5 §);

3) att märkesystemet införes fakultativt, så att arbetsgifvare må kunna, vid afgifternas erläggande, välja mellan att göra detta å postsparbankskontor eller genom att på förhand köpa märken och, då så erfordras, själf infästa märkena i den försäkrades pensionsbok (9 §);

4) att man, som varit obligatoriskt försäkrad under sammanlagdt 260 veckor, derefter, äfven om han icke innehar med försäkringspligt för enad anställning, får rättighet att fortfarande inbetala stadgade pensionsavgifter och dervid åtnjuta förmånen af den s. k. hustrupensioneringen (13 §); samt

5) mildring af ansvarsbestämmelserna för arbetsgifvare (31 §).

Då utskottet nu öfvergår till att redogöra för resultatet af sin granskning af de särskilda paragraferna, må påpekas, att i följd deraf, att utskottet ur Kongl. Maj:ts förslag uteslutit 5 § och framför 14 § insatt en ny paragraf, paragrafnummerna 5—13 i Kongl. Maj:ts och utskottets förslag icke svara mot hvarandra. Denna ändring har i det följande iakttagits på det sätt, att motsvarande paragrafer i Kongl. Maj:ts förslag angifvits inom parentes.

2 §.

Denna paragraf, som tillika med 3 § angifver den obligatoriska försäkringens omfattning, är affattad i hufvudsaklig öfverensstämmelse med motsvarande paragraf i 1895 års regeringsförslag.

Mot densamma har från flera håll gjorts den anmärkning, att allt för få klasser af samhället skulle komma att underkastas försäkringspligt, i det att flere kategorier af »arbetare och med dem jemförliga personer», för hvilka försäkringen jemväl skulle vara af största betydelse, blifvit från försäkringen uteslutna, såsom betings- och styckarbetare, jordtorpare, mindre jordegare och handtverkare m. fl., äfvensom alla de s. k. lösa arbetare, som icke på grund af stadgandet i paragrafens andra moment skulle blifva försäkringspligtige.

Hvad då först beträffar sistnämnda arbetare, eller dem, som icke ens hafva sysselsättning under hel kalendervecka hos en och samma arbetsgifvare, så vill utskottet ingalunda bestrida, att behovet af försäkring för dem är fullt ut lika stort som i fråga om många bland dem, hvilka enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle obligatoriskt försäkras. Men i likhet med nya arbetareförsäkringskomitén och i anslutning till motiveringen af 1895 års förslag, har utskottet ansett det väl kunna försvaras att, åtminstone till en början, innan större erfarenhet om lagens verkningar vunnits, ej i försäkringen upptaga element, som skulle betydligt försvåra dess genomförande, hvilket uppenbarligen blefve händelsen, derest hvarje tillfällig sysselsättning hos en arbetsgifvare skulle vara förenad med försäkringspligt. Det förtjenar i öfrigt anmärkas, att inom utskottet till och med påyrkats en ännu längre gående inskränkning än enligt Kongl. Maj:ts förslag, i det man velat ersätta den i andra momentet föreskrifna kalenderveckan med en ännu längre tidrymd. Då emellertid hufvudsårigheten i fråga om dessa arbetare torde blifva undanröjd genom det tillägg, som utskottet föreslagit till 10 §, och till hvilket utskottet här nedan återkommer, har utskottet ej funnit skäl att gå detta yrkande till mötes.

Frågan om de s. k. jordtorparnes och andra mindre sjelfförsörjares ställning till den obligatoriska försäkringen har synts utskottet värd ännu större uppmärksamhet. Det stora flertalet af de till dessa kategorier hörande personer hafva nemligen, innan de blifvit sina egna, under någon tid innehaft försäkringspliktig anställning. Sålunda har torparen merendels varit under 5 till 10 år dräng eller statkarl, innan han fått sitt torp; likaså har handtverkaren ofta förut i egenskap af lärling och gesäll, den mindre handlanden åter i egenskap af handelsbetjent, i yngre år varit obligatoriskt försäkrad. Och då dessa mindre sjelfförsörjare ofta icke kunna

sågas hafva en väsentligt bättre eller tryggare ställning än vanliga arbetare, så kan det väl förefalla obilligt att genom att hänvisa dem till den frivilliga lifränteförsäkringen för den öfriga tiden beröfva dem den förmån, som särskildt tillkommer den obligatoriskt försäkrade, nemligen hustrupensioneringen. Det är också för att fylla denna lucka i den föreslagna lagstiftningen, som utskottet i öfverensstämmelse med i ämnet väckt motion ansett sig böra föreslå den utvidgning af försäkringen, som innehålles i 13 § af utskottets här nedan anförda författningsförslag.

Hvad åter angår de s. k. styck- och betingsarbetarne, kunna, enligt utskottets uppfattning, dessa icke genom paragrafens ordalydelse anses principiellt uteslutna från den obligatoriska försäkringen. Utför en dylik arbetare sitt arbete för viss arbetsgifvares räkning och är hans ställning till denne senare icke endast af tillfällig beskaffenhet, synes han böra anses såsom hos arbetsgifvaren anställd och således försäkringspliktig. I samma riktning går äfven det uttalande, som finnes i det till 1895 års förslag fogade statsrådsprotokollet (pag. 37), der det heter: »Ofta lärers arbetsaftalet mellan betings- och styckarbetarne, å ena sidan, och arbetsgifvarne, å andra sidan, vara sådant, att tvifvel ej kan råda derom, att arbetarne måste anses vara anstälde i arbetsgifvarens arbete för hela den tid arbetet fortgår och sålunda icke kunna hänföras till sådana, som hafva allenast 'tillfällig sysselsättning'.»

Man har äfven anmärkt, att den obligatoriska försäkringen icke skulle blifva tillräckligt effektiv i fråga om tjenstehjonen, och för att styrka detta hänvisat till deras fördelning på de olika åldersgrupperna. Hvad då först angår de manliga tjenstehjonen på landet, hvilkas antal är ungefär åtta gånger så stort som i städerna, så är det tydligt, att deras relativa fåtalighet inom de äldre åldersgrupperna — bortsedt från inflytandet af dödsfall, befolkningens successiva tillväxt, m. m. — i regeln beror antingen derpå, att de öfvergå till att blifva statkarlar eller yrkesarbetare, i hvilket fall de fortfarande komma att omfattas af den obligatoriska försäkringen, eller ock derpå, att de blifva jordtorpare eller sjelfständiga jordbrukare, för hvilka fall åter den af utskottet föreslagna 13 § blefve tillämplig.

I viss mån enahanda är förhållandet med de qvinliga tjenstehjonen, som, derest de ej, hvilket väl torde vara undantagsfall, öfvergå till sjelfständig yrkesutöfning, i regel upphöra att vara försäkringspliktiga antingen derigenom att de gifta sig med försäkringspliktiga män och då erhålla försäkringen gratis, eller ock gifta sig med män, som icke omfattas af den obligatoriska försäkringen, och i sådant fall hafva den frivilliga lifränteförsäkringen att tillgå. Att den i 13 § föreslagna bestämmelsen jemväl för dem kan blifva af synnerligt stor betydelse, torde knappast behöfva särskildt framhållas.

I sammanhang med hvad nu anförts torde äfven få erinras, att sådana »hemmavarande» söner eller döttrar till torpare, mindre hemmansegare, m. fl., hvilka stanna i hemmet för att ersätta en dräng eller piga, äfvenledes utan tvifvel i flera fall böra räknas såsom försäkringspliktigt anstälde.

Man har äfven gjort den invändning, att städernas befolkning skulle i vida högre grad draga nytta af den obligatoriska försäkringen än landsbygdens. Med afseende härå vill utskottet framhålla, att af de 300,000 manliga arbetstagare, som skulle af försäkringen omfattas, två tredjedelar tillhöra landsbygden och en tredjedel städerna, och att naturligen äfven af sistnämnda tredjedel många utgöra sådana arbetare och tjänare, som endast för någon tid dragits från landsbygden till städerna. Skulle den i 13 § af utskottet ifrågasatta utvidgningen af försäkringen komma till stånd, hvilken utvidgning har sin största betydelse för de mindre sjelfförsörjare på landet, synes ännu mindre fog finnas för ofvan berörda invändning.

Häraf framgår, att efter utskottets mening tillräckliga skäl för en väsentligare förändring af förevarande paragrafs bestämmelser icke äro för handen. Endast i tvenne hänseenden har utskottet föreslagit ändringar, nemligen dels i fråga om den i paragrafen angifna öfre lönegränsen, som, i öfverensstämmelse med hvad herr Norrman i sin motion yrkat, ansetts böra nedsättas från 1,800 till 1,500 kronor, enär yrkesbiträden och förmän med en aflöning af 1,500 kr. och deröfver icke syntts kunna likställas med de egentliga arbetarne och tjänarne, dels ett förtydligande tillägg af mindre vigt till paragrafens andra moment.

3 §.

I förening med 6 (7) § angifver denna paragraf den fördel, som Kongl. Maj:t ansett de obligatoriskt försäkrade, till ersättning för det dem ålagda tvånget, böra hafva framför dem, som begagna sig af den frivilliga lifränte-försäkringen. Denna fördel utgöres, såsom redan blifvit nämnt, af den s. k. hustrupensioneringen.

Utan tvifvel kan den särskilda fördel, som äfven enligt utskottets åsigt bör lemnas de obligatoriskt försäkrade, beredas äfven på åtskilliga andra sätt än det af Kongl. Maj:t ifrågasatta. Det vill dock synas utskottet, som om den i förslaget valda utvägen skulle vara den, som i förhållande till den erforderliga kostnaden vore mest till gagn både för de försäkrade sjelfva och för det allmänna. Man har t. ex. i Tyskland varit betänkt på att för de obligatoriskt försäkrade anordna en enke- och barnpensionering, och denna idé har jemväl upptagits af herrar Lundell och Elis Nilson i deras ofvan omförmälda motion. En dylik anordning skulle emellertid vålla vida större

kostnader än den af Kongl. Maj:t föreslagna hustrupensioneringen. I Tyskland har man beräknat, att en dylik enke- och barnpensionering för de 7½ millioner manliga arbetare, som den tyska lagen omfattar, äfven med en så ringa enkepension som 60 mark (= 54 kronor) och med en pension af 30 mark (= 27 kronor) för hvarje faderlöst barn under 15 år, skulle erfordra en kostnad af 120 millioner mark (= 107 millioner kronor) om året. Man kan vidare beräkna, att kostnaden för en dylik pensionering för hvarje enskild arbetare, som vid 20 års ålder inträdde i försäkringen, skulle belöpa sig till omkring 10 kronor om året. Äfven det af herr Lindblad väckta förslaget om återbetalning i visst fall af erlagda pensionsafgifter skulle i ej oväsentlig mån fördyra försäkringen, utan att medföra motsvarande gagn. Under sådana förhållanden har utskottet ansett det ändamålsenligast att stanna vid den anordning, som föreslås i Kongl. Maj:ts proposition.

Den förändring, som utskottet föreslagit i fråga om paragrafens ordalydelse, är endast redaktionel och torde icke erfordra någon särskild utläggning.

4 §.

I fråga om första stycket af denna paragraf har framstälts den anmärkning, att de i »kommuns tjänst anstälde tjänstemän och betjente» äfvensom »befälhafvare och besättning å fartyg» icke bort, såsom i förslaget skett, undantagas från försäkringspligt. Utskottet har likväl icke funnit tillräcklig anledning att i förevarande afseende frångå Kongl. Maj:ts förslag. Beträffande kommunens »tjänstemän och betjente», hvilket uttryck icke torde kunna missförstås, hyser utskottet i likhet med nya arbetareförsäkringskomitén den uppfattningen, att kommunerna — t. ex. med tillhjälp af den frivilliga lifränteförsäkringen — sjelfva böra kunna draga försorg om deras pensionering.

Rörande åter sjömännen, hvilka enligt det ursprungliga af nya arbetareförsäkringskomitén framlagda förslaget skulle vara underkastade försäkringspligt, men hvilka i 1895 års regeringsförslag på grund af kommerskollegii utlåtande undantogs, har utskottet, på grund af de skäl, som då anfördes, trott sig böra tillstyrka Kongl. Maj:ts förslag i detta afseende, men vill på samma gång uttala den mening, att, om icke, såsom blifvit stäldt i utsigt, en bättre anordning än de nu befintliga för sjömannens pensionering skulle komma till stånd, desamma i så utsträckt mån som möjligt böra medtagas i den nu ifrågasatta obligatoriska försäkringen.

Med afseende å det andra stycket af ifrågavarande paragraf hafva de flesta af de ofvan omförmälda motionärerna, i fråga om dem, som vid försäkringens början skulle medtagas, yrkat en framflyttning af den före-

slagna åldersgränsen af 30 år till 40 år. Statsrådet och chefen för civildepartementet har ej heller ställt sig bestämdt afvisande mot en dylik utvidgning af försäkringen. I det oftanämnda statsrådsprotokollet af den 21 februari innevarande år anför han rörande denna fråga bl. a. följande:

»Den ena af dessa båda olägenheter består, såsom jag redan framhållit, deri, att af den nuvarande generationen endast de skulle medtagas i den obligatoriska försäkringen, som vid försäkringens trädande i kraft äro yngre än 30 år, i följd hvaraf denna generation ej i någon högre grad skulle komma i åtnjutande af försäkringens fördelar, och dennas verkningar därför ej heller kunna så snart träda i dagen, som eljest skulle varit fallet. Såsom jag redan visat, är dock frågan härom endast att betrakta såsom en ren kostnadsfråga, som ej har något att skaffa med de grunder, hvarpå förslaget i öfrigt är byggt.

»Vid årets riksdag äro motioner väckta, deri såsom skäl för en större afsättning till arbetareförsäkringsfonden än Eders Kongl. Maj:t ifrågasatt just åberopats, att försäkringen borde så anordnas, att den komme äfven den nuvarande generationen till godo. Innan emellertid sig visat, huruvida inom Riksdagen åsigterna äro skäligen eniga i den uppfattning, att förmånerna af en dylik anordning kunna anses motsvara den därför erforderliga, såsom jag ofvan visat, betydande kostnaden, har jag, som med anledning af frågans utgång år 1895 särskildt haft att eftersträfvat kostnadernas nedbringande, ansett mig för närvarande icke böra ifrågasätta ändring i denna del i det uppgjorda förslaget.»

De skäl, som anförts för framflyttande af den föreslagna åldersgränsen, hafva äfven synts utskottet högeligen behjertansvärda, och har utskottet därför låtit undersöka, i hvad mån en dylik framflyttning kunde åstadkommas, utan att pensionerna skulle blifva alltför små och den erforderliga kostnaden för betungande. Derjemte har utskottet ansett, att, om i förevarande syfte särskilda förmåner kunde beredas de obligatoriskt försäkrade, som vid försäkringens trädande i kraft äro äldre än 30 år, motsvarande fördelar jemväl borde beredas dem, som begagna sig af den frivilliga försäkringen. Vid undersökningen af de utvägar, som härvid kunnat tagas i öfvervägande, och af hvilka en blifvit i den kongl. propositionen omförmäld, har utskottet slutligen stannat vid att föreslå dels åldersgränsens framflyttning till 40 år, dels ock att genom bidrag af statsmedel de, som vid försäkringens början äro mellan 30 och 40 år gamla, skulle komma i tillfälle att i allmänhet bereda sig en pension eller lifränta till ungefär det belopp, som en trettioåring enligt förslaget skulle kunna förskaffa sig. Det af utskottet i sådant syfte utarbetade förslag finnes intaget i öfvergångsbestämmelsen vid slutet af författningsförslaget och går

ut derpå, att det i 15 § för beräkningen af pensions- och lifräntebeloppen angifna procenttalet 2 skulle för dessa äldre försäkrade höjas till 2,2 procent för dem, som fyllt 30 år, 2,4 procent för dem, som fyllt 31 år, o. s. v.

För att visa innebörden af denna bestämmelse må följande exempel här anföras.

En person, som uppnått 29, men icke 30 års ålder, tänkes för hvarje år, till dess han fyllt 50 år, inbetala en afgift af 10 kronor årligen. Med tillämpning af den i 15 § gifna regeln skulle då pensionens eller lifröntans belopp blifva:

vid 50 år : 42 kronor,

» 65 » : 105 »

Höjes den i § 15 angifna procentsatsen på nyssberörda sätt skulle pensionsbeloppen för dem, som vid försäkringens början äro äldre än 30 år och erlægga 10 kronor om året intill fylda 50 år, i de olika fallen blifva i helt kronotal:

Ålder nästa födelsedag.	Pensionens storlek	
	vid 50 år	vid 65 år
31	42	108
32	41	109
33	40	110
34	38	109
35	36	108
36	34	106
37	31	102
38	28	98
39	25	93
40	22	88

Den tilläggskostnad, som skulle blifva erforderlig för att genomföra en sådan anordning, bör, enligt utskottets förmenande, utgöras af statsmedel. Såsom af det följande framgår, blir denna kostnad väsentligt mindre än efter den i propositionen anförda utvägen och endast en bråkdel af hvad i nya arbetareförsäkringskomiténs förslag och i 1895 års proposition ifrågasattes för motsvarande ändamål.

I samband med den af utskottet sålunda föreslagna framflyttningen af åldersgränsen för den nuvarande generationens medtagande i försäkringen har utskottet i lagförslaget uteslutit sista meningen i förevarande paragrafs andra stycke, enär det å ena sidan icke synes finnas något skäl för att ställa hustrur öfver 40 år i en gynsamare ställning än andra personer af samma ålder, och å andra sidan bibehållandet af nämnda bestämmelse

i följd af pensionsbeloppens obetydliga storlek, icke skulle hafva någon nämnvärd praktisk betydelse.

I fråga om sista stycket af denna paragraf har utskottet, med afseende å vigten af att redan bestående, af arbetsgifvare och arbetare bildade, pensionskassor så litet som möjligt störas i sin ofta gagnande verksamhet, ansett sig kunna taga för gifvet, att vilkoren för en sådan anordning, som här afses, icke göras allt för betungande.

5 § (5 och 6 §§).

De manliga försäkrades fördelning på två klasser, på sätt Kongl. Maj:ts ifrågasatt, har motiverats dels dermed, att för arbetare med mindre kontant lön än 10 kronor i veckan den för de högre aflönade arbetarne föreslagna veckoafgiften skulle kunna vara för dryg, dels ock dermed, att den högre kontanta lönen skapade något större behof och i följd deraf äfven borde motsvaras af en något större pension.

Af flere motionärer har emellertid yrkats, att de båda pensionsklasserna för män skulle sammanslås till en enda, och att veckoafgiften för denna skulle bestämmas till 20 öre, såsom i den nu föreslagna första klassen. Då härigenom onekligen större enkelhet vid tillämpningen skulle vinnas och jemväl den genom indelningen i pensionsklasser framträdande skilnaden mellan landsbygd och stad samt emellan jordbruk och industri skulle bortfalla, har äfven utskottet ansett, att första och andra pensionsklasserna borde förenas till en. Och då enligt utskottets förmenande en veckoafgift af 20 öre för de manliga försäkrade i hvarje fall icke torde blifva allt för betungande, så har utskottet jemväl härutinnan ansett sig böra biträda motionärernas förslag.

Då under förutsättning af en sådan förändring de obligatoriskt försäkrade skulle komma att delas i blott två klasser, den ena omfattande män och den andra kvinnor, synes jemväl begreppet »pensionsklass» kunna undvaras och i öfverensstämmelse härmed 5 och 6 §§ i Kongl. Maj:ts förslag böra, på sätt utskottet nedan angifvit, sammandragas till en.

6—8 §§ (7—9 §§)

I dessa paragrafers lydelse har utskottet endast vidtagit mindre betydande formella förändringar, hvilka ej synas påkalla särskild förklaring.

9 § (10 §).

Det sätt, som i denna paragraf af Kongl. Maj:ts förslag angifves för erläggandet af pensionsafgifterna, låter lätt tillämpa sig i de fall, då det gäller fast anställda arbetare och tjänare eller i allmänhet sådana arbets-

tagare, som hafva en längre tids anställning hos arbetsgifvaren. I dylika fall behöfver nemligen arbetsgifvaren i regeln ej ombesörja afgifternas erläggande oftare än några få gånger om året, och torde därför det dermed förbundna besväret icke vara afsevärdt.

Men i de fall, då det gäller sådan anställning, som omförmäles i andra momentet af 2 §, och hvilken ej behöfver vara längre än en kalendervecka, skulle det föreskrifna erläggandet af pensionsafgiften å postsparbankskontor eller annat dylikt ställe icke allenast kunna medföra stor omgång och tidsutdrägt för arbetsgifvaren, utan i vissa fall rent af blifva omöjligt att verkställa, om de gifna föreskrifterna strängt skulle följas. Då det är fråga om tillfällig sysselsättning, kan nemligen arbetsgifvaren först på lördagen veta, om sysselsättningen under veckan skall räknas såsom försäkringspliktig anställning eller icke. Om arbetstagaren då upphör med sin sysselsättning hos arbetsgifvaren, och lön skall till honom utbetalas samma dag, skall arbetsgifvaren vara nödsakad att dessförinnan infinna sig å något af de i denna paragraf omförmälda ställen för att ombesörja afgiftens erläggande, något som för honom ganska ofta ej vore möjligt att utföra. Då nu härtill kommer, att arbetsgifvaren enligt 31 § kan ställas till ansvar för uraktlåten inbetalning af pensionsafgift, framträder den ifrågavarande föreskriftens olämplighet i nämnda fall ännu bjertare.

Med anledning af denna svårighet i fråga om det af Kongl. Maj:t föreslagna sättet för pensionsafgifternas erläggande, då det gäller tillfälligt sysselsatta arbetare, och då utskottet, för att ej allt för väsentligt minska försäkringens effektivitet, ej velat föreslå någon längre gående inskränkning i fråga om de s. k. lösa arbetarnes försäkringspligt än hvad i 2 § 2 mom. stadgas, har utskottet tagit i öfvervägande, huruvida icke svårigheten kunde lösas på annat sätt. Utskottet har härvid kommit till det resultat, att den anmärkta svårigheten lättast torde afhjelpas genom att återupptaga det i nya arbetareförsäkringskomiténs och 1895 års förslag genomförda s. k. märkesystemet, dock icke såsom i nämnda förslag obligatoriskt, utan endast fakultativt. Det skulle således, i enlighet med utskottets förslag, stå en arbetsgifvare fritt att, der han så funne för godt, i stället för att inbetala afgifterna direkt på postsparbankskontoret, ombesörja erläggandet af afgifterna genom att på förhand inköpa pensionsmärken och derefter sjelf infästa dem, då så erfordrades, i den försäkrades pensionsbok. Härigenom skulle icke allenast de ofvan framhållna särskilda svårigheterna i fråga om de tillfälligt sysselsatta arbetarne vara undanröjda, i det att arbetsgifvaren endast behöfde vara på förhand försedd med det fåtal märken, som för sådana mer eller mindre oförutsedda fall kunde

erfordras, utan äfven under andra förhållanden arbetsgifvarens besvär minskas.

I fråga om dessa märken torde det vara gifvet, att märken, afsedda jemväl för längre perioder än en vecka, således äfven för månad, kvartal o. s. v., komma att utgifvas. Makuleringen af de infästa märkena skulle göras af arbetsgifvaren genom påteckning af namn och datum enligt särskild föreskrift.

Den i 3 mom. af utskottets ändringsförslag gifna bestämmelsen, att märkena skola vara försedda med beteckning för det år, de från statsverket utgifvits, är endast afsedd att underlätta kontrollen och innebär naturligtvis icke hinder för att inköpta märken med beteckning för tidigare år få användas.

Utskottet har derjemte ansett lämpligt att i 1 mom. af förevarande paragraf föreslå införandet af föreskrift derom, att med pensionsavgifts erläggande ej må anstå längre än ett år efter utgången af den vecka, afgiften gäller. Ändamålet med denna bestämmelse skulle vara att förebygga den möjlighet, att arbetsgifvaren, t. ex. i fråga om ett tjänstehjon, icke ens vid årets slut utbetalade »full aflöning», och härigenom beredde sig formel rätt att ännu längre uppskjuta afgiftens erläggande.

11 § (12 §).

Beträffande denna paragraf har utskottet ansett, att en bestämmelse bör inflyta om rättighet för den, som inlemnar pensionsbok till pensionsstyrelsens granskning, att häröfver avgiftsfritt erhålla bevis. Under den tid boken är till granskning inlemnad skulle då detta bevis i det fall, som i 10 § 1 mom. afses, öfverlemnas till arbetstagaren i stället för boken, hvilken arbetstagaren, efter anmälan å något postsparbankskontor, mot återlemnande af beviset, sedermera sjelf finge afhemta.

13 §.

Såsom utskottet redan vid behandlingen af 2 § framhållit, har det syntts högeligen önskvärdt att öka försäkringens effektivitet genom att bereda dem, som vid yngre år lemnat den obligatoriska försäkringen genom att öfvergå till annan lefnadsställning, således i regeln mindre jordegare, torpare, mindre handtverkare och handlande m. fl., äfvensom många s. k. lösa arbetare, tillfälle till försäkring på förmånligare vilkor än genom den frivilliga lifränteförsäkringen. För sådant ändamål har utskottet i denna nya paragraf föreslagit, att den, som under sammanlagdt minst 260 veckor varit obligatoriskt försäkrad, skulle ega rätt att, äfven om han icke innehar försäkringspligtig anställning, fortsätta försäkringen och dervid åtnjuta den för

den obligatoriska försäkringen stadgade förmånen af hustruförsäkring genom statsbidrag. Det föreslagna villkoret, att den, som skulle få begagna sig af nämnda rättighet, dessförinnan skulle hafva varit obligatoriskt försäkrad under minst 260 veckor, har tillkommit i syfte att förhindra missbruk.

14 och 15 §§.

Utskottet har för sin del icke velat föreslå annan ändring i dessa paragrafers lydelse, än att meningen »som motsvarar hans krafter och färdigheter», såsom icke innebärande något verkligt förtydligande, utslutits ur 14 §.

Åtskilliga af motionärerna hafva framställt yrkanden på mera genomgripande förändringar, såsom högsta pensionsålderns nedflyttning från 65 till 60 år, borttagande eller framflyttning af den nedre åldersgränsen af 50 år, stadgande af minimibelopp för pensionerna o. s. v., allt i ändamål att göra försäkringen förmånligare.

Men om nu också flertalet af dessa föreslagna förändringar utan tvifvel i och för sig skulle innebära väsentlig förbättring af försäkringsvilkoren, så är det å andra sidan uppenbart, att hvarje dylik förbättring skulle antingen öka kostnaden för det hela eller medföra en motsvarande försämring i annat afseende, såsom i fråga om pensionsbeloppens storlek m. m. Sålunda skulle t. ex. genomförandet af alla de i motionen n:o 226 föreslagna förändringarna, äfven under förutsättning af samma omfattning för försäkringen och samma villkor i öfrigt (exempelvis 5 års väntetid) som i 1895 års förslag, medföra en ökning af totalkostnaden till nära samma belopp, som beräknades för nämnda förslag, och således, då arbetsgifvarne ej skulle deltaga i kostnaden, för statsverket innebära ungefär en fördubbling af dess utgifter för försäkringen; och blott en framflyttning af högsta pensionsåldern till 60 år, såsom af andra motionärer ifrågasatts, skulle, om afgifter och statsbidrag bibehölles oförändrade, verka till en väsentlig minskning af pensionsbeloppen för denna ålder. Den högsta pensionen i den obligatoriska försäkringen skulle i sådant fall nedgå från 203 till omkring 140 kronor o. s. v. Härtill kommer, att i många af dessa fall en högst väsentlig komplicering af hela organisationen, icke minst i fråga om den frivilliga försäkringen, som väl då svårigen skulle kunna byggas på samma grunder som den obligatoriska, blefve den nödvändiga följd.

I fråga om pensionsåldern har man framhållit, att genom de afvikelser, som i detta hänseende gjorts från 1895 års förslag, försäkringen i hufvudsak

icke längre skulle vara en invaliditetsförsäkring, utan väsentligen skulle blifva en ålderdomsförsäkring, och att således en af de hufvudprinciper, som i fråga om nämnda förslag vunno allmänt bifall, nu öfvergifvits. Häremot vill utskottet till en början påpeka, att högsta pensionsålderns sänkning från 70 till 65 år visserligen i så måtto innebär ett närmande till den rena ålderdomsförsäkringens princip, som flertalet af dem, hvilka erhålla pension, kommer i åtnjutande häraf just vid sistnämnda ålder, men att detta i och för sig icke kan uppfattas såsom ett öfvergifvande af invaliditetsprincipen och väl i alla händelser ej kan anses såsom en försämring af försäkringens grunder. I fråga åter om den nedre åldersgränsen af 50 år, äro de fall af invaliditet, som dessförinnan inträffa, relativt så få, att man ej heller af denna anledning lär kunna påstå, att invaliditetsprincipen blifvit öfvergifven. Af dem, som vid i medeltal 20 års ålder inträda i den obligatoriska försäkringen, blifva visserligen, enligt de den kongl. propositionen bilagda tabellerna, ungefär 8 proc. invalider före 50 års ålder, men äfven af dem skulle mer än $\frac{2}{3}$ vid nämnda ålder få pension. Betänker man vidare, att man vid upprättandet af nämnda tabeller, för säkerhetens skull, betjenat sig af från tysk erfarenhet hemtade siffror rörande utsigten att blifva invalid, hvilka siffror efter all sannolikhet äro för höga, då det gäller en befolkning med så gynsamma mortalitetsförhållanden som den svenska, så blifver den anmärkta olägenheten af ännu mindre betydelse. Härtill kommer, att det i statsrådsprotokollet i utsigt ställda förslaget till arbetsgifvares ansvarspligt för olycksfall i arbetet inom vissa yrken just för åldersklasserna under 50 år skulle få en väsentlig betydelse.

Den i förevarande paragraf angifna regeln, enligt hvilken pensionsbeloppet för erlagd afgift beräknas till två procent af afgiftens belopp för hvarje helt år, som förflutit sedan afgiften erlades, hvilat på vissa förutsättningar angående ränte-, dödlighets- och invaliditetsförhållanden äfvensom statsbidragets storlek, så att, om dessa förhållanden undergå väsentligare ändringar, jemväl den i paragrafen angifna procentsatsen i sådant fall bör undergå en motsvarande ändring. Då det ansetts vara af intresse att utröna, huru betydande dylika förändringar skulle blifva i olika fall, har utskottet häröfver låtit anställa beräkningar, hvilkas hufvudresultat här meddelas.

Antager man först, att räntefoten undergått sådan förändring, att beräkningarna för framtiden anses böra baseras på en annan räntefot, men att öfriga förhållanden kunna påräknas förblifva i hufvudsak oförändrade, så skulle procentsatsen i olika fall blifva ungefär följande:

Räntefot.	Procentsats.
3 ³ / ₄ procent	2,38
3 ¹ / ₂ »	2,18
3 ¹ / ₄ »	2,00
3 »	1,83
2 ³ / ₄ »	1,68
2 ¹ / ₂ »	1,54

motsvarande således en sänkning i pensionsbeloppet af 8 till 9 procent för hvarje sänkning af ¹/₄ procent i räntefoten. En nedgång af räntefoten från 3 ¹/₄ till exempelvis 2 ¹/₂ procent skulle alltså medföra en minskning af pensionsbeloppen med icke fullt 25 procent.

Om man åter skulle vilja bibehålla den i paragrafen utsatta procent-satsen oförändrad, men i stället i motsvarande mån ändra beloppet af statsbidraget, som enligt förslaget skall utgå med 50 procent af hvarje afgift, skulle detta bidrag i olika fall komma att utgå med följande procent af afgiften:

Räntefot.	Statsbidrag.
3 ³ / ₄ procent	26 procent af afgiften
3 ¹ / ₂ »	38 » »
3 ¹ / ₄ »	50 » »
3 »	64 » »
2 ³ / ₄ »	79 » »
2 ¹ / ₂ »	95 » »

En nedsättning af räntefoten med ¹/₄ procent skulle följaktligen, under angifna förutsättning af att 15 § icke ändrades, medföra en förhöjning i statens årliga bidrag till afgifterna och hustrupensioneringen med inemot

i början ..... 400,000 kronor,
 efter 20 år ..... 700,000 » ,

allt efter 1890 års befolkningsförhållanden.

Hvad vidare dödlighetsförhållandena angår, så är det bekant, hurusom i vårt land sedan decennier ett i jämförelse med andra civiliserade länders förhållanden ovanligt starkt aftagande af dödligheten gjort sig gällande. Ett sådant aftagande skulle, om det forfore, komma att, i likhet med ett eventuellt fallande af räntan, verka, att antingen pensionerna måste efter hand minskas eller ock afgifter eller statsbidrag höjas. Sålunda skulle ett så starkt aftagande af dödligheten, som egt rum från perioden 1871—80 till 1881—90, ensamt för sig i förevarande afseende hafva nästan samma verkan, som om räntefoten sjönke med ¹/₄ procent. Härvid bör dock

märkas, att de med aftagande dödlighet naturligen äfven aftagande invaliditetssannolikhetstalen verka i motsatt riktning och till en icke oväsentlig del neutralisera verkningarna af dödlighetens aftagande, samt vidare att de antaganden angående invaliditeten, som vid beräkningarna till förslaget användts och hvilka grundats på tysk erfarenhet, redan i och för sig innebära en ytterligare motvigt, som till sin verkan kan skattas ungefär lika med en höjning af räntefoten med $\frac{1}{4}$ procent.

28 §.

Beträffande kostnaden för försäkringen och förvaltningen samt andra härmed i sammanhang stående förhållanden vill utskottet anföra följande.

Enligt de beräkningar, som åtfölja det kongl. förslaget, skulle kostnaden för den obligatoriska försäkringen, om man utgår från 1890 års befolkningsförhållanden, ställa sig på ungefär följande sätt:

	I början.	Efter 20 år.
Arbetarnes bidrag	2,033,000	3,668,00 0
Statens bidrag:		
a) till afgifterna	1,017,000	1,834,000
b) » hustrupensioneringen	610,000	1,100,000
c) » förvaltningen	300,000	300,000
Summa kronor	3,960,000	6,902,000

Genom de af utskottet föreslagna förändringarna i förslaget skulle denna kostnad ökas i följande afseenden.

Först och främst komme kostnaden att under de närmaste åren ökas derigenom, att i försäkringen jemväl skulle upptagas de, som vid den sammans början vore mellan 30 och 40 år gamla. I följd häraf skulle under den första tiden af försäkringens bestånd antalet försäkrade (om man för enkelhetens skull icke tager hänsyn till, att hustrur, som vore äldre än 40 år, icke skulle medtagas) blifva:

mellan 18—40 år: i klass I	148,000,
» » » » II	93,000,
» » » » III	160,000,
jemte hustrur till de obligatoriskt försäkrade	94,000.

Skulle de tre pensionsklasserna bibehållas, blefve i följd häraf kostnaden i början:

Arbetarnes bidrag	3,037,000: —
Statens bidrag:	
a) till afgifterna	1,519,000: —
b) » hustrupensioneringen	911,000: —
c) » förvaltningen	300,000: —
	<hr/>
Summa kronor	5,767,000: —

Statens bidrag skulle således under den första tiden blifva 2,730,000 kronor eller 803,000 kronor större är enligt det kongl. förslaget.

Dernäst skulle en ökning i kostnaden vållas genom de båda första pensionsklassernas sammanslagning till en enda. I följd häraf skulle de försäkrades bidrag blifva

i början	kronor 3,274,000
efter 10 år	» 3,948,000

och statens bidrag till dessa afgifter ökas i samma proportion. Deremot skulle kostnaden för hustrupensioneringen förblifva densamma och således den i paragrafen för detta ändamål föreslagna summan af 30 procent af samtliga pensionsavgifter kunna nedsättas till ungefär 27 procent af samma afgifter. Utskottet har emellertid af skäl, som nedan anföras, ansett försigtigheten bjuda att bibehålla samma bestämmelse i detta afseende, som Kongl. Maj:ts förslag innehåller.

Kostnadsberäkningen skulle i enlighet härmed komma att ställa sig på följande sätt:

	I början.	Efter 10 år.
Arbetarnes avgifter	kr. 3,274,000	3,948,000
Statens bidrag		
a) till afgifterna	» 1,637,000	1,974,000
b) till hustrupensioneringen	» 982,000	1,184,000
c) till förvaltningen	» 300,000	300,000
	<hr/>	<hr/>
Summa kronor	6,193,000	7,406,000

Statens bidrag blefve således:

i början	kronor 2,919,000
efter 10 år	» 3,458,000

eller resp. 992,000 och 224,000 kronor mera än enligt Kongl. Maj:ts förslag.

Härtill komme slutligen kostnaden på grund af öfvergångsbestämmelsen enligt utskottets förslag, hvilken kostnad jemväl skulle bestridas af staten. Då utskottet trott det vara lämpligast att denna kostnad utgöres, icke på sätt i 1895 års förslag angafs, genom amortering af dess

kapitalvärde, utan derigenom att de stadgade tilläggsbeloppen i mån af behof tillskjutas direkt till pensionerna, och då i alla händelser en noggrannare beräkning af denna kostnads kapitalvärde icke är möjlig, vill utskottet åtnöja sig med att här anföra resultaten af en öfverslagsräkning. Man finner lätt, att den erforderliga tilläggs pensionen motsvarar i genomsnitt ett inbetaldt kapital af i runda tal för hvarje man 100 och för hvarje qvinna 50 kronor; och som antalet försäkringspligtiga män mellan 30 och 40 år utgör i rundt tal 90,000 samt under försäkringen inbegripna gifta och ogifta qvinnor af samma åldersklasser kunna beräknas till lika antal, blifver hela kostnadens kapitalvärde ungefär 13 ½ millioner kronor. Då med särskild hänsyn till den nuvarande generationens medtagande i en blifvande arbetareförsäkring 4,200,000 kronor redan blifvit af Riksdagen afsatta, och under förutsättning, att den summa af 2 millioner kronor, som vid innevarande års riksdag för samma ändamål begärts, jemväl beviljas, skulle, om räntevinsten medräknas, vid försäkringens början kapitalvärdet af den återstående kostnaden belöpa sig till endast omkring 7 millioner kronor. Såsom redan antydts, har dock utskottet tänkt sig, att denna post eller hvad deraf kan återstå, i händelse jemväl nästa års Riksdag kommer att besluta en liknande afsättning, icke skulle direkt gäldas till försäkringsinstitutionen, utan utgöras genom fyllande af pensionerna för dem, som vid försäkringens trädande i kraft vore mellan 30 och 40 år gamla. Tänker man sig t. ex. denna amortering tillgå på det sätt, att ungefär halfva beloppen af tilläggs pensionerna bestridas med de för ändamålet samlade medlen, hvilka därför torde böra förvaltas särskildt, såsom för närvarande eger rum, och att den återstående delen bestrides direkt af statsmedel, så åsamkas statsverket en efter ungefär 60 år upphörande årlig utgift, som, i början obetydlig, efter omkring 30—35 år växer till ett maximum för att derefter åter aftaga. Då utgiften uppnått sitt största belopp, komme den att uppgå till ungefär 15 procent å det kapitalvärde, som vid början återstått att täcka.

Ofvan anförda kostnadsberäkning är, såsom nämndt, byggd på befolkningsförhållandena vid 1890 års slut och kan därför icke utan vidare gälla med afseende på framtiden. Med hänsyn dertill, att man vid den sammans uppgörande förutsatt, att hvarje obligatoriskt försäkrad skulle erlägga pensionsafgifter för 51 veckor af året, hvilket väl icke alltid torde blifva fallet, vågar utskottet dock antaga, att kostnaden under den första tiden åtminstone icke skulle komma att öfverstiga beräkningsresultaten. Äfven torde den ökade utgiften för 30—40-åringarnes upptagande i försäkringen snarare komma att blifva mindre än större, än hvad ofvan angifvits. Deremot är det tydligt, att den så att säga regelbundna års-

utgiften för försäkringen kommer att växa i mån af befolkningens tillväxt och möjliga förskjutningar inom yrkena och näringarna.

Postsparbanksstyrelsen har i sitt den kongl. propositionen bifogade utlåtande anslagit förvaltningskostnaderna under första året till omkring 336,000 kronor, under förutsättning att den i förslaget omnämnda pensionsstyrelsen skulle blifva en afdelning af förstnämnda styrelse. Utskottet anser emellertid sannolikt, att den framtida kostnaden i verkligheten icke blir så stor, som styrelsen i sin med stor försigtighet uppgjorda beräkning antagit. I följd deraf, att afgifterna skulle kunna erläggas för längre perioder, dock ej öfverstigande ett år, torde det nemligen i verkligheten gestalta sig så, att afgifter för tjenstehjon och fast anstälde arbetare komme att erläggas 3 à 4 gånger om året, samt att endast i fråga om de s. k. lösa arbetarne kortare perioder skulle förekomma, och under sådana förhållanden skulle den för närvarande för postsparbanksinsättningar fastställda provisionen af 2 öre för hvarje insättning — hvilken provision synes utskottet för ändamålet tillräcklig — icke blifva oskäligen. I sjelfva verket synes den summa af 300,000 kronor, som i den kongl. propositionen anslagits till ändamålet, böra vara tillräcklig. Den har, enligt hvad utskottet erfarit, beräknats på följande sätt:

Kostnad för centralförvaltningen	kr. 150,000
Provision, motsvarande 2 öre för 10 insättningar om året för	
hvar och en af 500,000 försäkrade	» 100,000
Oförutsedda och öfriga utgifter	» 50,000
	<hr/>
	Summa kr. 300,000.

Att kostnaden under de första åren upptagits till samma summa, beror på att man tänkt sig särskilda utgifter för organisation m. m. Skulle det af utskottet afgifna förslaget om pensionsmärkens införande såsom fakultativt betalningsmedel vinna afseende, torde man hafva ännu mera anledning antaga, att kostnaden kommer att hålla sig inom det beräknade beloppet.

I fråga om förvaltningen vill utskottet jemväl, i anslutning till hvad i den kongl. propositionen anförts, såsom sin mening uttala, att det synes utskottet särdeles lämpligt, om bestyret med afgifternas erläggande och pensionernas utbetalande äfvensom administrationen i öfrigt komme att anförtros åt postsparbanksstyrelsen. Deremot är utskottet mera tveksamt om ändamålsenligheten af att åt sagda styrelse, på sätt densamma i sitt omförmälda yttrande förordat, jemväl öfverlemna förvaltningen af de till fonden inflytande medlen. Hvilken anordning för sådant ändamål kan vara den lämpligaste, torde emellertid icke nu behöfva utredas, alldenstund

frågan härom icke är af brådskande art. Då denna angelägenhets ordnande synes utskottet vara af den vikt för hela landet, att Riksdagen i beslutet derom bör deltaga, har utskottet, i likhet med några af motionärerna, ansett nödigt föreslå, att i paragrafen intages ett uttryckligt stadgande derom, att fonden skall »förvaltas i enlighet med de grunder, som af Konung och Riksdag gemensamt fastställas».

Vid sådant förhållande och med förvaltningen anordnad på ofvan angifna sätt synas tillräckliga skäl ej förefinnas för bifall till herr Brantings förslag om inrättandet af ett »arbetareförsäkringsråd» och pensionsnämnder i orterna. Hvad i öfrigt angår de sistnämnda, torde bestämmelserna om dem hafva hört till de delar af 1895 års förslag, som väckte minst bifall.

Utöfver de kostnader, om hvilka utskottet ofvan yttrat sig, tillkommer den ytterligare kostnad för statsverket, som kan komma att förorsakas af lagförslaget bestämmelser rörande den frivilliga lifränteförsäkringen samt, derest utskottets ändringsförslag vinner bifall, af bestämmelsen i 13 § angående frivillig fortsättning af den obligatoriska försäkringen med samma förmåner, som för denna äro föreslagna. Till hvilka belopp statens bidrag till dessa båda slag af frivillig försäkring komma att uppgå, beror naturligtvis så godt som uteslutande på det omfång, i hvilket försäkringen anlitas. Det är uppenbart, att en noggrannare utredning af denna fråga ligger utom möjlighetens gränser.

Hvad emellertid till en början beträffar den i 13 § af utskottets ändringsförslag gifna bestämmelsen, så har införandet af densamma, såsom ofvan framhållits, haft till hufvudsakligt syfte att inom den obligatoriska försäkringens ram söka qvarhålla dem, som, efter att någon tid i egenskap af tjenare eller arbetare hafva varit omfattade af denna försäkring, derefter skulle utgå ur densamma. Härigenom skulle således antalet i den obligatoriska försäkringen för hvarje år inträdande nya försäkrade egentligen icke undergå någon förändring, utan endast de luckor fyllas, som i de äldre åldersklasserna uppstå derigenom, att en försäkrad man öfvergår från försäkringspliktigt till icke försäkringspliktigt yrke. Man torde kunna uppskatta antalet af dessa ur försäkringen afgående män inom åldersklasserna 18—50 år till ungefär en sjettedel af samtliga manliga försäkrade, eller i rundt tal till omkring 50,000, efter 1890 års befolkningsförhållanden. Nu skulle sannolikt endast en del af dem komma att begagna sig af den rättighet, som 13 § medgifver, men å andra sidan måste man för försigtighetens skull förutsätta, att denna rättighet skulle efter hand föranleda ett antal hemmansegare, handverkare, jordtorpare m. fl. att icke allenast för egen utan äfven för sina hemmavarande söners del deraf begagna sig genom att låta sonen i egenskap af dräng deltaga i försäkringen, samt att den erfor-

derliga kostnaden härigenom blefve icke obetydligt ökad. Dock har utskottet trott sig kunna antaga, att den genom begagnande af 13 § i framtiden uppkommande kostnaden icke skulle öka utgiften för det hela med mer än högst en tiondel, d. v. s. för statens del med högst 3 à 400,000 kronor om året.

De, som komme att göra bruk af medgifvandet i 13 §, blefve emellertid, af näraliggande skäl, nästan uteslutande gifta män. I följd häraf skulle det framdeles kunna inträffa, att den i förevarande paragraf gifna bestämmelsen, att statens bidrag i och för hustrupensioneringen skall beräknas till 30 % af samtliga erlagda pensionsavgifter, icke längre fullt motsvarade sitt ändamål, utan statsbidraget behöfde sättas till en något högre procentsiffra. Då emellertid å ena sidan man icke med någon säkerhet vet, huru bestämmelsen i 13 § kan komma att verka, och dessutom något bruk af sagda paragraf först efter 5 år från försäkringens början kan komma i fråga samt å andra sidan, såsom ofvan framhållits, den i nu förevarande paragraf för statsbidragets storlek föreslagna procentsiffran, derest utskottets hemställan om sammansläende af pensionsklasserna för män vinner afseende, är något högre än hvad egentligen torde vara behöfligt, har utskottet icke funnit anledning att föreslå någon förändring af nämnda siffra.

Vida svårare än i fråga om 13 § är det att beräkna den utsträckning, i hvilken den frivilliga lifränteförsäkringens kan komma att begagnas. I följd af den i fråga om såväl insättningarnas storlek som åldersgränserna gjorda inskränkning, hvilken omöjliggör både insättningar för minderåriga och kapitalinbetalningar till beredande af genast börjande lifränta, torde emellertid de mera bemedlade klasserna icke komma att i vidsträcktare mån för egen räkning begagna sig af denna försäkring. Antagligen skulle insättningar mest ifrågakomma för vuxna barn och tjänare.

Egentligen torde väl lifränteförsäkringens få sin största betydelse för tjenstehjonen och yrkesarbetarne, hvilka af eget eller arbetsgifvarens initiativ komme att begagna densamma för att förskaffa sig en något högre pension, än den obligatoriska statsförsäkringens ensam erbjuder. Under det att således den i 13 § medgifna fortsättningen af den obligatoriska försäkringens hufvudsakligen får antagas komma mindre hemmangegare, torpare, mindre handverkare och handlande till godo, torde lifränteförsäkringens få sin största betydelse för yrkesarbetarne och tjänarne.

Antager man, att hela befolkningen — till ett antal af ungefär 2 millioner mellan 18—50 år — skulle begagna sig af lifränteförsäkringens i hela dess medgifna utsträckning, skulle man komma till enorma siffror. Efter en insats för hvar och en af 12 kronor skulle då summan af insättnin-

garna uppgå till 24 millioner kronor om året, motsvarande för statsverket ett årligt bidrag af 12 millioner, förutom förvaltningskostnaden. I verkligheten torde dock förhållandena med all säkerhet komma att gestalta sig helt annorlunda, och utskottet skulle för sin del redan anse det såsom ett vackert resultat, om de frivilliga insättningarna till lifränteförsäkringen under den första tiden finge antagas uppgå till 500,000 kronor om året, således motsvarande en årlig statsutgift af 2 till 300,000 kronor.

Huru härmed nu i verkligheten än skulle komma att förhålla sig, har man ju dock alltid i sin hand att när som helst i fråga om denna del af lagen vidtaga de ytterligare inskränkningar, som blifva erforderliga, derest det visar sig, att antingen lifränteförsäkringen kommer de mera bemedlade klasserna i högre grad till godo än skäligt är, eller ock att de af lifränteförsäkringen förorsakade statsutgifterna blifva för betungande.

I enlighet med hvad nu anförts, skulle således utskottets förslag, i jämförelse med Kongl. Maj:ts äfvensom med 1895 års förslag, hvilket för fullständighetens skull här jemväl upptages, för statsverket medföra följande kostnader:

	1895 års förslag.	Kongl. Maj:ts förslag.	Utskottets förslag.
1:sta året	kr. 5,203,000	2,033,000	2,919,000
11:te »	—	2,730,000	3,800,000
21:sta »	—	3,234,000	4,000,000
31:sta »	7,029,000	3,234,000	5,000,000
61:sta »	7,029,000	3,234,000	3,800,000
81:sta »	5,646,000	3,234,000	3,800,000

Med afseende å ofvanstående jämförelse torde uppmärksamheten böra fästas derå:

1) att i fråga om 1895 års förslag arbetsgifvarnes bidrag inräknats i statsbidraget;

2) att kostnaden för den frivilliga lifränteförsäkringen, hvilken kostnad är densamma enligt Kongl. Maj:ts och utskottets förslag och i öfrigt svårigen kan uppskattas, icke medräknats;

3) att kostnaden för tillämpningen af den af utskottet föreslagna 13 § upptagits till 350,000 kronor om året;

4) att bestridandet af kostnaden för de den nuvarande generationen genom utskottets förslag beredda fördelar antagits utgå på ofvan angifna sätt, så att kostnaden först efter 10 år skulle förorsaka någon utgift men derefter år efter år växa och efter 30—35 år uppnå ett maximum af något mer än en million kronor och sedermera åter aftaga för att efter omkring 60 år upphöra; samt

5) att alla de anförda siffrorna hänföra sig till 1890 års befolkningsförhållanden.

Utskottet anser sig böra tillägga, att, derest man, i stället för att bestrida den under 4) omnämnda kostnaden genom tillägg till de utgående hustrupensionerna, skulle vilja bestrida samma kostnad genom att från början under t. ex. 20 års tid genom årliga afsättningar till belopp af 500,000 kronor amortera dess återstående kapitalvärde af 7 millioner, motsvarande kostnadssiffror skulle blifva:

för 1:sta året	kr. 3,419,000
» 11:te »	» 4,300,000
» 20:de »	» 4,500,000
» 21:sta » och derefter	» 3,800,000

Hvad angår beloppet af den fond, som enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle samlas, så har detta belopp i den kongl. propositionen beräknats komma att efter 70—80 år utgöra omkring 370 millioner kronor, och torde, om den af utskottet förordade sammanslagningen af första och andra pensionsklasserna kommer till stånd, böra anslås till fullt 400 millioner kronor. Härtill kommer den ökning af fondens belopp, som blifver en följd af den frivilliga såväl lifränteförsäkringen som fortsättningen af den obligatoriska försäkringen enligt 13 §, hvilken ökning, om man får utgå från de ofvan såsom möjliga angifna siffrorna, torde få anslås till ytterligare 50 à 100 millioner, samt slutligen den ökning, som blifver en följd af befolkningens sannolika tillväxt.

Frågan om betydelsen för vårt land af en så afsevärd fondbildning som den nämnda har blifvit så ofta och så mångsidigt afhandlad, att det icke erfordras att här ingå på en förnyad uttömmande behandling af densamma. Utskottet inskränker sig därför till att här återgifva, hvad i detta afseende i motiveringen till 1895 års proposition (sid. 50) af dåvarande chefen för civildepartementet anfördes:

»Betänkligheter hafva uttalats rörande det menliga inflytandet, som en dylik fondsamling kunde komma att hafva på näringslivet i allmänhet, och kommerskollegium har anmärkt, utom faran för ett betydligare räntefall, dels att kapitalets fastläsande på ett ställe, nemligen hos den myndighet, som skulle hafva penningförvaltningen om hand, skulle försvåra dess fördelande öfver hela landet, dels ock att säkerheterna vid placeringen måste vara af yppersta slag och i följd häraf placeringen blifva förknippad med svårigheter. I afseende å dessa anmärkningar vill jag ju icke förneka att, om ej anordningar vidtagas för att fördela de besparingar, som under första tiden inflyta, svårigheter visserligen kunna möta att göra dem

på bästa möjliga sätt fruktbärande, men jag håller före att, då anspråken från fondens sida ej behöfva ställas högre än å en ränta af omkring $3\frac{1}{2}$ procent, tillräckligt goda säkerheter att upptaga ett kapital, som för år icke öfverstiger hvad under hvart och ett af de senaste åren samlats och vunnit placering emot i allmänhet vida högre ränta, ej lära saknas. Om man tager i betraktande förhållandena under de senast förflutna 40—50 åren, så skulle man under denna tid, t. ex. vid bildandet af hypoteksföreningarna och vid byggandet af jernvägar, utan tvifvel tvärtom ansett det för en stor fördel för vårt land, om man då kunnat begagna sig af en dylik fond för att få de behöfliga lånemedlen för billigt pris. Och hvad särskildt jordbruket beträffar, har detta fortfarande, såsom nogsam är bekant, stort behof af billigare låneräntor, och det är anledning hoppas att för denna näring fonden må kunna blifva till gagn och nytta.»

»Att uti hopsparandet af en fond se endast faror och svårigheter, men icke tänka på de minst lika stora fördelar, som för ett land som Sverige af en dylik fondbildning måste härflyta, synes vara väl ensidigt. Det vill till och med förefalla, som om dessa fördelar, äfven om en del enskilda intressen under öfvergångstiden skulle komma att något lida, hvilket dock icke är påtagligt, redan i och för sig fullt uppväga de möjliga svårigheterna, och att man skulle i skapandet af en dylik fond lika väl kunna finna ett ytterligare skäl för genomförandet af arbetareförsäkringen som för motsatsen.»

I sitt anförande till statsrådsprotokollet till föreliggande kongl. proposition yttrar nuvarande departementschefen i samma fråga:

»Af skäl, som blifvit anförda vid framläggandet för Riksdagen af 1895 års förslag till arbetarepensionering, anser äfven jag de från några håll uttalade farhågorna angående verkan af en så småningom skeende fondbildning, åtminstone till det belopp, hvarom det nu skulle komma att handla, vara mycket öfverdrifna. Och de skäl, som ej mindre i försäkrings-tekniskt än äfven i nationalekonomiskt hänsende framstälts till förmån för fondbildningssystemet, synas mig ega full giltighet. I sammanhang härmed förtjenar måhända att omnämnas, att jemväl den tyska riksregeringen i sitt nu föreliggande ändringsförslag angående ålderdoms- och invaliditetsförsäkringslagen funnit sig föranlåten att förorda en omedelbar öfvergång från det hittills tillämpade systemet med efter hand växande afgifter och en relativt mindre fondbildning till det system, som jemväl ligger till grund för förevarande lagförslag, nemligen systemet med fasta afgifter och en större fondbildning».

Mer än en gång har ifrågasatts att minska fondbildningen genom att låta antingen hela statsbidraget eller någon del deraf icke utgå direkt så-

som tillägg till afgifterna utan först såsom tillägg till pensionerna. I fråga härom vill utskottet endast framhålla, att ett sådant tillvägagående skulle leda derhän, att statens utgift för sagda ändamål i framtiden blefve jemt så mycket större, än då medlen fonderas, som ränteinkomsten af den fond, hvilken i motsatt fall skulle varit samlad. Sålunda skulle, om t. ex. statens bidrag till hustrupensioneringen, hvilket beräknats till något öfver en million kronor om året, i stället för att från början årligen utgå med detta belopp, utginge på det sätt, att staten betalade sitt bidrag i form af ett tillägg till de utgående hustrupensionerna, detta visserligen för statsverket medföra den fördel, att sagda utgift under de 10 första åren blefve inbesparad, men deremot för kommande generationer medföra den betänkliga olägenheten, att ifrågavarande utgift, hvilken efter hand skulle blifva allt större och större, till slut, efter 60—70 år, då den uppnått sitt maximum, — bortsedt från befolkningens tillväxt — komme att uppgå till i rundt tal 3 gånger det belopp, som eljest erfordrats, för att sedermera alltjemt hålla sig vid denna höga siffra.

Då således den besparing, som den nuvarande generationen genom ett dylikt förfaringssätt skulle kunna för sin del åvägbringa, icke synes stå i rimlig proportion till de uppoffringar, som derigenom skulle åläggas framtida generationer, har utskottet icke funnit anledning att i förevarande afseende tillstyrka någon förändring i det af Kongl. Maj:t föreslagna systemet.

Vidare har i kommerskollegii år 1894 afgifna betänkande blifvit framhållet, att fondkapitalets fastläsande på ett ställe eller hos den myndighet, som skulle hafva penningeförvaltningen om hand, komme att försvåra dess fördelande öfver hela landet; men då i statsrådsprotokollet till 1895 års kongl. proposition i ämnet af dåvarande föredragande departementschefen anförts, att han icke ville förneka, att anordningar möjligen erfordrades för att fördela de besparingar, som under första tiden inflyta, anser sig utskottet kunna antaga, att vid fråga om fondernas blifvande förvaltning, tillfyllestgörande bestämmelser komma att meddelas i syfte att göra denna fond så fruktbarande som möjligt.

30—32 §§.

Jemte det utskottet i dessa paragrafer föreslagit några förtydligande redaktionella ändringar, har utskottet ansett minimigränsen för böterna böra för vissa fall sättas något lägre än hvad Kongl. Maj:t ifrågasatt, hvarjemte i öfverensstämmelse med hvad i nyare lagar i allmänhet skett, bötesbeloppen ansetts i sin helhet böra tillfalla kronan.

I fråga om den af utskottet föreslagna *öfvergångsbestämmelsen* får utskottet hänvisa till hvad under 4 § här ofvan anförts.

På grund af hvad sålunda anförts, hemställer utskottet,

1) att Riksdagen, med förklarande, att Kongl. Maj:ts förslag till lag angående försäkring för beredande af pension eller lifränta icke kunnat oförändradt antagas, ville, i anledning af såväl Kongl. Maj:ts berörda proposition som de af herrar Norrman, D. Bergström m. fl., Lindblad, Branting, Lundell och Elis Nilson, samt greve H. E. G. Hamilton i ämnet väckta motiöner, nis 222, 226, 228, 229, 230 och 235, för sin del antaga följande

Kongl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

L a g

angående försäkring för beredande af pension eller lifränta.

1 kap.

Pensionsförsäkring. (Försäkringspligt).

1 §.

I ändamål att pension må varda de här nedan i 2 § nämnde arbetstagare beredd, skola dessa, män och kvinnor, från det de fyllt aderton år försäkras enligt de närmare bestämmelserna i denna lag.

2 §.

1 mom. Arbetstagare, hvilka enligt denna lag skola försäkras, äro hos arbetsgifvare mot kontant aflöning anstälde:

1) arbetare, gesäller, lärlingar, tjenstehjon, statkarlar samt andre, hvilka i fråga om anställningen äro med dem jemförliga; samt

2) biträden vid utöfvande af handel, yrke eller jordbruks- eller annan näring, hvilka icke afses i 1), samt verkmästare, inspektorer, rättare och dylika arbetsförmän, derest den kontanta aflöningen ej uppgår till ett tusen åtta hundra kronor för år räknadt.

2 §.

1 mom. Arbetstagare, hvilka enligt denna lag skola försäkras, äro hos arbetsgifvare mot kontant aflöning anstälde:

1) arbetare, gesäller, lärlingar, tjenstehjon, statkarlar samt andre, hvilka i fråga om anställningen äro med dem jemförliga; samt

2) biträden vid utöfvande af handel, yrke eller jordbruks- eller annan näring, hvilka icke afses i 1), samt verkmästare, inspektorer, rättare och dylika arbetsförmän, derest den kontanta aflöningen ej uppgår till ett tusen fem hundra kronor för år räknadt.

Kongl. Maj:ts förslag.

2 mom. Såsom med försäkringspligt förenad anställning skall jemväl anses tillfällig sysselsättning, derest arbetstagaren varit under alla söckendagar i en kalendervecka hos samma arbetsgivare sysselsatt.

3 §.

Är gift man försäkrad enligt denna lag, skall hustrun, äfven om hon icke sjelf är enligt 2 § försäkringspliktig, ändock anses försäkrad och sålunda vara berättigad att, enligt hvad här nedan närmare stadgas, åtnjuta pension.

4 §.

Från försäkringspligt undantagas: i statens eller kommuns tjänst anstälde tjänstemän och betjente, befälhafvare och besättning å fartyg samt de, hvilka uppenbarligen äro till arbete varaktigt oförmögne.

Försäkringen omfattar ej heller dem, som, då denna lag träder i kraft, fyllt trettio år; dock gäller i fråga om försäkrad mans hustru stadgandet i 3 § oberoende af hustruns ålder.

På Konungens pröfning ankommer, om och under hvilka vilkor medlem af pensions- eller lifränteanstalt må kunna från försäkringspligt enligt denna lag undantagas.

5 §.

De försäkrade indelas i tre pensionsklasser, hvilka omfatta:

Bih. till Riksd. Prot. 1898. 8 Saml. 1 Afd. 2 Häft.

Utskottets förslag.

2 mom. Såsom med försäkringspligt förenad anställning skall jemväl anses tillfällig sysselsättning, derest arbetstagaren *dervid* varit under alla söckendagar i en kalendervecka hos samma arbetsgivare sysselsatt.

3 §.

Är gift man försäkrad enligt 2 §, skall hustrun, äfven om hon icke sjelf är försäkringspliktig, ändock anses försäkrad och sålunda vara berättigad att, enligt hvad här nedan närmare stadgas, åtnjuta pension.

4 §.

Från försäkringspligt undantagas: i statens eller kommuns tjänst anstälde tjänstemän och betjente, befälhafvare och besättning å fartyg samt de, hvilka uppenbarligen äro till arbete varaktigt oförmögne.

Försäkringen omfattar ej heller dem, som, då denna lag träder i kraft, fyllt *fyratio* år.

På Konungens pröfning ankommer, om och under hvilka vilkor medlem af pensions- eller lifränteanstalt må kunna från försäkringspligt enligt denna lag undantagas.

Kongl. Maj:ts förslag.

Första klassen: män, hvilkas kontanta aflöning för vecka uppgår till tio kronor eller derutöfver;

Andra klassen: män, hvilkas kontanta aflöning för vecka ej uppgår till tio kronor; och

Tredje klassen: qvinnor.

6 §.

För hvarje kalendervecka, under hvilken med försäkringspligt förenad anställning egt rum, skall för arbetstagare, intill dess han fyllt femtio år, pensionsavgift erläggas:

inom första pensionsklassen med tjugu öre;

inom andra pensionsklassen med femton öre; och

inom tredje pensionsklassen med tio öre.

7 §.

Är försäkrad man gift och är ej hustrun på grund af egen anställning försäkringspliktig, skola de under äktenskapet för mannen erlagda pensionsavgifter anses såsom erlagda jemväl för hustrun, dock ej i annan klass än den tredje.

8 §.

För det i 10 § angifna ändamål skall en hvar försäkringspliktig arbetstagare vara försedd med en pensionsbok enligt fastställt formulär.

Utskottets förslag.

5 §.

För hvarje kalendervecka, under hvilken med försäkringspligt förenad anställning egt rum, skall för arbetstagare, intill dess han fyllt femtio år, pensionsavgift erläggas:

för man med tjugu öre; och

för kvinna med tio öre.

6 §.

Är försäkrad man gift och är ej hustrun på grund af egen anställning försäkringspliktig, *skall halfva beloppet af de under äktenskapet för mannen erlagda pensionsavgifter anses såsom erlagdt jemväl för hustrun.*

7 §.

För det i 9 § angifna ändamål skall en hvar försäkringspliktig arbetstagare vara försedd med en pensionsbok enligt fastställt formulär.

Kongl. Maj:ts förslag.

Dylika pensionsböcker skola tillhandahållas allmänheten å postsparbankskontor och å de öfriga ställen, som dertill kunna utses, till pris, som af Konungen bestämmes.

9 §.

Då arbetstagare tillträder anställning, med hvilken försäkringspligt är förenad, skall han till arbetsgifvaren öfverlemna sin pensionsbok. Är arbetstagaren ej med pensionsbok försedd, skall sådan af arbetsgifvaren anskaffas. Genom dennes försorg skall boken förseas med anteckning om arbetstagarens fullständiga namn, födelse-år och dag, samt födelse- och boningsort.

10 §.

De i 6 § stadgade afgifter skola genom arbetsgifvarens försorg för arbetstagarens räkning erläggas senast innan full aflöning för vecka eller längre tid till denne utbetalas. Erläggande af pensionsavgift skall ega rum å postsparbankskontor eller annat ställe, som dertill kan utses, dervid anteckning om erläggandet, på sätt särskildt bestämmes, göres i arbetstagarens pensionsbok, hvilken då skall för sådant ändamål af arbetsgifvaren företes.

Utskottets förslag.

Dylika pensionsböcker skola tillhandahållas allmänheten å postsparbankskontor och å de öfriga ställen, som dertill kunna utses, till pris, som af Konungen bestämmes.

8 §.

Då arbetstagare tillträder anställning, med hvilken försäkringspligt är förenad, skall han till arbetsgifvaren öfverlemna sin pensionsbok. *Vägrar arbetstagaren detta eller är han ej med pensionsbok försedd*, skall sådan af arbetsgifvaren anskaffas. Genom dennes försorg *bör* boken förseas med anteckning om arbetstagarens fullständiga namn, födelseår och -dag samt födelse- och boningsort.

9 §.

1 mom. De i 5 § stadgade afgifter skola genom arbetsgifvarens försorg för arbetstagarens räkning erläggas, innan full aflöning för vecka eller längre tid till denne utbetalas, *dock att pensionsavgift ej må för någon kalendervecka erläggas senare än ett år efter veckans utgång.*

2. mom. *Pensionsavgift skall erläggas antingen genom inbetalning å postsparbankskontor eller annat ställe, som dertill kan utses, dervid anteckning om erläggandet, på sätt särskildt bestämmes, göres i arbetstagarens pensionsbok, hvilken då skall för sådant ändamål af arbetsgifvaren*

Kongl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

företes, eller ock genom infästade till behörigt belopp i arbetstagarens pensionsbok af särskilda för ändamålet utfärdade pensionsmärken, der vid det åligger arbetsgifvaren att genom påteckning enligt fastställt formulär makulera de infästa märkena.

3 mom. Pensionsmärken, hvarom i 2 mom. förmäles, skola genom statsverkets försorg tillhandahållas allmänheten till åsatta värden och vara försedda med beteckning för det år, under hvilket de från statsverket utgifvits.

11 §.

1 mom. Arbetsgifvare skall under den tid, försäkringspliktig arbetstagare hos honom innehar anställning, förvara dennes pensionsbok, hvilken, då anställningen upphör, skall till arbetstagaren öfverlemnas.

2 mom. I pensionsbok må ej göras anteckning om arbetstagares uppförande eller arbete eller om annat, som ej har afseende på rätt till pension enligt denna lag.

3 mom. Har pensionsbok förkommit eller blifvit för sitt ändamål obrukbar, skall ny pensionsbok anskaffas och deri, på anmälan å något af de i 10 § omförmälda ställen, så fort ske kan, införas bevis om de pensionsavgifter, som finnas hafva blifvit för den försäkrade inom de särskilda pensionsklasserna erlagda. Priset för ny pensionsbok skall af

10 §.

1 mom. Arbetsgifvare skall under den tid, försäkringspliktig arbetstagare hos honom innehar anställning, förvara dennes pensionsbok, hvilken, då anställningen upphör, skall till arbetstagaren öfverlemnas.

2 mom. I pensionsbok må ej göras anteckning om arbetstagares uppförande eller arbete eller om annat, som ej har afseende på rätt till pension enligt denna lag.

3 mom. Har pensionsbok förkommit eller blifvit för sitt ändamål obrukbar, skall ny pensionsbok anskaffas och deri, på anmälan å något af de i 9 § omförmälda ställen, så fort ske kan, införas bevis om de pensionsavgifter, som finnas hafva blifvit för den försäkrade erlagda. Priset för ny pensionsbok skall af arbetsgifvaren, derest den förra boken

Kongl. Maj:ts förslag.

arbetsgifvaren, derest den förra boken förkommit eller blifvit obrukbar under tid, då den af arbetsgifvaren skolat förvaras, men eljest af arbetstagaren gäldas.

12 §.

På det att pensionsstyrelsen må komma i tillfälle att granska de pensionsböcker, i hvilka bevis om erlagda afgifter införts, åligger det arbetsgifvare att, en gång om året, å något af de i 10 § omförmälda ställen inlemna de pensionsböcker, som han har i sitt försvar.

För enahanda ändamål skall pensionsbok, som ej af arbetsgifvare förvaras och som ej förut under året af pensionsstyrelsen granskats, genom den försäkrades försorg inlemnas vid äfventyr att eljest, der skiljaktighet mellan pensionsboken och pensionsstyrelsens räkenskaper yppar sig, dessa räkenskaper skola hafva vitsord i fråga om de pensionsavgifter, som icke underkastats granskning.

Under tid, då pensionsbok är till pensionsstyrelsens granskning inlemnad, skall bevis om erlagda pensionsavgifter meddelas genom interimskvitto enligt fastställt formulär.

13 §.

För erlagda pensionsavgifter, så ock för anskaffad pensionsbok, därför

Utskottets förslag.

förkommit eller blifvit obrukbar under tid, då den af arbetsgifvaren skolat förvaras, men eljest af arbetstagaren gäldas.

11 §.

På det att pensionsstyrelsen må komma i tillfälle att granska de pensionsböcker, i hvilka bevis om erlagda afgifter införts, åligger det arbetsgifvare att, en gång om året, å något af de i 9 § omförmälda ställen inlemna de pensionsböcker, som han har i sitt försvar.

För enahanda ändamål skall pensionsbok, som ej af arbetsgifvare förvaras och som ej förut under året af pensionsstyrelsen granskats, genom den försäkrades försorg inlemnas vid äfventyr att eljest, der skiljaktighet mellan pensionsboken och pensionsstyrelsens räkenskaper yppar sig, dessa räkenskaper skola hafva vitsord i fråga om de pensionsavgifter, som icke underkastats granskning.

Bevis om inlemnande af pensionsbok skall afgiftsfritt meddelas.

Under tid, då pensionsbok är till pensionsstyrelsens granskning inlemnad, skall bevis om erlagda pensionsavgifter meddelas genom interimskvitto enligt fastställt formulär.

12 §.

För erlagda pensionsavgifter, så ock för anskaffad pensionsbok, därför

Kongl. Maj:ts förslag.

priset ej enligt 11 § 3 mom. skall af arbetsgifvaren gäldas, må arbetsgifvaren, senast vid nästa utbetalning till arbetstagaren af full aflöning för vecka eller längre tid, göra afdrag å aflöningen. Arbetsgifvaren åligge dock att genom uppvisande af pensionsboken eller, i fall som i 12 § afses, af interimskvitto styrka afdragets behörighet.

14 §.

Rätt till pension enligt denna lag inträder vid fyllda sextiofem år eller dessförinnan vid varaktig oförmåga till arbete, dock ej förr än efter fyllda femtio år.

Varaktig oförmåga till arbete skall anses vara för handen hos den, som befinnes till följd af kropps- eller sinnessjukdom, vanförhet eller lyte vara ur stånd att genom sådant arbete, som motsvarar hans krafter och färdigheter, vidare sig försörja.

Utskottets förslag.

priset ej enligt 10 § 3 mom. skall af arbetsgifvaren gäldas, må arbetsgifvaren, senast vid nästa utbetalning till arbetstagaren af full aflöning för vecka eller längre tid, göra afdrag å aflöningen. Arbetsgifvaren åligge dock att genom uppvisande af pensionsboken eller, i fall som i 11 § afses, af interimskvitto styrka afdragets behörighet.

13 §.

Man, som under minst tvåhundra sextio veckor varit försäkrad till erhållande af pension enligt denna lag, eger att äfven derefter, ändå att han icke innehar med försäkringspligt förenad anställning, fortsätta försäkringen genom att erlægga pensionsavgifter enligt stadgandet i 5 §, och skola jemväl vid sådant fortsättande af försäkringen de avgifter, som för gift man erläggas, gälla för hans hustru på sätt i 6 § omförmäles.

14 §.

Rätt till pension enligt denna lag inträder vid fyllda sextiofem år eller dessförinnan vid varaktig oförmåga till arbete, dock ej förr än efter fyllda femtio år.

Varaktig oförmåga till arbete skall anses vara för handen hos den, som befinnes till följd af kropps- eller sinnessjukdom, vanförhet eller lyte vara ur stånd att vidare sig försörja.

Kongl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

15 §.

Pensionens belopp skall för hvarje erlagd pensionsavgift utgöra två procent af avgiftens belopp för hvarje helt år, som förflutit från den dag, avgiften erlades, till den dag, från hvilken pensionen utgår.

16 §.

Pension utgår till försäkrad från den dag, rätt till pension enligt 14 § inträddt, hvilket, då annat förhållande ej visas, anses hafva skett den dag pensionen sökes.

Pension upphör med utgången af den månad, under hvilken pensions-tagaren aflidit.

17 §.

Flyttar någon, som är berättigad till pension enligt denna lag, ur riket, eger han ej rätt uppbära pension för tid, under hvilken han är å utrikes ort bosatt.

18 §.

1 mom. Ansökning om pension skall göras skriftligen å något af de i 10 § omförmälda ställen uti till pensionsstyrelsen stäld inlaga; och skola vid sådan ansökning fogas följande handlingar:

1) prestbevis angående sökandens ålder samt, i fråga om pension för hustru på grund af mannens försäkring, angående den tid äktenskapet varat;

2) läkareintyg angående sökandens helsotillstånd; skolande sådant intyg tillika innehålla uppgift huruvida sökanden enligt läkarens uppfattning må anses vara till varaktigt arbete oförmögen, på sätt i 14 § sägs; och

18 §.

1 mom. Ansökning om pension skall göras skriftligen å något af de i 9 § omförmälda ställen uti till pensionsstyrelsen stäld inlaga; och skola vid sådan ansökning fogas följande handlingar:

1) prestbevis angående sökandens ålder samt, i fråga om pension för hustru på grund af mannens försäkring, angående den tid äktenskapet varat;

2) läkareintyg angående sökandens helsotillstånd; skolande sådant intyg tillika innehålla uppgift huruvida sökanden enligt läkarens uppfattning må anses vara till varaktigt arbete oförmögen, på sätt i 14 § sägs; och

Kongl. Maj:ts förslag.

3) de handlingar, som i öfrigt erfordras till utredande af sökandens rätt till pension.

Har sökanden fyllt sextiofem år, är sådant intyg, som i 2) omförmäles, ej erforderligt.

2 mom. Beviljas pension, utfärdas derå pensionsbref af pensionsstyrelsen.

Utskottets förslag.

3) de handlingar, som i öfrigt erfordras till utredande af sökandens rätt till pension.

Har sökanden fyllt sextiofem år, är sådant intyg, som i 2) omförmäles ej erforderligt.

2 mom. Beviljas pension, utfärdas derå pensionsbref af pensionsstyrelsen.

19 §.

Utbetalning af pension verkställas å postsparbankskontoret i den ort, der pensionstagaren vistades då ansökning derom gjordes, derest icke i ansökningen uppgifvits annat kontor. I pensionsbref skall lemnas uppgift å det postsparbankskontor, der utbetalning af pensionen kommer att ske. Afflyttar pensionstagaren till annan ort eller önskar han af annan anledning pensionens utbetalande å annat än förut uppgifvet postsparbankskontor, må, på ansökning hos pensionsstyrelsen, anvisning meddelas om utbetalningens verkställande å annat kontor.

Pension må lyftas för hvarje kalendermånad efter ingången af derpå följande månad; dock att, om pensionens belopp understiger tolf kronor, pension utbetalas endast för hvarje år efter ingången af derpå följande år.

20 §.

Rätt till pension enligt denna lag kan ej öfverlätas och må förty ej för gäld i mät tagas.

2 kap.

Lifränteförsäkring (frivillig).

21 §.

En hvar svensk man eller kvinna emellan aderton och femtio års ålder eger genom erläggande af lifräntefgifter varda försäkrad till erhållande af lifränta enligt denna lag.

Kongl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

22 §.

Ej må för någon under ett kalenderår erläggas lifräntefgifter till högre sammanlagdt belopp än tolf kronor, ej heller för hvarje gång mindre än en krona eller, der högre belopp erlägges, annorlunda än med helt antal kronor.

23 §.

Vid erläggande af första lifräntefgift utlemnas för den försäkrade en lifräntebok enligt fastställt formulär till pris, som af Konungen bestämmes.

24 §.

I fråga om ställe, der lifräntebok tillhandahålles och der lifräntefgifter böra erläggas, om anteckningar i lifräntebok, om utfående af ny lifräntebok, då äldre sådan förkommit eller blifvit för sitt ändamål obrukbar, om granskning af lifräntebok, om rätt till lifränta, om lifräntas belopp, om tid, då lifränta börjar att utgå och upphör, om afbrott i rätt till lifränta, om ansökning att utfå lifränta, om utbetalning af lifränta samt om öfverlåtelse af rätt till lifränta skall hvad i 8 och 10 §§, 11 § 3 mom. samt 12, 14, 16, 17, 18, 19 och 20 §§ angående pensionsbok, pensionsafgifter och pension är stadgadt i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

24 §.

I fråga om ställe, der lifräntebok tillhandahålles och der lifräntefgifter böra erläggas, om anteckningar i lifräntebok, om utfående af ny lifräntebok, då äldre sådan förkommit eller blifvit för sitt ändamål obrukbar, om granskning af lifräntebok, om rätt till lifränta, om lifräntas belopp, om tid, då lifränta börjar att utgå och upphör, om afbrott i rätt till lifränta, om ansökning att utfå lifränta, om utbetalning af lifränta samt om öfverlåtelse af rätt till lifränta skall hvad i 7 och 9 §§, 10 § 3 mom. samt 11, 14, 15, 16, 17, 18, 19 och 20 §§ angående pensionsbok, pensionsafgifter och pension är stadgadt i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Kongl. Majt:s förslag.

Utskottets förslag.

3 kap.*Förvaltning och statsbidrag.*

25 §.

Ärenden rörande den försäkring, hvarom i denna lag stadgas, skola handläggas af en för hela riket gemensam pensionsstyrelse.

Pensionsstyrelsens organisation och sättet för dess verksamhet bestämmas af Konungen.

I pensionsstyrelsens beslut må ändring sökas hos Konungen senast före klockan tolf å trettionde dagen från delfäendet, dagen, då detta skedde, likväl oräknad.

26 §.

1 mom. För att öfvervaka det stadgandena i denna lag efterlefas, eger pensionsstyrelsen att, der sådant anses erforderligt, för visst län eller mindre distrikt deraf utse ombud, som har att på anfordran af pensionsstyrelsen meddela utlåtande i frågor angående beviljande af pension eller lifränta samt i öfrigt vid utöfning af sin befattning ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som kunna varda ombudet meddelade.

2 mom. Kommunalstämma å landet samt stadsfullmäktige i stad eller i stad, der sådana ej finnas, allmän rådstuga må jemväl, om förhållandena dertill gifva anledning, för kommunen eller, derest densamma anses böra i flera distrikt fördelas, för hvarje sådant distrikt utse lämplig person, som eger tillse, att i denna lag stadgad försäkringspligt uppfylles, samt med råd och upplysningar i ämnet arbetsgifvare och arbetstagare tillhandagå.

27 §.

1 mom. Derest tvekan uppstår eller tvist förekommer, om hvem som enligt denna lag skall såsom arbetsgifvare rätteligen anses, eller

27 §.

1 mom. Derest tvekan uppstår eller tvist förekommer, om hvem som enligt denna lag skall såsom arbetsgifvare rätteligen anses, eller

Kongl. Maj:ts förslag.

huruvida arbetstagare skall enligt denna lag försäkras, eller till hvilken pensionsklass manlig arbetstagare skall räknas, må utlåtande i sådan fråga inhemtas af person, som enligt 26 § af kommun blifvit utsedd att tillse det försäkringspligt uppfylles eller, om någon sådan icke är för kommunen eller distriktet i fråga utsedd, af ordförande i vederbörande kommunalnämnd, magistrat eller stadsstyrelse.

2 mom. Den som ej åtnöjes med utlåtande, som i 1 mom. omförmåles, och hvilket, derest begäran derom framställes, bör skriftligen meddelas, må underställa frågan pensionsstyrelsens afgörande genom en af utlåtandet åtföljd inlaga, som må till styrelsen insändas eller inlemnas å något af de i 10 § omförmälda ställen. Intill dess pensionsstyrelsens beslut i ämnet meddelas, skall det besked, som utlåtandet innehåller, lända till efterrättelse.

28 §.

Pensions- och lifränteafgifterna skola ingå till en fond, som förvaltas i enlighet med de närmare föreskrifter, som derom utfärdas.

Till nämnda fond skall för hvarje år af statsmedel ingå ett belopp, som motsvarar halfva beloppet af de under året erlagda pensions- och lifränteafgifterna.

Utskottets förslag.

huruvida arbetstagare skall enligt denna lag försäkras, må utlåtande i sådan fråga inhemtas af person, som enligt 26 § af kommun blifvit utsedd att tillse det försäkringspligt uppfylles eller, om någon sådan icke är för kommunen eller distriktet i fråga utsedd, af ordförande i vederbörande kommunalnämnd, magistrat eller stadsstyrelse.

2 mom. Den som ej åtnöjes med utlåtande, som i 1 mom. omförmåles och hvilket, derest begäran derom framställes, bör skriftligen meddelas, må underställa frågan pensionsstyrelsens afgörande genom en af utlåtandet åtföljd inlaga, som må till styrelsen insändas eller inlemnas å något af de i 9 § omförmälda ställen. Intill dess pensionsstyrelsens beslut i ämnet meddelas, skall det besked, som utlåtandet innehåller, lända till efterrättelse.

28 §.

Pensions- och lifränteafgifterna skola ingå till en fond, *hvilken förvaltas i enlighet med de grunder, som af Konung och Riksdag gemensamt fastställas.*

Till nämnda fond skall för hvarje år af statsmedel ingå ett belopp, som motsvarar halfva beloppet af de under året erlagda pensions- och lifränteafgifterna.

Kongl. Maj:ts förslag.

För bestridande af kostnaden för den i 3 § stadgade förmån skall jemväl af statsmedel till samma fond ingå ett belopp, som motsvarar trettio procent af samtliga under året erlagda pensionsavgifter.

Utskottets förslag.

För bestridande af kostnaden för den i 3 § stadgade förmån skall jemväl af statsmedel till samma fond ingå ett belopp, som motsvarar trettio procent af samtliga under året erlagda pensionsavgifter.

29 §.

1 mom. Inom fem år efter det lagen trädit i kraft och sedermera minst en gång hvar tionde år skall, efter Konungens bestämmande, anställas en på vetenskaplig sannolikhetsberäkning grundad undersökning, huruvida pensions- och lifräntefgifterna äro i förening med stadgadt bidrag af statsmedel tillräckliga till bestridande af pensioner och lifräntor åt dem, som på grund af bestämmelserna i 2 och 21 §§ derefter inträda i försäkringen. Framgår af denna undersökning behof af förändring i gällande bestämmelser rörande försäkringsvilkoren, må dock sådan förändring ej afse redan då beviljade pensioner eller lifräntor, och för dem, hvilka, då förändring vidtages, äro försäkrade, blott afse de pensions- och lifräntefgifter, som derefter erläggas, eller de pensions- och lifräntebelopp, som svara mot sistnämnda avgifter, samt ega rum endast efter af Konung och Riksdag derom fattadt beslut.

2 mom. I sammanhang med sådan undersökning, som i 1 mom. är nämnd, skall tillika verkställas utredning, huruvida fonden är så stor, att den minst motsvarar kapitalvärdet af alla de utbetalningar, som med dess medel skola bestridas.

Visar sig dervid brist, skall denna ersättas af statsmedel.

30 §.

Förutom den utgift för kommuner, hvar till bestämmelserna i 26 § 2 mom. och 27 § kunna föranleda, bestridas kostnaderna för försäkringsväsendets förvaltning af staten.

30 §.

Med undantag af den utgift för kommuner, hvar till bestämmelserna i 26 § 2 mom. och 27 § kunna föranleda, bestridas kostnaderna för försäkringsväsendets förvaltning af staten.

Kongl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

4 kap.

Ansvarsbestämmelser.

31 §.

1 mom. Arbetsgifvare, som underlåter att fullgöra hvad honom enligt 10 och 12 §§ åligger, straffas med böter från och med fem till och med femtio kronor.

2 mom. Förseelse mot stadgandet i 11 § 2 mom. straffas med böter från och med fem till och med femhundra kronor.

31 §.

1 mom. Arbetsgifvare, som underlåter att fullgöra hvad honom enligt 9 och 11 §§ åligger, straffes med böter från och med två till och med femtio kronor.

2 mom. Bryter någon emot hvad i 10 § 2 mom. finnes stadgadt, straffes med böter från och med fem till och med femhundra kronor.

32 §.

1 mom. Förseelse, som i 31 § omförmäles, åtalas af allmän åklagare vid allmän domstol.

2 mom. Böter, som enligt denna lag ådömas, tillfalla till ena hälften kronan och till andra hälften åklagaren. Saknas tillgång till sådana böters gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

32 §.

1 mom. Förseelse, som i 31 § omförmäles, åtalas af allmän åklagare vid allmän domstol.

2 mom. Böter, som enligt denna lag ådömas, tillfalla kronan. Saknas tillgång till sådana böters gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

33 §.

De närmare föreskrifter, som, utöfver hvad denna lag innehåller, finnas erforderliga för lagens tillämpning, utfärdas af Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1900.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1900.

Kongl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

För dem, som då fyllt trettio, men icke fyrtio år, skall beloppet af pension eller lifränta, utöfver hvad i 15 § stadgats, för hvarje erlagd pensions- eller lifränteaafgift utgöra:

för den, som fyllt 30 år:	0,2	procent,
»	»	31 » 0,4 »
»	»	32 » 0,6 »
»	»	33 » 0,8 »
»	»	34 » 1,0 »
»	»	35 » 1,2 »
»	»	36 » 1,4 »
»	»	37 » 1,6 »
»	»	38 » 1,8 »
»	»	39 » 2,0 »

af afgiftens belopp för hvarje helt år, som förflutit från den dag, afgiften erlades, till den dag, från hvilken pensionen eller lifräntan utgår.

Den kostnad, som af denna bestämmelse föränledes, bestrides af statsverket.

2) att herr J. Nilssons motion, n:o 178, icke må till någon Riksdagens åtgärd föränleda; samt

3) att herr Sahlins motion, n:o 234, icke må till någon Riksdagens åtgärd föränleda.

Stockholm den 22 april 1898.

På utskottets vägnar:

A. G. SVEDELIUS.

Reservationer:

vid 2 § 2 mom.:

af herrar *Bergström*, *Ekströmer*, *Asker* och *Bondesson*, hvilka anført:
»Enligt föreliggande lagförslag utgöras de klasser af befolkningen, som skulle vara underkastade *försäkringspligt*, d. v. s. genom lagens band tvungna att för viss arbetstid betala viss pensionsavgift, väsentligen af dem, som äro mot aflöning anstälde hos arbetsgifvare och hvilkas anställning är af mera stadigvarande natur, men tillika skulle såsom med försäkringspligt förenad anställning jemväl anses tillfällig sysselsättning, derest arbetstagaren varit under alla söckendagar i en kalendervecka hos samme arbetsgifvare sysselsatt.

Utom det att en sådan bestämmelse som den sistnämnda lätteligen skulle kunna kringgås derigenom, att arbetstagare och arbetsgifvare komne öfverens om, att arbetstagaren en söckendag i hvarje vecka vore från arbete hos arbetsgifvaren fri, skulle genom ett dylikt stadgande en mängd s. k. lösa arbetare väl såsom försäkringspligtige tvingas att betala pensionsavgifter för en eller annan vecka, men antagligen icke så uthålligt dermed fortfara, att något väsentligt gagn vare sig för staten eller dem sjelfva deraf blefve en följd. Fast hellre skulle i många fall de obetydliga avgifter, som af dem erlagts, endast komma att belasta bokföringen under en längre tidsföljd af år. Vidare skulle särskildt för landsbygden tvångspensioneringen för de på så lösligt sätt anstälde jordbruks- och skogsarbetarne medföra ett väsentligt onus för arbetsgifvarne i fråga om tillsynen och kontrollen öfver att pensionsavgifterna blefve behörigen inbetalda; och då härtill kommer, att vid sidan af tvångsförsäkringen finnes en frivillig, af staten garanterad lifränteförsäkring, hvarigenom en arbetstagare, som vill för sin ålderdom trygga sin existens, har sig obetaget att af besparade medel bereda sig lifränta, synes tvångsförsäkringen åtminstone till en början icke böra utsträckas till andra än dem, som hafva en icke allt för tillfällig sysselsättning.

Under sådana förhållanden hafva vi ansett det vara naturligt och klokast att vid pensionsförsäkringens början i vårt land såsom vilkor för försäkringspligt vid tillfällig sysselsättning fastslå, att arbetstagaren *under*

minst fyra på hvarandra följande kalenderveckor skall hafva varit hos samme arbetsgifvare sysselsatt. Af en sådan bestämmelse skulle icke ovilkorligen följa, att arbetstagaren hvarje dag hade arbete hos arbetsgifvaren, utan att, om arbetstagaren under en eller annan dag af de fyra kalenderveckorna saknat arbete hos arbetsgifvaren, försäkringspligten i allt fall ansåges hafva inträdt och pensionsafgift följaktligen skola utgöras. De förmåner, som åtfölja försäkringspligten, nemligen pension för såväl arbetaren sjelf som, derest han vore gift, för hans hustru, skulle härigenom blifva en sporre för arbetstagaren att genom mera *stadigvarande* arbete kunna fullgöra sin försäkringspligt och uppbringa pensionen till högsta möjliga belopp.

Något hinder för att framdeles i den obligatoriska pensionsförsäkringen inrymma jemväl de lösa arbetare, hvilka hafva en ännu kortare tids sysselsättning hos samme arbetsgifvare än en månad, kan ju härigenom icke uppstå, men deremot vinnes fördelen af att vid försäkringsrörelsens börjandensamma icke blefve så vidtomfattande, att de gjorda beräkningarna knappast blefve hållbara.

På grund af hvad nu anfördt blifvit, få vi härmed hemställa, att Riksdagen måtte besluta, att 2 § 2 mom. i det föreliggande förslaget skall erhålla följande förändrade lydelse:

2 mom. Såsom med försäkringspligt förenad anställning skall jemväl anses tillfällig sysselsättning, derest arbetstagaren varit under fyra på hvarandra följande kalenderveckor hos samme arbetsgifvare sysselsatt ;

vid 9 §:

af herrar *Bergström, Ekströmer, Asker, Bondesson och Brodin*, hvilka anförde:

»Om den af särskilda utskottet föreslagna lydelse af 9 § (motsvarande 10 § i lagförslaget enligt Kongl. Maj:ts proposition) skulle af Riksdagen godkännas, blefve deraf en följd, att pensionsafgifter, som afse en viss arbetstid under t. ex. april månad ett år, först i april månad nästpåföljda år behöfde af vederbörande erläggas. Då det emellertid för sjelfva förvaltningskontrollen torde vara mindre lämpligt, att afgifter, som belöpa för ett kalenderår, först i nästpåföljda års räkenskaper blifva synliga, samt ordning och reda härutinnan i väsentlig mån vunnes, derest bestämmelse meddelades derom, att de i 5 § (6 §) stadgade afgifter skola vara erlagda *senast före hvarje kalenderårs slut*, få vi, som äro med utskottet ense i fråga om dess förslag till förändring i öfrigt af ifrågavarande paragraf, härmed hemställa, att Riksdagen ville bifalla särskilda utskottets förslag till lydelse af denna paragraf, dock med den förändring, att 1 mom. i paragrafen skall erhålla följande lydelse:

1 mom. De i 5 § stadgade afgifter skola genom arbetsgifvarens försorg för arbetstagarens räkning erläggas senast före hvarje kalenderårs slut»;

vid 13 §

af herrar *Brodin, O. Persson och Öberg*, hvilka anført:

»För att bereda jordtorpare, mindre yrkesidkare m. fl., hvilka i egenkap af tjenare varit obligatoriskt försäkrade, men icke längre innehafva med försäkringspligt förenad anställning, möjlighet att i vidsträcktare mån än enligt utskottets förslag fortfarande vara obligatoriskt försäkrade och derigenom erhålla förmånen af hustrupensionering, få undertecknade, hvilka anse den i 13 § af utskottets förslag bestämda tiden af tvåhundra sextio veckor vara för lång, föreslå, att denna tid måtte nedsättas till etthundra veckor och sagda paragraf sålunda erhålla följande lydelse:

13 §.

Man, som under minst etthundra veckor varit försäkrad till erhållande af pension enligt denna lag, eger att äfven derefter, ändå att han icke innehar med försäkringspligt förenad anställning, fortsätta försäkringen genom att erlägga pensionsavgifter enligt stadgandet i 5 §, och skola jemväl vid sådant fortsättande af försäkringen de afgifter, som för gift man erläggas, gälla för hans hustru på sätt i 6 § omförmäles.»

mot utskottets hemställan i fråga om Kongl. Maj:ts proposition.

af herr *Akerlund*, hvilken anført: »Ehuru varm vän af att staten ställer sig i spetsen för att på ett med dess verkliga resurser förenligt, varaktigt sätt söka bereda flertalet af landets kroppsarbetare tillfälle att försäkra sig om en någorlunda tryggad ålderdom, äfvensom deraf att understöd må kunna beredas desamma vid inträffade olycksfall i arbete samt vid långvarigare sjukdomsfall, anser jag mig dock icke kunna biträda det beslut, hvartill utskottet kommit, emedan jag befarar, att staten icke i framtiden skall kunna bära de bördor, som antagandet af utskottets förslag komme att ålägga densamma, och jag därför utan tvekan anser mig kunna förutse, det staten inom en icke allt för aflägsen framtid skall nödgas svika de löften till landets arbetare, som i det kongl. förslaget såväl som ock i utskottets betänkande finnas afgifna, hvarigenom endast den sista villan blefve värre än den första.

Derjemte befarar jag att den obligatoriska försäkringen, med det mången gång helt visst olidliga tvång, som densamma skulle ålägga såväl arbetare

som i ännu högre grad arbetsgifvare, alls icke skulle vara välkommen efter att hafva pröfvats någon tid. De allra flesta utlåtanden från arbetarsamfund, som afgifvits i frågan under senaste tid, hafva ganska otvetydigt gifvit vid handen, att de socialpolitiska fördelar, man säger sig vänta af förslagets genomförande icke, kunna vara att påräkna, utan att tvärt om just den nu ifrågasatta försäkringslagen skulle komma att nära ständigt missnöje, derest icke sådana medgifvanden sedermera göras, som till arbetarnes förmån skulle komma att hart när ruinera staten. Men dessutom befarar jag, att antagandet af lagförslaget skall komma en mycket stor del af representationen och må hända äfven Kongl. Maj:t att anse, det så mycket derigenom blifvit gjordt för arbetarnes bästa i framtiden, att inga vidare kraf för deras räkning på länge böra beaktas eller tillgodoses, änskönt man utan tvekan kan våga påstå, att om man i lugn förbidan på de välsignelser en försäkring, åvägabringad hufvudsakligen genom att aftvinga landets arbetare en del af deras arbetsförtjenst, i en aflägsen framtid skall åstadkomma, försummar att vidtaga kraftiga åtgärder, hvilka *redan nu* kunna bereda våra arbetare en mera tryggad framtid och förbättrad social ställning, sådana ändrade förhållanden äfven inom en så kort tidrymd som några få årtionden kunna uppkomma i vårt vaxlingsrika tidehvarf, att hela försäkringsfonden med tillhörande attiralj alldeles icke skall främja de ändamål, man naturligtvis främst afsett med dess tillkomst: de socialpolitiska.

Visserligen uppgifver utskottet, att fonden för den obligatoriska försäkringen icke skulle behöfva stiga till högre belopp än »*inmot* 400,000,000 kr.» och för den frivilliga försäkringen till 50 à 100 millioner — redan dessa belopp för våra förhållanden mycket stora — men oafsedt att dylika beräkningar ofta slå fel, bör erinras derom, att äfven förslagets varmaste förfäktare inom utskottet medgifvit, det den nu ifrågasatta lagen endast är en begynnelse af hvad som komma skall, i det en god del personer, hvilka nu blifvit uteslutna, framdeles böra finnas pligtiga och berättigade att ingå i den obligatoriska försäkringen, och att ingen hänsyn tagits till befolkningens sannolika tillväxt eller till den under senaste decennier tilltagande medellifslängden i landet, hvilka förhållanden synbarligen komma att ställa mycket ökade kraf på staten, samt att helt säkert räntefoten blifvit beräknad för hög.

Då jag dessutom anser, det försigtigheten bör bjuda oss att icke blifva de första att följa Tysklands exempel i denna fråga, innan ännu någon annan stat gjort detsamma, och systemet i sitt hemland ännu blifvit allt för litet pröfvadt för att man skulle kunna bilda sig några vissa åsikter om dess verkningar, vågar jag tro, det den obligatoriska försäkringens an-

tagande hos oss ännu någon tid bör få anstå, och att statsmagterna handlade vida betänksammare, derest sådana berättigade kraf från arbetarnes sida först tillgodosåges, som omedelbart kunde blifva dem till gagn, såsom af staten understödd olycksfallsförsäkring, höjda bidrag till sjukkassor, beredande af lättnader för arbetare att kunna förvärfva egen jord och egna hem, samt inrättande af en med statsmedel understödd, frivillig försäkringsanstalt.

Men förutom nu anförda skäl emot utskottets och Kongl. Maj:ts förslag vågar jag framlägga ännu ett, nemligen stadgandet om att, derest tillgång till böter för uraktlåtenhet att fullgöra de ganska krångliga åligganden, lagförslaget vill pålägga landets arbetsgifvare, saknas, dessa skola förvandlas enligt allmän strafflag. Jag anser nemligen att en lag, hvilken som denna skulle komma att ålägga tusentals små arbetsgifvare, hvilkas ekonomiska ställning nära nog i de allra flesta fall kan befaras vara vida sämre än deras arbetares, betungande och för dem, hvilka sent och bittida måste arbeta för egen och de sinas försörjning, mycket lätt bortglömda pligter, ej bör stadga detta straff, hvilket helt säkert allt för ofta skulle komma att tillämpas.

På grund af hvad här ofvan blifvit anfördt, får jag hemställa:

att Riksdagen ville afslå såväl Kongl. Maj:ts nådiga proposition som utskottets hemställan i fråga om obligatorisk arbetareförsäkring;

att Riksdagen ville antaga det af herr *O. V. Redelius* i hans, utskottets betänkande bifogade reservation afgifna förslaget till upprättande af en med statsmedel understödd frivillig försäkringsanstalt.»

af herr *Redelius*, hvilken anfördt: »För att kunna bedöma, huruvida det är möjligt att bereda pension eller lifränta åt rikets arbetande befolkning vid 50, 60 eller 65 års ålder, erfordras kännedom om antalet af dem, som upplefva nämnda ålder. Härom finnes till den föreliggande kongl. propositionen en beräkning, som uppgifves vara uppgjord enligt statistiska centralbyråns dödlighetstabell för 1871—1880 för hela riket och för båda könen gemensamt. Under antagande, att årligen samma antal barn föddes, och detta antal vore 100,000, skulle antalet qvarlevande öfver 60 år utgöra 721,389 och antalet qvarlevande öfver 65 år utgöra 498,687, samt antalet invalider enligt på anförda ställe (sid. 9—12 i bil. 3 till kongl. propositionen) åberopade tyska invaliditetssannolikhetstalen utgöra 139,639 i ålders-

klasserna 50—64. Men då antalet i riket födda barn under åren 1876—1895 voro i medeltal 135,160 årligen, så torde det förutnämnda talet 100,000 utbytas mot 135,000. Med i öfrigt samma förutsättningar, som ofvan nämndes, skulle då antalet kvarlevande öfver 60 år beräknas till 973,875 och antalet öfver 65 till 673,209 och antalet invalider till 188,495 (188,512). Detta är resultatet enligt det kongl. förslaget (se ock bil. 1 till denna reservation). Något annorlunda blifva siffrorna, om beräkningarna i detta fall göras enligt statistiska byråns dödlighetstabell för åren 1881—1890 enligt »Sveriges officiella statistik i sammandrag 1896». Antalet kvarlevande öfver 60 år uppgår då till resp. 832,623 och 1,124,041 och antalet kvarlevande öfver 65 år resp. 587,519 och 793,150 (se bil. 2). De relativt lägsta talen 673,209 och 188,495 läggas här till grund för följande beräkningar. Om nu dessa 861,704 skulle, såsom några synas vilja, utan afseende på insatsernas antal, erhålla »fulla pensioner», hvarmed måhända förstås de, som »i de vanliga fallen d. v. s. vid 65 års ålder blifva något mer än resp. 200, 150 och 100 kronor», så erfordrades till de lägre pensionerna à 100 kronor en summa till utdelning af 86,170,400 kronor och till de högre pensionerna à 200 kronor en summa af 172,340,800 kronor (se bil. 3). Om halfva antalet pensionärer finge den lägre och halfva antalet den högre pensionen, blefve slutsumman $43,085,200 + 86,170,400 = 129,255,600$ kronor, hvartill ytterligare skulle läggas pensionsbeloppen enligt den frivilliga försäkringen. Då till sådan utdelning behöfdes en fond om mer än tre milliarder, torde det vara uppenbart för alla, att *allmän pensionering är omöjlig*, vare sig insättningar dertill göras i barndomen eller vid äldre år och till hvilka belopp som helst.

Då icke alla kunna erhålla pension, måste bestännas, om *uteslutning* skall ske på grund af *ekonomisk* ställning eller på grund af *social* ställning. I detta hänseende har blifvit yrkadt, att de rika böra uteslutas och alla de, som åtnjuta pension af staten. Bifalles detta, måste ändock en gräns bestämmas. Kongl. Maj:t har föreslagit en gräns vid 1,800 kronors inkomst, så att de, hvilka hafva högre inkomster, icke skola medtagas i försäkringen. Utskottet har flyttat ned gränsen till 1,500 kronor, och andra vilja nedflytta den ännu mer. På försök kan man väl gå ned ett par hundra kronor till och sätta 1,300 kronors inkomst såsom gräns, och stannar man der ett ögonblick och beräknar följderna, visar sig, att den gränsen icke stort betyder i det stora hela, emedan antalet af dem, som skatta för nämnda belopp eller för högre inkomster, är så ringa, att genom dessas frånräknande ålderspensionärernas antal ej skulle minska med fler än högst 12,000, enär, enligt förutnämnda statistik, i städerna funnos endast 36,801 personer med hvardera tio (10) bevillningskronor eller mer,

och å landsbygden blott 36,653 personer, som påförts ett fyrktal af 100 och deröfver. Vill man då, för att göra saken möjligare, frånräkna *alla*, som hafva beskattningsbar inkomst, och *alla* fastighetsegare ända ned till egare af fastighet till endast 100 kronors taxeringsvärde, och icke fästa afseende på rätten till pension på grund af egna insättningar, så lär man ej skäligen kunna gå längre; ty då finge man qvar endast dem, som stå *under* det s. k. kommunala strecket. Antalet af dem, som stå *öfver* strecket, d. v. s. de, som påförts fyrktal, utgjorde enligt meranämnda statistik 688,836 personer. Fördelade proportionsvis lika på *alla* åldersklasser från 20 år och deröfver, kommer på klasserna öfver 65 år ej fullt 100,000. Om desse, med hänsyn till dels folkökningen, dels att många äro gifta, räknas dubbelt, skulle ändå återstå 473,209 ålderspensionärer och 160,000 invalider, inalles mer än 630,000 »*behöfvande*». För att desse skulle kunna erhålla endast den lägre pensionen om ett hundra kronor hvar, erfordrades utöfver årsbidragen, om än dessa ökades till 10 eller 12 millioner kronor årligen, en fond af mer än en och en half milliard (1,500,000,000) kronor; och ändå hade ingen frivillig försäkring tagits med i beräkningen. Om på allvar ifrågasattes att gå till väga på anförda sätt, må ej förbises, att ingen vid 20 eller 30 års ålder vet, *om* han någonsin kommer i behof af pension, ej heller bör det förgätas, att den rike kan blifva fattig och den fattige rik.

På grund af det anförda och då man svårligen kan framtvinga erforderliga försäkringsafgifter af de i ekonomiskt hänseende sämst lottade, har man icke mäktat vidhålla den tanken att åt de mest behöfvande bereda pension eller lifränta på grund af deras egna insättningar. Man har sett sig föranlåten att ställa frågan på en annan basis och försökt lösa den, åtminstone nominelt och partielt, genom att utvälja vissa kategorier i sådan ställning, att man trott sig kunna för deras räkning af andra framtvinga de erforderliga bidragen genom lagens hot om böter och fängelse. På detta sätt har beräknats, att inemot en tredjedel af åldersklasserna 18—50 år skulle nås af försäkringen; hvadan omkring en tredjedel af *alla*, som uppnå pensionsåldern, också skulle få någon pension, då afseende ej göres på större eller mindre behof deraf. Resultatet skulle då blifva ungefär följande:

En tredjedel af 188,495 invalider är 62,832 till större delen män, emedan de mer än kvinnor äro utsatta för olycksfall. Här beräknas män och kvinnor vara lika många; alltså

31,416 män	med en medelpension af 161,73	gör tillhopa	5,080,909 kr.
31,416 kvinnor	» » » » 80,865	» » »	2,540,454 »
En tredjedel af 673,209	är 224,403,		
	således 112,201 män	å 200 gör tillhopa	22,440,200 »
och	112,202 kvinnor	å 100 » »	11,220,200 »
		<hr/>	<hr/>
		Summa	41,281,763 kr.

Med dylika (»vauliga»?) pensioner erfordrades sålunda för sådan partiel försäkring utöfver årsbidragen, om dessa uppskattas till 7,000,000 kronor, räntor till ett belopp af 34,281,763 kronor, hvartill kräfdes en fond af mer än milliard kronor, och ändå är icke medräknadt, hvad som behöfves för den frivilliga försäkringen. I det statsrådsprotokoll, som är bilagdt den kongl. propositionen, beräknas årsbidragen till 6,902,000 kronor, och fondbildningen till 365 millioner »eller något mer» (sid. 20—21). Årligen skulle således blifva disponibla omkring 19 (högst 20) millioner. Detta belopp räcker till att gifva 200 hvar åt 100,000 (stads- eller fabriksarbetare?), ty det gör tillhopa 20,000,000. Men då blefve ingenting öfver åt alla de andra. Om flere finge pension, måste följaktligen pensionerna blifva mindre. Särskildt har blifvit anmärkt, att jordbrukare, hemmansegare, arrendatorer och torpare m. fl. icke kunna erhålla någon pension, fastän de skulle aftvingas försäkringsafgifter. Till föga tröst för dem har man påstått, att arbetarne på landet, i synnerhet till nyssnämnda grupper hörande, skulle vara i mindre behof af hjälp än stadsarbetarne. Här bör dock framhållas och betonas, att lagförslaget icke utlofvar pensioner till vissa bestämda belopp, men gör deras storlek helt och hållet beroende på insättningarnas belopp och de tider dessa erläggas och den tid, då pensionerna utfalla. De skulle derfor komma att utgå till tusentals olika belopp. Maximi- och minimipensionernas storlek ses i bil. 4 och 5.

Af dessa bilagor, särskildt n:o 5, kan inhemtas, att de lägsta pensionsbeloppen, då afgift blifvit erlagd under blott en del af ett år eller för allra sista året endast, uppgå till några öre, men de högsta pensionerna, under förutsättning att försäkringsafgifterna blifvit erlagda utan något afbrott från fyllda 18 år till fyllda 50 år, och pensionerna få uppbåras först efter fyllda 65 år, uppgå till 203 kr. Men ehuru teoretiskt rigtiga torde väl dylika pensioner kunna betraktas såsom endast ytterligheter eller såsom idealpensioner, hvilka sannolikt aldrig komma att utgå. Det sannolikaste blir väl det, att 50—100 kronors-pensionerna blifva de vanliga, fastän i en mängd fall derunder. Tvifvelaktigt synes mig, att så stora belopp skola i medeltal kunna åstadkommas enligt det nu föreliggande lagförslaget. Ty alldeles förbises bör ej, enligt min åsigt, det förhållande,

som jag i bil. 2 jemförd med bil. 1 påpekat, att antalet kvarlevande öfver 65 års ålder ökas i anmärkningsvärd grad. Enligt beräkningar för perioden 1871—1880 uppgå dessa till 498,687 och för perioden 1881—1890 till 587,519 efter en nativitet af 100,000 årligen. Efter en nativitet af 135,000 blir antalet resp. 673,209 i förra och 793,150 i senare fallet. Tydligt är, att det inverkar i hög grad på pensioneringen, om de lägre eller de högre siffrorna följas. Kongl. Maj:t och utskottet har med minst lika goda skäl kunnat följa de högre siffrorna som de lägre, enär de högre siffrorna äro de af statistiska centralbyrån senast framlagda; och intet tvifvel lärer förefinnas, att byrån är lika pålitlig i sina senaste uppgifter som i de föregående. Obestriddigt är, att, om antalet kvarlevande efter fyllda 65 år ökas, innebär denna omständighet en fara för försäkringen, enär pensionsbeloppen måste sänkas eller afgifterna höjas eller också pensionsåldern inträda senare, t. ex. vid 70 år eller ännu senare. Denna för försäkringen farliga omständighet hade, enligt mitt förmenande, bort mera uppmärksammas och icke lemnats utan afseende. I detta sammanhang torde det äfven vara af intresse att uppmärksamma några siffror ur den s. k. yrkesberäkningen sid. 22—23 i bil. till kongl. proposition. Der beräknas antalet af hemmansegares m. fl. hemmavarande barn och mågar, tjenstehjon, arbetare med och utan angifvet yrke, torpare, förmän, bokhållare, biträden, jernvägstjenstemän och betjente samt sjömän, upptagne i 11 grupper i åldern 15—70 år och deröfver till 993,289, hvaraf öfver 65 år endast 34,916. Enligt den officiella statistiken 1896 funnos i riket inom nämnda åldrar resp. 2,898,185 och 397,944. Denna stora olikhet förefaller mig egendomlig, emedan den icke lärer kunna förklaras på så sätt, att arbetsgifvare och kapitalister kunna antagas vara flere än arbetstagarne, emedan antalet af dem, som skatta för 1,300 kronors inkomst eller mer, i hela riket beräknats till blott några och sjuttio tusen. Skulle åter det stora öfvervägande antalet vara lösa arbetare eller arbetare i icke försäkringsbar anställning, så synes mig deraf oemotsägligen framgå, att detta lagförslag är i högsta grad otillfredsställande för de mest behöfvande i samhället, det är de i ekonomiskt hänseende sämst lottade.

Om tvångsförsäkringsavgifterna kan sägas, att de, antingen arbetsgifvaren eller arbetstagaren anses betala dem, i alla fall äro en skatt på arbetet och på produktionen, en skatt, som faller mycket ojemnt, då hänsyn icke tages till skatteförmågan. Den mindre bemedlade kunde komma att få betala mer än den rike både relativt och absolut. Detta skulle inträffa i de fall, då å ena sidan den rike lefver af sina goda inkomster utan att vara direkt arbetsgifvare, men å andra sidan näringsidkaren behöfver flera biträden för att kunna förvärfva nödtorftigt uppehälle, t. ex. vid jordbruk,

handverk och flera industriella verksamhetsgrenar. Än mer: då skatten skulle framtvingas med hot om böter och fängelse, komme gäldstugusystemet åter till användning. Genom dessa tvångsavgifter skulle de arbetandes besparingar hopsamlas och undandragas de betalandes egen disposition, äfven vid största behof, och förvandlas till fastläst kapital, hvaraf de ursprunglige egarne i de flesta fall aldrig finge något tillbaka, ej heller deras rättssinnehafvare. Härtill kommer dessutom svårigheten att framtvinga avgifterna af dem, hvilka sakna beskattningsbar inkomst enligt gällande bevillningsstadga, eller af dem som sakna utmättningsbar egendom. Lagförslaget saknar bestämmelse om, huru det i sådana fall skulle gå med avgifternas erläggande, då dessa icke kunna uttagas, antingen staten då skall erlägga dem eller de skola förfalla. Skulle det blifva händelsen, att avgifterna i antydda fall skola anses förfallna och aldrig uttagas, så blefve följden den, att försäkringen i sådant fall förfelat sitt ändanål och fängelsestraffet för den försumlige och den, som saknat tillgång till böternas och rättegångskostnadernas erläggande, har äfvenledes blifvit betydelselöst för pensioneringen. Slutligen bör äfven framhållas, att den ifrågasatta tvångslagen skulle, enligt mitt förmenande, förorsaka stor oro, mycket missnöje och ökade svårigheter, förvecklingar och betydande skada för alla 'stilla i landena'.

Den förespeglade förmånen af minskad fattigtunga till följd af tvångsförsäkringen är icke mycket värd. Den allmänna fattigvården finge alltid kvar de värnlösa barnen, hvilka utgöra mer än tredjedelen af alla fattighjon, alla värnlösa mödrar, gifta och ogifta, döfstumma, blinda, idioter, sinnessjuke, vanføre och andra invalider under 65 år och äfven åldringar öfver 65 år från de lösa arbetarnes, sjelfförsörjarnes, torparnes och jordbrukarnes grupper. *Fattigvårdstungan* komme sannolikt icke att minskas, åtminstone icke i betydande grad. Men skulle någon lättnad i denna börda uppstå i följd af försäkringen, så komme den företrädesvis de rike till godo, då desse hafva stort fyrktal, men de mindre bemedlade, som kanske erlagt de mesta avgifterna till försäkringen, finge ganska ringa eller alls ingen lättnad, emedan arbetsgifvare finnas i icke ringa antal, hvilka icke ega beskattningsbar inkomst och därför icke blifvit påförda något fyrktal, till följd hvaraf de ingenting betala till den legala fattigvården och därför icke kunna erhålla något afdrag på sin skatt. De betalande i allmänhet finge ingen afsevärd lättnad i detta hänseende. Och de, hvilka försäkringen afser att skydda 'mot faran att på äldre dagar nödgas anlita den för så många förhatliga fattigvården', skola icke få det afsedda gagnet af försäkringen; ty dertill blifva pensionsbeloppen allt för otillräckliga,

i synnerhet om något stort antal få pension. Men bestämmas i vissa fall pensionerna så stora, att de kunna afvärja nyssnämnda »fara», blifva de alltför få, som kunna erhålla denna förmån. De allra flesta behöfvande komma i alla fall att söka hjälp hos den allmänna fattigvården, och detta så mycket vissare, som det är visst, att de mest behöfvande icke komma med i försäkringen.

Äfven med hänsyn till statskassan kan anmärkning göras emot förslaget, dock ingalunda deremot, att den skall anlitas för detta ändamål, men deremot, att den skulle anlitas så starkt till förmån för den kommande generationen, att det kunde blifva svårt att på något kraftigare sätt bispringa den nu lefvande generationen, t. ex. genom olycksfallsförsäkring, sjukkassor, egna hem m. m., hvartill kan läggas sträfvandet att bereda tillfälle för de mindre bemedlade att förvärfva egna jordbruk, hvartill möjligen ouppodlade sträckor å statens domäner skulle kunna få användning, om på statens bekostnad vattendränkta marker torrläggas och upplåtas åt enskilde på sådana vilkor, att mången derigenom kunde erhålla sin bergning med hem under eget tak.

Till sist vill jag anmärka ännu en sak, som synes mig påkalla särskild uppmärksamhet, nemligen fondbildningen; ty vanskligheter kunna uppstå i afseende på placeringen och fruktbargörandet af så stora fonder, som erfordras för försäkringen. Denna fondbildning blir, enligt min mening, större än utskottet anser troligt. Men herr professor Lindstedt yttrar i sin skrift, bil. sid. 19, 20: »I verkligheten torde dock dessa summor komma att utfalla något annorlunda, dels i följd af folkmängdens ökning, dels äfven på grund deraf, att de försäkrades fördelning i pensionsklasser icke hvilat på fullt säkra antaganden», samt »att fonden i verkligheten blifver något större». Detta tror jag också. Enligt mitt förmenande erfordras till de obligatoriska och *frivilliga* försäkringarna tillhoppa en fond om minst en milliard kronor. Frågan om dennas placering kan icke anses löst dermed, att Konungen får bestämma om organisationen af den styrelse, som skall förvalta medlen, ej heller derigenom, att en lag skall stiftas angående denna förvaltning; ty först och främst föreligger intet lagförslag derom, dels må erinras derom, att ingen styrelse eger magt att placera och fruktbargöra kapital utöfver vissa gränser, öfver hvilka gränser de icke råda. Det synes mig icke tillrådligt att antaga såsom säkert, att ifrågavarande fond skulle, såsom några tyckas tro, med fördel kunna placeras i riksgäldskontoret och i allmänna hypoteksbanken och användas till betalning af rikets skuld. Ty huruvida detta låter sig göra eller ej, det beror icke, såvidt jag förstår, på tillgången af svenska papper (sedlar, obligationer, aktier m. fl.) men på tillgängligt *guld* eller varor. Förmår

riket producera så mycket, att, sedan de egna behofven blifvit fyllda, för export återstår tillräckligt att dermed betäcka importen och derutöfver tillräckligt att ränta och amortera all rikets skuld till utlandet, då är sådan placering möjlig. Men om än de inhemska näringarna uppnådde en sådan blomstring, att detta läte sig göra i *goda* år, så lærer dock icke kunna undgås, att resultatet blir det motsatta, om missväxt inträffar och handelskriser uppstå. Då härtill lägges, att ingen utredning härom föreligger, skulle det, enligt min åsigt, vara allt för mycket vågadt att antaga en lag på så lösa grunder.

På grund af allt det anförda har jag icke kunnat vara med om den ifrågasatta tvångsförsäkringen.

Enligt min åsigt hade utskottet bort hemställa,

1:o) att Riksdagen icke måtte bifalla Kongl. Maj:ts föreliggande proposition, såvidt den afser obligatorisk försäkring.

Beträffande åter den *frivilliga* försäkringen ställer sig saken annorlunda. Visserligen kunna anmärkningar riktas äfven mot denna. Men otvifvelaktigt är, att den är fri från de svåraste anmärkningar, som kunna göras mot *tvångsförsäkringen*. Den frivilliga försäkringen har derjemte den obestridliga förtjensten att tillerkänna alla lika god rätt, uppmuntrar till sparsamhet och är ett medel till sjelfhjelp. Denna försäkringsform är lättare att administrera och är mera utförbar, om den skiljes ifrån än om den sammanbindes med den obligatoriska. Är det dertill sant, att »lifränteförsäkringen skulle få sin största betydelse för yrkesarbetarne och tjenarne», och om än i mindre grad (sid. 17) än för desse, vara af stor betydelse för »jordtorpare, mindre jordbrukare och handtverkare o. d.», så synes skäl förefinnas att antaga en dylik försäkring, till en början på försök, som enligt lagens egna bestämmelser kan rättas om 5 eller 10 år, om så visar sig erforderligt. Derfor vill jag icke motsätta mig förslaget i denna del. Jag har därför ansett, att utskottet bort hemställa,

2:o) att Riksdagen i så måtto bifaller den kongl. propositionen, att Riksdagen för sin del antager följande

Förslag

till

Lag

angående försäkring för beredande af lifränta.

1 kap.

Lifränteförsäkring (Försäkringsrätt).

1 §.

En hvar svensk man eller qvinna emellan aderton och femtio års ålder eger genom erläggande af lifränteafigifter warda försäkrad till erhållande af lifränta enligt denna lag.

2 §.

Ej må för någon under ett kalenderår erläggas lifränteafigifter till högre sammanlagdt belopp än tolf kronor, ej heller för hvarje gång mindre än en krona eller, der högre belopp erlägges, annorlunda än med helt antal kronor.

3 §.

Vid erläggande af första lifränteafigift utlemnas för den försäkrade en lifräntebok enligt faststaldt formulär.

Dylika lifränteböcker skola tillhandahållas allmänheten å postsparbankskontor och å de öfriga ställen, som dertill kunna utses, till pris, som af Konungen bestämmes.

4 §.

Lifränteboken skall förses med anteckning om försäkringstagarens fullständiga namn, födelseår och dag samt födelse- och boningsort.

5 §.

Erläggande af lifränteafigift skall ega rum å postsparbankskontor eller annat ställe, som dertill kan utses, dervid anteckning om erläggandet, på sätt särskildt bestämmes, göres i försäkringstagarens lifräntebok.

6 §.

Har lifräntebok förkommit, eller blifvit för sitt ändamål obrukbar, skall ny lifräntebok anskaffas och deri, på ansökan å något af de i 5 § omförmälda ställen, så fort ske kan, införas bevis om de lifränteaftgifter, som finnas hafva blifvit för den försäkrade erlagda.

7 §.

De lifränteböcker, i hvilka bevis om erlagda afgifter införts, skola en gång om året, å något af de i 5 § omförmälda ställen, till granskning inlemnas vid äfventyr att eljest, der skiljaktighet emellan lifränteboken och lifräntestyrelsens räkenskaper yppar sig, dessa räkenskaper skola hafva vitsord i fråga om de afgifter, som icke underkastats granskning.

8 §.

Rätt till lifränta enligt denna lag inträder vid fyllda sextiofem år eller dessförinnan vid varaktig oförmåga till arbete, dock ej förr än efter fyllda femtio år.

Varaktig oförmåga till arbete skall anses vara för handen hos den, som befinnes till följd af kropps- eller sinnessjukdom, vanförhet eller lyte vara ur stånd att genom arbete vidare sig försörja.

9 §.

Lifräntans belopp skall för hvarje erlagd lifränteaftgift utgöra två procent af afgiftens belopp för hvarje helt år, som förflutit från den dag, afgiften erlades, till den dag, från hvilken lifräntan utgår.

10 §.

Lifränta utgår till försäkrad från den dag, rätt till lifränta enligt 8 § inträddt, hvilket, då annat förhållande ej visas, anses hafva skett den dag, lifränta sökes.

Lifränta upphör med utgången af den månad, under hvilken lifräntetagaren aflidit.

11 §.

Flyttar någon, som är berättigad till lifränta enligt denna lag, ur riket, eger han ej rätt uppbära lifränta för tid, under hvilken han är å utrikes ort bosatt.

12 §.

1 mom. Ansökning om lifränta skall göras skriftligen å något af de i 5 § omnämnda ställen uti till lifräntestyrelsen stald inlaga, och skola vid sådan ansökan fogas följande handlingar:

- 1) prestbevis angående sökandens ålder,
- 2) läkareintyg angående sökandens helsotillstånd; skolande sådant intyg tillika innehålla uppgift, huruvida sökanden enligt läkarens uppfattning må anses vara till varaktigt arbete oförmögen, på sätt i 8 § sägs; och
- 3) de handlingar, som i öfrigt erfordras till utredande af sökandens rätt till lifränta.

Har sökanden fyllt sextiofem år, är sådant intyg, som i 2) omnämles, ej erforderligt.

2 mom. Beviljas lifränta, utfärdas derå lifräntebref af lifräntestyrelsen.

13 §.

Utbetalning af lifränta verkställas å postsparbankskontoret i den ort, der lifräntetagaren vistades, då ansökning derom gjordes, derest icke i ansökningen uppgifvits annat kontor. I lifräntebrevet skall lemnas uppgift å det postsparbankskontor, der utbetalning af lifräntan kommer att ske. Afflyttar lifräntetagaren till annan ort eller önskar han af annan anledning lifräntans utbetalande å annat än förut uppgifvet postsparbankskontor, må, på ansökning hos styrelsen, anvisning meddelas om utbetalningens verkställande å annat kontor.

Lifränta må lyftas kvartalsvis i mars, juni, september och december månader.

14 §.

Rätt till lifränta enligt denna lag kan ej öfverlätas och må förty ej för gäld i mät tagas.

2 kap.

Förvaltning och statsbidrag.

15 §.

Ärenden rörande den försäkring, hvarom i denna lag stadgas, skola handläggas af en för hela riket gemensam lifräntestyrelse.

Styrelsens organisation och sättet för dess verksamhet bestämmes af Konungen.

I styrelsens beslut må ändring sökas hos Konungen senast före klockan tolf å trettionde dagen från delfäendet, dagen, då detta skedde, likväl oräknad.

16 §.

För att öfvervaka, det stadgandena i denna lag efterlevas, eger lifröntestyrelsen att, der sådant anses erforderligt, för visst län eller mindre distrikt deraf utse ombud, som har att på anfordran af styrelsen meddela utlåtande i frågor angående beviljande af lifränta samt i öfrigt i utöfning af sin befattning ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som kunna varda ombudet meddelade.

17 §.

Lifränteafgifterna skola ingå till en fond, som förvaltas enligt särskild, af Konung och Riksdag gemensamt stiftad, lag.

Till nämnda fond skall för hvarje år af statsmedel ingå ett belopp, som motsvarar halfva beloppet af de under året erlagda lifränteafgifterna.

18 §.

1 mom. Inom fem år efter det denna lag trädt i kraft och sedermera minst en gång hvart tionde år skall, efter Konungens bestämmande, anställas undersökning, huruvida lifränteafgifterna äro i förening med stadgadt bidrag af statsmedel tillräckliga till bestridande af lifräntor åt dem, som derefter inträda i försäkringen. Framgår af denna undersökning behof af förändring i gällande bestämmelser rörande försäkringsvilkoren, må dock sådan förändring ej afse redan då beviljade lifräntor, och för dem, hvilka, då förändring vidtages, äro försäkrade, blott afse de lifränteafgifter, som derefter ^{er}erläggas, eller ^{de} lifräntebelopp, som svara mot sistnämnda afgifter, samt ega rum endast efter af Konung och Riksdag derom fattadt beslut.

2 mom. I sammanhang med sådan undersökning, som i 1 mom. är nämnd, skall tillika verkställas utredning, huruvida fonden är så stor, att den minst motsvarar kapitalvärdet af alla de utbetalningar, som med dess medel skola bestridas.

Visar sig dervid brist, skall denna ersättas af statsmedel.

19 §.

Kostnaden för lifrönteförsäkringsväsendets förvaltning bestrides af staten.

20 §.

De närmare föreskrifter, som finnas erforderliga för denna lags tillämpning, meddelas af Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1900.

samt af herr *Benedicks* hvilken anförde:

»Som jag icke kunnat instämma i det hufvudsakliga tillstyrkande af Kongl. Maj:ts till utskottet hänskjutna proposition, hvarom utskottets flertal förenat sig, får jag till stöd för min afvikande mening i korthet anföra följande.

Oförnekligt torde vara, att den utveckling till det bättre, som nutiden på de flesta områden medfört, i synnerligt hög grad kommit de kroppsarbetande klasserna till godo, i det att desamma både absolut, i förhållande till deras ställning under gångna tider, och relativt, i jämförelse med andra klasser, gått framåt i välmåga. De härtill förnämligast bidragande orsakerna äro nykterhetens och sparsamhetens tillväxt, den stigande upplysningen samt den rika tillgång på arbete, som under senare tider förefunnits.

Emellertid låter det sig icke bestrida, att äfven under nuvarande gynsamma förhållanden de klasser, hvilka för sitt förvärf uteslutande äro hänvisade till kroppsligt arbete, mer än andra äro i sin ekonomiska ställning hotade af faror, för hvilka det vore önskvärdt att bereda dem skydd. Dessa faror äro förnämligast sjukdom, olycksfall, invaliditet och ålderdom samt, hvad de efterlevande beträffar, familjeförsörjarens död.

Kongl. Maj:ts förslag afser att mot ålderdom och delvis mot invaliditet betrygga kroppsarbetarnes ekonomiska välfärd. Mot öfriga ofvan anförda vådor erbjuder förslaget intet skydd; dock ställer Kongl. Maj:t i utsigt, att, om förslaget vinner Riksdagens bifall, detsamma snart skall efterföljas af ett förslag till lag om olycksfallsförsäkring. Emellertid torde det med skäl kunna sägas, att, om en ordentlig och förtänksam arbetare ej drabbas af sjukdom, olycksfall eller förtidig död, han i allmänhet bör hädanefter såsom hittills kunna betrygga sin ålderdom och sin familjs existens. Försäkringar mot sjukdom, olycksfall och död — i förhållande till hvilkas ekonomiska följder arbetaren och hans familj stå värnlösa — äro följaktligen de för dem viktigaste och förtjena i *främsta* rummet beaktande från statens sida.

Den del af Kongl. Maj:ts förslag, som afser obligatorisk försäkring, kan jag under inga förhållanden tillstyrka.

Det kongl. förslaget bygges på *tvång*. En sådan princip måste i och för sig göra detsamma synnerligen impopulärt. Erkännas måste, att det förefaller föga tilltalande att under större delen af lifvet tvingas till umbäranden, för att vid 65 års ålder under en kortare tid — enligt hvad statistiken utvisar i medeltal 12½ år — komma i åtnjutande af en redan efter nuvarande förhållanden mager pension.

Rörande tvångsförsäkringens verkningar i öfrigt tillåter jag mig att hänvisa till Tyskland, det enda land, der en motsvarande lagstiftning är fullständigt genomförd. Vid upprepade besök i detta land har jag gjort det till särskild uppgift för mig att undersöka verkningarne af denna lagstiftning och funnit stort missnöje bland alla samhällsklasser. Alla de många arbetsgifvare, som jag samtalat med, äro missnöjda såväl med de direkta kostnaderna, hvilka utgöra ett orättvist öfverflyttande af arbetarnes egna bördor på andra klasser samt dessutom, enär de bestämmas efter antalet använda arbetare och icke efter den ekonomiska bärigheten, drabba arbetsgifvarne med synnerlig ojemnhet, som särskildt dermed, att genom den skatt, hvilken genom lagen lägges på produktionen, deras ställning i konkurrensen med utlandet försämras. Likaledes beklaga de, att insättningar i sparbanker aftagit, och att arbetarne använda de penningar, de fått öfver, männen till öl och kvinnorna till grannare kläder. Och arbetarne, hvilka i främsta rummet skulle tänkas njuta af lagens förmåner, äro icke mer tillfredsställda. De klaga dels deröfver, att de beröfvas möjligheten att använda sina besparingar för närvarande behof, hvilka ofta äro mera trängande än behofvet att försäkras mot farorna i en framtid, som de kanhända aldrig uppnå, dels öfver att hafva frångått möjligheten att lemna sina besparingar åt sina efterkommande, dels ock, att de pensioner, staten lemna, äro i förhållande till insatserna allt för obetydliga, så att besparingarna kunnat på annat sätt göras mera fruktbärande för framtiden. Beaktas bör, hurusom äfven små besparingar, samlade under ett längre antal år, till sist bilda afsevärda belopp. Antager man, att en person under åldern 18—65 år för hvarje år sparade 10 kronor 40 öre, sålunda den afgift, det kongl. förslaget ålägger arbetaren, samt att dessa besparingar kapitaliserades med ränta på ränta efter 5 resp. 6 procent, hvilken vinst i allmänhet torde kunna med säkerhet beräknas i handel och vandel, då det ej gäller banksättningar, skulle han vid slutet af denna tid ega ett kapital af omkring 1,900 resp. 2,600 kronor. Det torde kunna ifrågasättas, huruvida icke en arbetares ålderdom är genom innehafvandet af ett sådant kapital mera betryggad än genom en försäkring enligt förslaget.

En anmärkning mot den tyska lagen, hvilken jag funnit hos alla klasser, är den om obehaget och det oberättigade i det statsförmynderskap, som tvångsförsäkringen innebär.

Den allmänna klagan öfver pensionernas otillräcklighet blir så mycket mer anmärkningsvärd, om man sammanställer densamma med de kostnader, som åstadkommandet af dessa pensioner medför. Tyska rikets

arbetareförsäkringsanstalt hade under år 1895, då folkmängden var cirka 51 millioner, i inkomster:

för sjukförsäkringen	156,746,000	mark (1 mark = 89 öre)
» olycksfalls »	88,936,700	»
» invaliditets »	132,140,000	»
	<u>Summa</u>	377,822,700 mark;

i utgifter:

för sjukförsäkringen	148,437,000	mark
» olycksfalls »	68,424,000	»
» invaliditets »	132,140,000	»
	<u>Summa</u>	349,001,000 mark;

deribland för förvaltningen:

för sjukförsäkringen	6,987,000	mark
» olycksfalls »	10,372,000	»
» invaliditets »	5,990,000	»
	<u>Summa</u>	23,349,000 mark.

Anmärkas bör, att kostnaderna för hela försäkringen på ett år stigit från näst föregående år med cirka 24 millioner mark, under det att skadeersättningarna m. m. vid olycksfallsförsäkringen stigit från 9,681,447 mark år 1888 till

14,464,303	mark	år 1889,
20,315,320	»	» 1890,
26,426,377	»	» 1891,
32,340,178	»	» 1892,
38,163,770	»	» 1893,
44,281,736	»	» 1894,
50,125,782	»	» 1895, samt
57,347,673	»	» 1896,

eller i medeltal med cirka 6 millioner mark årligen.

Detta Tysklands exempel verkar så mycket mer afskräckande, om man behjertar den sanningen, att har man en gång slagit in på den väg, det kongl. förslaget angifver, torde det blifva omöjligt att gå tillbaka, afven om man snart nog komme till insigt om, att vägen icke är den rätta.

Försäkringsinstitutionens byggande på en stor fondbildning ingifver lifliga farhågor i bland annat följande afseenden:

i första rummet, att räntans fall till sist komme att omöjliggöra försäkringens tillvaro efter denna princip. Redan nu ställes ju i utsigt, att svenska statens obligationer om två år skola konverteras till 3 %; i England finnas redan $2\frac{1}{2}$ procents statsobligationer, och lär statsskulden i dess helhet komma att om fyra år konverteras till samma räntefot. Med den storartade och raska kapitalbildning, som pågår i Sverige, torde utsigt finnas, att räntan ytterligare kommer att falla. Vidare, att genom storleken af statens bidrag, hvilket, då vid beräkningarna för förslaget ingen hänsyn tagits till folkökningen och medellifslängdens ständigt fortgående tillväxt, med säkerhet komme att högst betydligt öfverstiga det beräknade beloppet, statsfinanserna till sist skulle förderfvas och staten sättas ur stånd att fylla äfven andra berättigade kraf, till hvilka jag vill räkna större bidrag till sjukkassor samt bidrag till en rättvis, ömsesidig olycksfallsförsäkring och till åstadkommande af egna hem för arbetarne; slutligen, att penningvärdets fall skulle hafva till följd, att de blifvande pensionernas framtida värde icke skulle i någon mån uppväga de kostnader och försakelser, den nuvarande generationen finge underkasta sig för fondens bildande.

Den fördel, som skulle beredas genom fattigvårdsbördans framtida minskning, blefve sannolikt aldrig synnerligen afsevärd, då flere af de klasser, hvilka mest tynga ned kommunernas fattigvårdsbudget, lemnas alldeles oberörda af förslaget. Jag vill exempelvis erinra om klasserna idioter, sjuka och vanföra personer samt oförsörjda barn. Dessutom skulle ingen minskning förekomma förr än i den ganska aflägsna framtid, då utdelningen af pensioner skulle börja.

Mot en frivillig lifränteförsäkring med särskild hänsyn till de kroppsarbetande klasserna har jag principiellt intet att erinra, men anser mig icke kunna tillstyrka bifall till det kongl. förslaget i denna del, innan dels utredning vunnits rörande de sannolika kostnader, som genomförandet af sådan försäkring skulle medföra, dels den förbindelse i fråga om lifräntornas storlek, staten ikläder sig, blifvit sålunda omformulerad, att staten kan fullgöra densamma oberoende af räntans fall (enligt nu föreliggande lagförslag utlofvar staten i 15 § en *bestämd* pension i förhållande till afgifterna, men återtager sedermera i 29 § detta löfte); dels tillfälle bereds de försäkrade att, om de så önska, utbyta lifränteförsäkringen mot lif- eller kapitalförsäkring, hvilket skulle göra försäkringsinstitutionen för allmänheten mera tilltalande; dels ock statens deltagande i försäkringen begränsats till garanti för densamma samt förvaltningskostnadernas bestridande och måttliga bidrag.

Skall en arbetareförsäkring genomföras, torde densamma dessutom böra grundas på den princip, som särskildt i Nordamerikas Förenta stater

samt äfven i England och Frankrike med underbar framgång tillämpats vid liffförsäkring, nemligen principen af ömsesidighet, hvilken i förening med grundsatsen om försäkringsavgifternas uttaxering i mån af behof gör det möjligt att i hufvudsak undvika den stora fondbildningen med dess beroende af räntans fall.

Såsom ett önskningsmål vid sidan af dylik frivillig ömsesidighetsförsäkring och såsom ett fullständigande af denna skulle jag vilja ställa ett kraftigt understöd af sträfvandet att bereda arbetarne egna hem. Om staten genom försträckande af förlagskapital mot billig amortering och ränta beredde såväl stads- som landtarbetare tillfälle att i så stor utsträckning som möjligt förskaffa sig egna bostäder, skulle en omedelbart välsignelsebringande förbättring i arbetareklassens ställning åstadkommas, en förbättring, hvilken blefve i hög grad populär och på samma gång medförde den moraliska lyftning, som innehafvandet af ett eget hem alltid innebär. Sannolikt skulle äfven en sådan anordning blifva lika effektiv för betryggandet af arbetarnes ålderdom som något tvång, då den ginge i samma riktning som arbetarnes käraste önskingar och af denna anledning säkerligen komme att af dem i stor utsträckning användas. Hvilket kraftigt skydd, bofastheten utgör mot faran af ekonomisk ruin, framgår af följande ur nya arbetareförsäkringskomiténs betänkande hemtade tabell, hvilken utvisar, huru många fullt försörjda fattighjon svara mot 10,000 fullvuxna personer, som tillhört någon af nedannämnda yrkesgrupper:

Jordegare (män)	31	fattighjon
Inhyses- och backstuguhjon (män)	37	»
Jordtorpare (män)	145	»
Manliga tjenstehjon och arbetare	250	»
Qvinliga tjenstehjon	225	»

På grund af nu anförda skäl,

att tvång till försäkring under alla förhållanden är förkastligt och genom sparsamhetens minskande motverkar försäkringens eget syfte;

att försäkringens byggande på stor fondbildning ingifver lifliga farhågor i betraktande af räntans och penningvärdets fall samt de stora kostnader, som skulle läggas på statsverket;

att försäkringens grund leder till orättvisa mellan de olika klasserna, till ojämnhet i beskattningen och till försvårande af konkurrensen med utlandet; samt

att före antagandet af en lag om frivillig försäkring erfordras dels utredning i vissa hänscenden, dels en genomgripande omarbetning af det kongl. förslaget i denna del,

får jag hemställa, att Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition icke må af Riksdagen bifallas.»

»Enligt statistiska centralbyråns dödlighetstabell för 1871—80 för båda könen gemensamt.»

Af 100,000 samtidigt födda			Af 135,000 samtidigt födda	
i åldern	qvarlefva	afida	qvarlefva	afida
60 år	46,949	1,145	63,381,15	1,546
61 »	45,804	1,204	61,835,40	1,625
62 »	44,600	1,262	60,210,—	1,704
63 »	43,338	1,327	58,506,30	1,792
64 »	42,011	1,395	56,714,—	1,883
60—64 år	222,702	6,333	300,646,85	8,550
65 år	40,616	1,471	54,831,60	1,986
66 »	39,145	1,545	52,845,75	2,085
67 »	37,600	1,612	50,760,—	2,177
68 »	35,988	1,679	48,583,80	2,266
69 »	34,309	1,749	46,317,15	2,361
70 »	32,560	1,818	43,956,—	2,455
71 »	30,742	1,870	41,501,70	2,524
72 »	28,872	1,917	38,977,20	2,588
73 »	26,955	1,956	36,389,25	2,641
74 »	24,999	1,987	33,748,65	2,682
75 »	23,012	2,003	31,066,20	2,704
76 »	21,009	2,000	28,362,15	2,700
77 »	19,009	1,981	25,662,15	2,675
78 »	17,028	1,940	22,987,80	2,619
79 »	15,088	1,865	20,368,80	2,517
80 »	13,223	1,770	17,851,05	2,390
81 »	11,453	1,654	15,461,55	2,233
82 »	9,799	1,536	13,228,65	2,073
83 »	8,263	1,407	11,155,05	1,900
84 »	6,856	1,272	9,255,60	1,717
85 »	5,584	1,129	7,538,40	1,524
86 »	4,455	979	6,014,25	1,322
87 »	3,476	835	4,692,60	1,131
88 »	2,638	701	3,561,30	947
89 »	1,937	562	2,614,95	758
90 »	1,375	424	1,856,25	573
91 »	951	306	1,283,85	413
92 »	645	216	870,75	291
93 »	429	151	579,15	204
94 »	278	105	375,30	142
95 »	173	71	233,55	96
96 »	102	45	137,70	61
97 »	57	27	76,95	36
98 »	30	14	40,50	19
99 »	16	8	21,60	11
100 »	8	4	10,50	5
101 »	4	2	5,40	3
102 »	2	1	2,10	1
103 »	1	1	1,35	1
65—103 år	498,687	40,616	673,229	54,831
60—103 »	721,389	46,949	973,875	63,381

Enligt Sveriges officiella statistik i sammandrag 1896.

Bil. 2.

Af 100,000 samtidigt födda			Af 135,000 samtidigt födda	
i åldern	qvarleva	afida	qvarleva	afida
60 år	51,344	1,105	69,314,40	1,492
61 »	50,239	1,160	67,822,65	1,566
62 »	49,079	1,216	66,256,65	1,641
63 »	47,863	1,284	64,615,05	1,734
64 »	46,579	1,355	62,881,65	1,829
60—64 år	245,104	6,120	330,890,40	8,262
65 år	45,224	1,438	61,052,40	1,941
66 »	43,786	1,522	59,111,10	2,055
67 »	42,264	1,598	57,056,40	2,157
68 »	40,666	1,664	54,899,10	2,247
69 »	39,002	1,747	52,652,70	2,358
70 »	37,255	1,833	50,294,25	2,475
71 »	35,422	1,920	47,819,70	2,581
72 »	33,510	1,982	45,233,50	2,676
73 »	31,528	2,049	42,562,80	2,766
74 »	29,479	2,103	39,796,65	2,839
75 »	27,376	2,147	36,957,60	2,898
76 »	25,229	2,177	34,059,15	2,939
77 »	23,052	2,178	31,120,20	2,941
78 »	20,874	2,152	28,179,90	2,905
79 »	18,722	2,113	25,274,70	2,852
80 »	16,609	2,064	22,422,15	2,787
81 »	14,545	1,984	19,635,75	2,678
82 »	12,561	1,879	16,957,35	2,537
83 »	10,682	1,744	14,420,70	2,354
84 »	8,933	1,591	12,066,30	2,148
85 »	7,347	1,408	9,918,45	1,901
86 »	5,939	1,235	8,017,65	1,667
87 »	4,704	1,063	6,350,40	1,435
88 »	3,641	895	4,915,35	1,208
89 »	2,746	726	3,707,10	980
90 »	2,020	565	2,727,—	763
91 »	1,455	425	1,964,25	574
92 »	1,030	318	1,390,50	429
93 »	712	239	961,20	323
94 »	437	173	638,55	233
95 »	300	116	405,—	157
96 »	184	75	248,40	101
97 »	109	46	147,15	62
98 »	63	28	85,05	38
99 »	35	16	47,25	22
100 »	19	9,4	25,65	13
101 »	9,6	4,9	12,96	6,6
102 »	4,7	2,5	6,34	4,0
103 »	1,2	1,2	2,97	1,9
104 »	0,0	0,6	1,35	1,3
105 »	0,4	0,3	0,54	0,5
106 »	0,1	0,1	0,13	0,1
65—106 år	587,519	45,224	793,150	61,052
60—106 »	832,623	51,344	1,124,041	69,314

Pensionstagare						Pensionernas summa		
År	Ålder	Årsklasser	Af ålder	Af invaliditet	Summa	å 100 kronor	å 200 kronor	å 235 kronor
1920	50 år	Enligt bil. I af 195,000		5,341	5,341	534,100	1,068,200	1,255,135
21	51 »	samtidigt födda		5,965	11,306	1,130,600	2,261,200	2,656,910
22	52 »			6,664	17,970	1,797,000	3,594,000	4,222,950
23	53 »	---	---	7,450	25,420	2,542,000	5,084,000	5,973,700
24	54 »	---	---	8,326	33,746	3,374,600	6,749,200	7,930,310
25	55 »	---	---	9,300	43,046	4,304,600	8,609,200	10,115,810
26	56 »	---	---	10,378	53,424	5,342,400	10,684,800	12,554,640
27	57 »	---	---	11,566	64,990	6,499,000	12,998,000	15,272,650
28	58 »	---	---	12,868	77,858	7,785,800	15,571,600	18,296,630
29	59 »	---	---	14,285	92,143	9,214,300	18,428,600	21,653,605
1930	60 »	---	---	15,816	107,959	10,795,900	21,591,800	25,370,365
31	61 »	---	---	17,455	125,414	12,541,400	25,082,800	29,472,290
32	62 »	---	---	19,191	144,605	14,460,500	28,921,000	33,982,175
33	63 »	---	---	21,008	165,613	16,561,300	33,122,600	38,919,055
34	64 »	---	---	22,882	188,495	18,849,500	37,699,000	44,296,325
1935	65 »	54,831	---	188,495	243,326	24,332,600	48,665,200	57,181,610
36	66 »	52,845	54,831	188,495	296,171	29,617,100	59,234,200	69,600,185
37	67 »	50,760	107,676	188,495	346,931	34,693,100	69,386,200	81,528,785
38	68 »	48,583	158,436	188,495	395,514	39,551,400	79,102,800	92,945,790
39	69 »	46,317	207,019	188,495	441,831	44,183,100	88,366,200	103,830,285
1940	70 »	43,956	253,336	188,495	485,787	48,578,700	97,157,400	114,159,945
41	71 »	41,501	297,292	188,495	527,288	52,728,800	105,457,600	123,912,680
42	72 »	38,977	338,793	188,495	566,265	56,626,500	113,253,000	133,072,275
43	73 »	36,389	377,770	188,495	602,654	60,265,400	120,530,800	141,623,690
44	74 »	33,748	414,159	188,495	636,402	63,640,200	127,280,400	149,554,470
45	75 »	31,066	447,907	188,495	667,468	66,746,800	133,493,600	156,854,980
46	76 »	28,362	478,973	188,495	695,830	69,583,000	139,166,000	163,520,050
47	77 »	25,662	507,335	188,495	721,492	72,149,200	144,298,400	169,550,620
48	78 »	22,987	532,997	188,495	744,479	74,447,900	148,895,800	174,952,565
49	79 »	20,368	555,984	188,495	764,847	76,484,700	152,969,400	179,739,045
1950	80 »	17,851	576,352	188,495	782,693	78,269,800	156,539,600	183,934,030
51	81 »	15,461	594,203	188,495	798,159	79,815,900	159,631,800	187,567,365
52	82 »	13,228	609,664	188,495	811,387	81,138,700	162,277,400	190,675,945
53	83 »	11,155	622,892	188,495	822,542	82,254,200	164,508,400	193,297,370
54	84 »	9,255	634,047	188,495	831,797	83,179,700	166,359,400	195,472,295
55	85 »	7,538	643,302	188,495	839,335	83,933,500	167,867,000	197,243,725
56	86 »	6,014	650,840	188,495	845,349	84,534,900	169,069,800	198,657,015
57	87 »	4,692	656,854	188,495	850,041	85,004,100	170,008,200	199,759,635
58	88 »	3,561	661,546	188,495	853,602	85,360,200	170,720,400	200,596,470
59	89 »	2,614	665,107	188,495	856,216	85,621,600	171,243,200	201,210,760
1960	90 »	1,856	667,721	188,495	858,072	85,807,200	171,614,400	201,646,920
61	91 »	1,283	669,577	188,495	859,355	85,935,500	171,871,000	201,948,425
62	92 »	870	670,860	188,495	860,225	86,022,500	172,045,000	202,152,875
63	93 »	579	671,730	188,495	860,804	86,080,400	172,160,800	202,288,940
64	94 »	375	672,399	188,495	861,179	86,117,900	172,235,800	202,377,065
65	95 »	233	672,684	188,495	861,412	86,141,200	172,282,400	202,431,820
66	96 »	137	672,917	188,495	861,549	86,154,900	172,309,800	202,464,015
67	97 »	76	673,054	188,495	861,625	86,162,500	172,325,000	202,481,875
68	98 »	40	673,130	188,495	861,665	86,166,500	172,333,000	202,491,275
69	99 »	21	673,170	188,495	861,686	86,168,600	172,337,200	202,496,210
1970	100—103 år	18	673,191	188,495	861,704	86,170,400	172,340,800	202,500,440
1971	65—103 »	673,209	673,209	188,495	861,704	86,170,400	172,340,800	202,500,440

Bil. 4.

»Fulla» invalidpensioner i åldern 50—64 enligt Kongl. Maj:ts förslag.

Årsklass	Antal invalider	Enkel pensionslott	Hela pensions- beloppet för en årsklass	Årsklasser	Hela pensionsbeloppet för flera årsklasser	
					1 klass	2 klass
		Kronor	Kronor		Kronor	Kronor
50 år	5,341	103: 16	550,977	50 år	550,977	275,488,5
51 »	5,965	109: 82	655,076	50—51 »	1,206,053	604,026,5
52 »	6,664	146: 48	776,222	50—52 »	1,982,275	991,137,5
53 »	7,450	123: 13	926,035	50—53 »	2,908,310	1,454,155
54 »	8,326	129: 89	1,081,464	50—54 »	3,989,774	1,994,887
55 »	9,300	136: 54	1,269,822	50—55 »	5,259,596	2,629,798
56 »	10,378	143: 20	1,486,129	50—56 »	6,745,725	3,372,862,5
57 »	11,566	149: 86	1,733,280	50—57 »	8,479,005	4,239,502,5
58 »	12,868	156: 51	2,013,970	50—58 »	10,492,975	5,246,487,5
59 »	14,285	163: 17	2,330,883	50—59 »	12,823,858	6,411,929
60 »	15,816	169: 82	2,685,873	50—60 »	15,509,731	7,754,865,5
61 »	17,455	176: 48	3,080,458	50—61 »	18,590,189	9,295,094,5
62 »	19,191	183: 14	3,514,639	50—62 »	22,104,828	11,052,414
63 »	21,008	189: 79	3,987,108	50—63 »	26,091,936	13,045,968
64 »	22,882	196: 35	4,492,880	50—64 »	30,584,816	15,292,408
Summa	188,495	---	---	---	---	---

Medium af invalidpension i 1 kl. 161 kr. 73 öre och i 2 kl. 80 kr. 86 öre,

Full ålderspension ..... i 1 » 203 » » i 2 » 101 » 50 »

allt under förutsättning, att insättningar utan afbrott egt rum under tiden 18—50 år med inalles 332 kr. 80 öre och 166 kr. 40 öre.

Enligt den obligatoriska försäkringen.

Försäkringsavgifter				Invalidpensioner efter fyllda 50 år				Ålderspensioner efter fyllda 65 år				
E r l a g d a				L ä g s t a		H ö g s t a		L ä g s t a		H ö g s t a		
för tid	1 klass	2 klass		män	qvinor	män	qvinor	män	qvinor	män	qvinor	
	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.
1 vecka	— 20	— 10	— 0,4	— 0,2	— 12,4	— 6,2	— 6	— 3	— 18,4	— 9,2		
5 veckor	1 —	— 50	— 2	— 1	— 62	— 31	— 30	— 15	— 92	— 46		
10 »	2 —	1 —	— 4	— 2	1 24	— 62	— 60	— 30	1 84	— 92		
15 »	3 —	1 50	— 6	— 3	1 86	0 93	— 90	— 45	2 76	1 38		
20 »	4 —	2 —	— 8	— 4	2 48	1 24	1 20	— 60	3 68	1 84		
25 »	5 —	2 50	— 10	— 5	3 10	1 55	1 50	— 75	4 60	2 30		
30 »	6 —	3 —	— 12	— 6	3 72	1 86	1 80	— 90	5 52	2 76		
35 »	7 —	3 50	— 14	— 7	4 34	2 17	2 10	1 05	6 44	3 22		
40 »	8 —	4 —	— 16	— 8	4 96	2 48	2 40	1 20	7 36	3 68		
45 »	9 —	4 50	— 18	— 9	5 58	2 79	2 70	1 35	8 28	4 14		
50 »	10 —	5 —	— 20	— 10	6 20	3 10	3 —	1 50	9 20	4 60		
1 år	10 40	5 20	— 20,8	— 10,4	6 65,6	3 33	3 12	1 56	9 56	4 78		
2 »	20 80	10 40	— 62,4	— 31,2	13 10	6 55	6 45	3 22,5	18 92	9 46		
3 »	31 20	15 60	1 24,8	— 62,4	19 34	9 67	9 98	4 99	28 08	14 04		
4 »	41 60	20 80	2 08	1 04	25 37	12 68,5	13 73	6 86,5	37 02	18 51		
5 »	52 —	26 —	3 12	1 56	31 19	15 59,5	17 68	8 84	45 75	22 87,5		
6 »	62 40	31 20	4 36	2 18	36 81	18 40,5	21 84	10 92	54 28	27 14		
7 »	72 80	36 40	5 82	2 91	42 21	21 10,5	26 20	13 10	62 60	31 30		
8 »	83 20	41 60	7 48	3 74	47 51	23 70,5	30 78	15 39	70 72	35 36		
9 »	93 60	46 80	9 36	4 68	52 41	26 20,5	35 56	17 78	78 62	39 31		
10 »	104 —	52 —	11 44	5 72	57 19	28 59,5	40 56	20 28	86 32	43 16		
11 »	114 40	57 20	13 72	6 86	61 77	30 88,5	45 76	22 88	93 80	46 90		
12 »	124 80	62 40	16 22	8 11	66 13	33 06,5	51 16	25 58	101 08	50 54		
13 »	135 20	67 60	18 92	9 46	70 29	35 14,5	56 78	28 39	108 16	54 08		
14 »	145 60	72 80	21 84	10 92	74 25	37 12,5	62 60	31 30	115 02	57 51		
15 »	156 —	78 —	24 96	12 48	77 99	38 99,5	68 64	34 32	121 68	60 84		
16 »	166 40	83 20	28 28	14 14	81 53	40 76,5	74 88	37 44	128 12	64 06		
17 »	176 80	88 40	31 82	15 91	84 85	42 42,5	81 32	40 66	134 36	67 18		
18 »	187 20	93 60	35 56	17 78	87 97	43 98,5	87 98	43 99	140 40	70 20		
19 »	197 60	98 80	39 52	19 76	90 89	45 44,5	94 84	47 42	146 22	73 11		
20 »	208 —	104 —	42 68	21 84	93 59	46 79,5	101 92	50 96	151 84	75 92		
21 »	218 40	109 20	48 04	24 02	96 09	48 04,5	109 20	54 60	157 24	78 62		
22 »	228 80	114 40	52 62	26 31	98 37	49 18,5	116 68	58 34	162 44	81 22		
23 »	239 20	119 60	57 40	28 70	100 45	50 22,5	124 38	62 19	167 44	83 72		
24 »	249 60	124 80	62 40	31 20	102 33	51 16,5	132 28	66 14	172 22	86 11		
25 »	260 —	130 —	67 60	33 80	103 99	51 99,5	140 40	70 20	176 80	88 40		
26 »	270 40	135 20	73 —	36 50	105 45	52 72,5	148 72	74 36	181 16	90 58		
27 »	280 80	140 40	78 62	39 31	106 69	53 34,5	157 24	78 62	185 32	92 66		
28 »	291 20	145 60	84 44	42 22	107 73	53 86,5	165 98	82 99	189 28	94 64		
29 »	301 60	150 80	90 48	45 24	108 57	54 28,5	174 92	87 46	193 02	96 51		
30 »	312 —	156 —	96 72	48 36	109 19	54 54,5	184 08	92 04	196 56	98 28		
31 »	322 40	161 20	103 16	51 58	109 61	54 80,5	193 44	96 72	199 88	99 94		
32 »	332 80	166 40	109 82	54 91	109 82	54 91	203 —	101 50	203 —	101 50		

De högsta liksom de lägsta beloppen äro »ideal»-pensioner, som sannolikt aldrig komma att utgå.

Bil. 6.

Lifräntor enligt den frivilliga försäkringen efter Kongl. Maj:ts förslag.

Erlagda afgifter		Lifränta efter fyllda 50 år				Lifränta efter fyllda 65 år				Enkel lifräntas storlek	
för tid	Belopp	lägst		högst		lägst		högst		från 51—64 år	
	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	
1 år	12	—		24	7	68	3	60	11	04	vid 51 år 126: 72
2 »	24	—		72	15	12	7	44	21	84	» 52 » 126: 72 + 7: 68 = 134: 40
3 »	36	—	1	44	22	32	11	52	32	40	» 53 » 134: 40 + 7: 68 = 142: 08
4 »	48	—	2	40	29	28	15	84	42	72	» 54 » 142: 08 + 7: 68 = 149: 76
5 »	60	—	3	60	36	—	20	40	52	80	» 55 » 149: 76 + 7: 68 = 157: 44
6 »	72	—	5	04	42	48	25	20	62	64	» 56 » 157: 44 + 7: 68 = 165: 12
7 »	84	—	6	72	48	72	30	24	72	24	» 57 » 165: 12 + 7: 68 = 172: 80
8 »	96	—	8	64	54	72	35	52	81	60	» 58 » 172: 80 + 7: 68 = 180: 48
9 »	108	—	10	80	60	48	41	04	90	72	» 59 » 180: 48 + 7: 68 = 188: 16
10 »	120	—	13	20	66	—	46	80	99	60	» 60 » 188: 16 + 7: 68 = 195: 84
11 »	132	—	15	84	71	28	52	80	108	24	» 61 » 195: 84 + 7: 68 = 203: 52
12 »	144	—	18	72	76	36	59	04	116	64	» 62 » 203: 52 + 7: 68 = 211: 20
13 »	156	—	21	84	81	12	65	52	124	80	» 63 » 211: 20 + 7: 68 = 218: 88
14 »	168	—	25	20	85	68	72	24	132	72	» 64 » 218: 88 + 7: 68 = 226: 56
15 »	180	—	28	80	90	—	79	20	140	40	» 65 » 226: 56 + 7: 68 = 234: 24
16 »	192	—	32	64	94	04	86	40	147	84	
17 »	204	—	36	72	97	92	93	84	155	04	
18 »	216	—	41	04	101	52	101	52	162	—	
19 »	228	—	45	60	104	88	109	44	168	72	
20 »	240	—	50	40	108	—	117	60	175	20	
21 »	252	—	55	44	110	88	126	—	181	44	
22 »	264	—	60	72	113	52	134	64	187	44	
23 »	276	—	66	24	115	92	143	52	193	20	
24 »	288	—	72	—	118	08	152	64	198	72	
25 »	300	—	78	—	120	—	162	—	204	—	
26 »	312	—	84	24	121	68	171	60	209	04	
27 »	324	—	90	72	123	12	181	44	213	84	
28 »	336	—	97	44	124	32	191	52	218	40	
29 »	348	—	104	40	125	28	201	84	222	72	
30 »	360	—	111	60	126	—	212	40	226	80	
31 »	372	—	119	04	126	48	223	20	230	64	
32 »	384	—	126	72	126	72	234	24	234	24	